

**T.C
 STANBUL T CARET  N VERS TES 
L SANS ST  E T M ENST T S 
UYGULAMALI PS KOLOJ  ANABÖLÜM DALI
UYGULAMALI PS KOLOJ  YÜKSEK L SANS PROGRAMI**

**ERKEN ÇOCUKLUK D NEM  ANNELER NDE EBEVEYN  Z
YETERL K ALGISININ TOPLUMSAL C NS YET ALGISI İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK L SANS TEZİ

BEYZA BEKTAŞ

 STANBUL, 2025

**T.C
 STANBUL T CARET  N VERS TES 
L SANS ST  EĞİTİM ENST T S 
UYGULAMALI PS KOLOJ  ANABÖLÜM DALI
UYGULAMALI PS KOLOJ  YÜKSEK L SANS PROGRAMI**

**ERKEN ÇOCUKLUK D NEM  ANNELERİNDE EBEVEYN  Z
YETERL K ALGISININ TOPLUMSAL C NSİYET ALGISI İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK L SANS TEZİ

**BEYZA BEKTAŞ
200025507**

TEZ DANI SMANI

DR. ÖĞRETİM  YES  MELİKE İLERİSOY

 STANBUL, 2025

ETİK BEYAN SAYFASI

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İstanbul Ticaret Üniversitesi Lisansüstü Yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik Kurallarına tamamiyle uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesi'nin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Beyza Bektaş

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, erken çocukluk dönemi annelerinde ebeveyn öz yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Aynı zamanda erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin, çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Araştırmanın katılımcı annelerinin 65'i (%20.9) 20-30 yaş aralığında, 205'i (%65.9) 31-40 yaş aralığında ve 41'i (%13.2) 41 yaş ve üzerinde oldukları belirlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerini etkileyen başlıca faktörler tespit edilmiştir. Annelerin eğitim düzeyi ve çalışma durumu bu algıyı şekillendirmektedir. Çocuğun doğum sırası ve okul öncesi eğitim alma durumu da önemli etkenler arasındadır. Ayrıca, annelerin çocuk büyütme sürecinde aldıkları sosyal destek de toplumsal cinsiyet algısını etkilemektedir. Bununla birlikte, bazı faktörlerin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde etkisi olmadığı görülmüştür. Annelerin yaşı, ebeveynlik durumları ve babaların eğitim düzeyi etkisiz faktörler arasındadır. Benzer şekilde, çocuğun cinsiyeti, ailenin aylık geliri ve aile tipi de belirleyici değildir. Yaşanılan bölge ve annelerin kendi ebeveynlerinden gördükleri yetiştirme tutumları da toplumsal cinsiyet algısını etkilememektedir. Toplumsal cinsiyet algı puanları ile ebeveynlik öz yeterlik toplam puanları ($r = 0.349, p < .001$), ebeveynliğe özgü strateji boyutu ($r = 0.293, p < .001$) ve çocuğa kazandırabilecekler boyutu ($r = 0.327, p < .001$) arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet algısı olumlu olan annelerin, ebeveynlik konusunda kendilerini daha yeterli hissettikleri ortaya çıkmıştır. Özellikle annelerin ebeveynlik stratejileri geliştirme ve çocuklarına yeni beceriler kazandırma konusundaki özgüvenleri, toplumsal cinsiyet algılarıyla doğrudan ilişkilidir. Ayrıca, ebeveynlik öz yeterliğinin toplumsal cinsiyet algısındaki değişimin %12'sini açıklaması, bu kavramlar arasındaki ilişkinin önemini vurgulamaktadır. Bu bulgular, anne eğitim programlarında toplumsal cinsiyet algısının da dikkate alınması gerektiğine işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, anne, ebeveyn öz yeterliği, toplumsal cinsiyet algısı

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between parental self-efficacy perceptions and gender perceptions among mothers in early childhood. It also aims to examine the gender perception levels of mothers in early childhood with respect to various variables. Among the participant mothers in the research, 65 (20.9%) were determined to be between 20-30 years old, 205 (65.9%) between 31-40 years old, and 41 (13.2%) were 41 years and older. According to the research findings, the main factors affecting mothers' gender perception levels have been identified. Mothers' education level and employment status shape this perception. The birth order of the child and whether they receive preschool education are also among the significant factors. Additionally, the social support mothers receive during the child-rearing process affects gender perception. However, some factors were found to have no effect on gender perception. Mothers' age, parenting status, and fathers' education level are among the ineffective factors. Similarly, the child's gender, family's monthly income, and family type are not determinative. The region where they live and the parenting attitudes mothers experienced from their own parents also do not affect gender perception. Significant positive moderate correlations were found between gender perception scores and parental self-efficacy total scores ($r = 0.349$, $p < .001$), parenting-specific strategy dimension ($r = 0.293$, $p < .001$), and what can be taught to children dimension ($r = 0.327$, $p < .001$). It was revealed that mothers with positive gender perceptions feel more competent in parenting. Especially, mothers' self-confidence in developing parenting strategies and teaching new skills to their children is directly related to their gender perceptions. Furthermore, the fact that parental self-efficacy explains 12% of the change in gender perception emphasises the importance of the relationship between these concepts. These findings indicate that gender perception should also be taken into account in mother education programs.

Keywords: Early childhood, mother, parenting self-efficacy, gender perception

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	2
1.2. Araştırma Soruları.....	3
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	5
1.4. Varsayımlar	6
2. LİTERATÜR TARAMASI.....	7
2.1. Öz-Yeterlik	7
2.1.1. Ebeveyn Öz-Yeterliği	11
2.1.2. Ebeveyn Öz-Yeterliğini Etkileyen Faktörler	12
2.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı.....	14
2.2.1. Tanımı ve Kavramsal Çerçeve.....	14
2.2.2. Toplumsal Cinsiyet Algısının Oluşumu ve Gelişimi.....	16
2.2.3. Toplumsal Cinsiyet Algısının Ebeveynlik Üzerine Etkileri	18
2.3. Erken Çocukluk Döneminde Cinsiyet Algısı	21
2.3.1. Çocuklarda Cinsiyet Algısının Gelişimi.....	22
2.3.2. Ebeveynlerin Çocukların Cinsiyet Algısı Üzerindeki Etkisi	25
2.4. Ebeveyn Öz Yeterliği ile Cinsiyet Algısının Kesişimi.....	30
3. YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Deseni.....	35
3.2. Örneklem.....	35
3.3. Veri Toplama Araçları.....	38
3.3.1. Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği.....	38
3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	39
3.3.3. Kişisel Bilgi Formu.....	39
3.4. İşlem	39
3.5. Güvenirlilik Analizi.....	40
3.6. Verilerin Analizi.....	41

4. BULGULAR.....	44
5. TARTIŞMA.....	56
5.1. Yaş Gruplarına Göre Toplumsal Cinsiyet Algısındaki Farklılıklar.....	56
5.2. Medeni Duruma Göre Toplumsal Cinsiyet Algısındaki Farklılıklar.....	57
5.3. Eğitim Düzeyine Göre Toplumsal Cinsiyet Algısındaki Farklılıklar	58
5.4. Annenin İstihdam Durumu ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki....	59
5.5. Baba Eğitim Düzeyi ve Eşlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki...	60
5.6. Çocuğun Cinsiyeti ve Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki.	61
5.7. Doğum Sırası ve Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki.....	62
5.8. Okul Öncesi Eğitimin Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algılarına Etkisi	63
5.9. Aile Gelir Düzeyi ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki.....	64
5.10. Aile Yapısı ve Toplumsal Cinsiyet Algısı.....	65
5.11. Sosyal Destek ve Toplumsal Cinsiyet Algısı İlişkisi.....	66
5.12. Yaşanılan Yerleşim Yeri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki.....	67
5.13. Ebeveyn Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı.....	68
5.14. Ebeveynlik Öz-Yeterliği ve Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	69
6. SONUÇ.....	72
7. ÖNERİLER.....	75
8. KAYNAKÇA.....	78
9. EKLER.....	100

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 4.1. Değişkenlere Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları.....	43
Tablo 4.2. Yaş Gruplarına Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Anova Sonuçları.....	44
Tablo 4.3. Ebeveynlik Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları.....	44
Tablo 4.4. Eğitim Düzeyleri Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	45
Tablo 4.5. Çalışma Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	46
Tablo 4.6. Baba Eğitim Düzeyleri Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	47
Tablo 4.7. Annelerin 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğun Cinsiyeti Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları.....	48
Tablo 4.8. 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğun Doğum Sırası Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	48
Tablo 4.9. Annelerin 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğunun Okul Öncesi Eğitim Alma Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları	50
Tablo 4.10. Aylık Gelir Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	50
Tablo 4.11. Aile Tipleri Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları.....	51
Tablo 4.12. Annelerin Çocuk Büyütme Sürecinde Sosyal Destek Alma Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları	52
Tablo 4.13. Annelerin Hayatlarını En Çok Geçirdikleri Bölge Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları	52

Tablo 4.14. Annelerin Kendi Ebeveynlerinin Sergiledikleri Tutumlar Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları 53

Tablo 4.15. Toplumsal Cinsiyet Algı Puanları, Ebeveynlik Öz Yeterlik Toplam Puanları, Ebeveynlik Öz Yeterliği Ebeveynliğe Özgü Strateji Alt Boyutu ve Ebeveynlik Öz Yeterliği Çocuğa Kazandırılacaklar Alt Boyutu Değişkenleri Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları 54

Tablo 4.16. Annelerinin Ebeveynlik Öz Yeterlik Alt Boyutlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları Üzerindeki Yordayıcı İlişkiye Yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları..... 55

1. GİRİŞ

Toplumsal yaşamın temel yapı taşlarından olan aile kurumu, çocukların gelişiminde ve toplumsal değerlerin aktarılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde, ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecindeki öz yeterlik algıları ve toplumsal cinsiyet konusundaki tutumları, çocukların gelişimini ve gelecekteki yaşamlarını şekillendiren önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Günümüzde değişen toplumsal dinamikler ve aile yapıları, ebeveynlik rollerini ve bu rollere ilişkin algıları da dönüştürmektedir. Özellikle annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları, çocuk yetiştirme sürecinde karşılaştıkları zorlukları aşma ve etkili ebeveynlik becerilerini geliştirme konusundaki inançlarını yansıtmaktadır. Bu bağlamda, ebeveyn öz yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi hem akademik literatüre katkı sağlayacak hem de uygulamada ebeveynlere yönelik destek programlarının geliştirilmesine ışık tutacaktır.

Ebeveynlerin öz-yeterlilik algısı ve toplumsal cinsiyet algıları üzerine yapılan araştırmalar çeşitli sosyal ve kültürel faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu faktörlerin etkilerinin incelenmesi, özellikle erken çocukluk döneminde anne-çocuk ilişkisinin niteliğini anlamak açısından önem taşımaktadır. Nitekim, kuşaklararası toplumsal cinsiyet algısının aktarım mekanizmalarının araştırılması ve farklı kültürel bağlamlarda yaş-toplumsal cinsiyet algısı ilişkisinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, literatüre önemli katkılar sağlayabilecek alanlar olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, hem teorik hem de pratik açıdan değerli bulgular sunma potansiyeline sahiptir.

Bu kapsamlı araştırma, özellikle Türkiye bağlamında, annelerin ebeveyn öz yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve bu ilişkinin erken çocukluk dönemi üzerindeki potansiyel etkilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın sonuçlarının, ebeveynlik programlarının geliştirilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi konularında yol gösterici olması beklenmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, erken çocukluk dönemi annelerinde ebeveyn öz yeterlik algısının toplumsal cinsiyet algısı ile ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Ebeveynlik ve toplumsal cinsiyet kavramlarının kesişiminde yer alan bu çalışma, özellikle Türkiye bağlamında özgün katkılar sunmayı ve literatürdeki mevcut bulguları genişletmeyi hedeflemektedir. Mevcut literatürde, ebeveyn becerilerinin çocuk gelişimi üzerindeki kritik rolü vurgulanmakla birlikte, ebeveyn öz-yeterliği ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi derinlemesine ele alan araştırmalar sınırlıdır. Bu bağlamda, ebeveyn öz-yeterliğinin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisini ortaya koyacak daha fazla deneysel çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca, ebeveynlerin öz-yeterliliğini ve toplumsal cinsiyet algısının etkinliğini etkileyen kültürel ve sosyoekonomik faktörler üzerine kapsamlı bir anlayış geliştirilmesi gerekmektedir (Amin ve Eliasa, 2023).

Araştırmanın temel odak noktalarından biri, belirlenen demografik değişkenlerin her birinin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisini inceleyerek, Türkiye bağlamında kapsamlı bir analiz sunmaktır. Bu yaklaşım, ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi çok boyutlu bir perspektiften ele almayı mümkün kılmaktadır.

Çalışmanın önemli bir boyutu, annenin istihdam durumunun toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisini incelemesidir. Literatürdeki bulgular, çalışma hayatına katılımın, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir bakış açısı geliştirmelerinde önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet algısının şekillenmesinde eğitim düzeyi, kültürel faktörler ve kuşaklararası aktarım gibi diğer değişkenlerin de etkisi göz önünde bulundurulmaktadır.

Araştırmanın bir diğer önemli katkısı, kuşaklararası toplumsal cinsiyet algısı aktarım mekanizmalarının incelenmesi ve farklı kültürel bağlamlarda yaş-toplumsal cinsiyet algısı ilişkisinin karşılaştırmalı olarak ele alınmasıdır. Bu yaklaşım, literatüre yeni perspektifler kazandırma potansiyeline sahiptir.

Araştırma sonuçlarının, ebeveynlik müdahale programlarının geliştirilmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyen politikaların oluşturulmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Özellikle farklı sosyoekonomik düzeylerdeki aileleri kapsayan örneklem grubu kullanılarak, araştırma sonuçlarının genellenebilirliğinin artırılması

hedeflenmektedir. Bu kapsamlı yaklaşım, gelecekte yapılacak araştırmalar için de yol gösterici bir çerçeve oluşturacak ve daha kapsamlı araştırma tasarımlarıyla farklı sosyal ve kültürel gruplar arasındaki farkların incelenmesine zemin hazırlayacaktır.

Sonuç olarak, bu araştırma hem teorik hem de pratik açıdan önemli katkılar sunma potansiyeline sahiptir. İş-yaşam dengesi, kariyer gelişimi ve ebeveynlik rollerinin etkileşiminin derinlemesine analiz edilmesi, çalışmanın literatüre yeni perspektifler kazandırmasını sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırma, Türkiye'nin kendine özgü kültürel ve sosyal yapısı içinde, ebeveynlik ve toplumsal cinsiyet algıları arasındaki karmaşık ilişkilerin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunacaktır.

1.2. Araştırma Soruları

Bu kapsamda, aşağıdaki araştırma soruları oluşturulmuştur:

Ana Araştırma Soruları:

1. Erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz-yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi nedir?
2. Erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz-yeterlik algıları, toplumsal cinsiyet algılarını ne düzeyde yordamaktadır?

Alt Araştırma Soruları:

3. Ebeveynlik Öz-yeterlik Alt Boyutlarına İlişkin Sorular:

Ebeveynliğe özgü strateji alt boyutundaki öz-yeterlik algısı, toplumsal cinsiyet algısını ne düzeyde yordamaktadır?

Çocuğı kazandırılabilirler alt boyutundaki öz-yeterlik algısı, toplumsal cinsiyet algısını ne düzeyde yordamaktadır?

4. Sosyodemografik Değışkenlere İlişkin Sorular:

a) Bireysel Faktörler:

Annelerin yaş gruplarına göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Annelerin eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Annelerin medeni durumuna göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Babaların eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Annelerin çalışma durumuna göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Annelerin kendi ebeveynlerinin ebeveynlik stillerine göre toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

b) Ailesel Faktörler:

Ailenin gelir durumuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Sahip olunan çocuk sayısına göre annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Çocuk cinsiyetine göre annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Aile tipine göre annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Sosyal destek alma durumuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

c) Sosyokültürel Faktörler:

Yaşamın çoğunluğunun geçirildiği yerleşim yerine göre annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

Çocuğun okul öncesi eğitim alma durumuna göre annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

Ana Hipotezler:

H1: Erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz-yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olacağı varsayılmaktadır.

H2: Erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz-yeterlik algıları, toplumsal cinsiyet algılarını pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordayacağı düşünülmektedir.

Alt Hipotezler:

H2a: Ebeveynliğe özgü strateji alt boyutundaki öz-yeterlik algısı, toplumsal cinsiyet algısını pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordayacağı varsayılmaktadır.

H2b: Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutundaki öz-yeterlik algısı, toplumsal cinsiyet algısını pozitif yönde ve anlamlı düzeyde yordayacağı varsayılmaktadır.

Demografik Değişkenlere İlişkin Hipotezler:

H3: Annelerin sosyodemografik özellikleri toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı farklılıklar olacağı varsayılmaktadır.

Bu genel hipotez kapsamında incelenecek sosyodemografik değişkenler üç ana kategoride gruplandırılmıştır:

1. Bireysel Faktörler: annenin yaşı, eğitim düzeyi, medeni hali, meslek/çalışma durumu, baba eğitim düzeyi
2. Ailesel Faktörler: annelerin ebeveynlerinin ebeveynlik stilleri, çocuğun cinsiyeti, sahip olunan çocuk sayısı, gelir durumu, aile tipi, sosyal destek alma durumu
3. Sosyokültürel Faktörler: yaşamın çoğunluğunun geçtiği yerleşim yeri, çocuğun okul öncesi eğitim alma durumu.

Bu araştırma soruları ve hipotezler, literatürde var olan bulguları genişletmeyi ve Türkiye bağlamında özgün katkılar sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, bu araştırma, belirlenen demografik değişkenlerin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisini inceleyerek, Türkiye bağlamında kapsamlı bir analiz sunmayı hedeflemektedir. Araştırma bulguları, ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi çok boyutlu bir perspektiften ele alarak, ebeveynlik eğitim programlarının geliştirilmesine ve toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede, araştırmanın istatistiksel analizlerinde demografik değişkenlerin her biri için ayrı ayrı analizler yapılacak, ancak hipotezler genel çerçevede tutularak araştırmanın ana odağının korunması sağlanacaktır.

Son olarak, literatürdeki çalışmalar, ebeveynlik deneyimlerinin ve algılarının sosyoekonomik ve kültürel faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu araştırma, Türkiye'deki erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveynlik deneyimlerini bu çok boyutlu perspektiften ele alarak, kültüre özgü bulgular sunacak ve ebeveynlik eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca, bu çalışma, ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki dinamiklerin anlaşılmasına katkıda bulunabilir. Elde edilen bulgular, sosyoekonomik, eğitim ve kültürel alt boyutların bu ilişkiler üzerindeki etkilerini derinlemesine inceleyerek, daha adil toplumsal cinsiyet algılarının geliştirilmesi için rehber teşkil etmeyi planlamaktadır.

1.4. Varsayımlar

Bu araştırma, mevcut çalışma koşulları ve araştırma imkanları dahilinde yürütülmüş olup, belirli kısıtlar göz önünde bulundurularak aşağıdaki varsayımlar temelinde gerçekleştirilmiştir:

- Bu çalışmada, bilimsel araştırma sürecinin güvenilirliği ve geçerliliği açısından bazı temel varsayımlardan hareket edilmiştir. Öncelikle, araştırmaya katılan annelerin ölçme araçlarındaki soruları samimi ve gerçek durumlarını yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır.
- Metodolojik açıdan, çalışmada kullanılan ölçme araçlarının, ölçülmesi hedeflenen değişkenleri (ebeveyn öz yeterlik algısı ve toplumsal cinsiyet algısı) geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü varsayılmıştır. Nitekim yapılan güvenilirlik analizleri, ölçme araçlarının yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğunu göstermiştir.
- Örneklem seçimi konusunda, kolay örnekleme yöntemi kullanılmış olup, seçilen örneklemin araştırma evrenini temsil etme gücüne sahip olduğu varsayılmıştır. Bu bağlamda, araştırmacıların zaman, maliyet ve erişilebilirlik açısından ulaşabildikleri grupların, araştırma sonuçlarının genellenebilirliği için yeterli çeşitliliği sağladığı kabul edilmiştir.
- Veri toplama sürecinde, katılımcıların araştırmaya gönüllü katılım gösterdikleri ve kendilerine sunulan bilgilendirilmiş onam formunu anlayarak onayladıkları varsayılmıştır. Ayrıca, katılımcıların araştırmadan istedikleri zaman çekilme haklarının olduğunu bildikleri kabul edilmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Öz-Yeterlilik

Öz-yeterlilik kavramı, ilk kez Albert Bandura tarafından 1960’larda geliştirilen Sosyal Öğrenme Kuramı çerçevesinde alan yazına kazandırılmıştır. Yabancı literatürde “self-efficacy” olarak tanımlanan bu kavram, bu çalışmada “öz-yeterlilik” olarak açıklanmaktadır. Bandura, Sosyal Öğrenme Kuramına göre, öğrenme sürecinin; başkalarının davranışlarını model alma ve gözlemleme yoluyla olabileceğini savunmuştur (Bandura, 1965). Bu bağlamda, Bandura (1977), öz-yeterliliği, kişinin bir işi yapabilmesinde kendine olan güveni olarak tanımlar ve çevresinde gerçekleşen olayları veya gözlemlediği davranışları model alarak, kendisinin de bu davranışları ve olayları sergileyebileceğine dair inancının, kişinin öz-yeterlilik algısı ile ilişkili olduğunu belirtir. Öz-yeterlilik algısı yüksek olan bireylerin, gözlemlediği davranışları taklit etme olasılığı da yüksek olacaktır (Bandura, 1977).

Öz-yeterlilik kavramı, Albert Bandura’nın (1986), Sosyal Bilişsel Kuramı geliştirmesiyle beraber daha detaylı ele alınmaktadır. Sosyal Bilişsel Kurama (1986) göre, kişinin sergilemiş olduğu davranışlar yalnızca gözlem yoluyla değil, bilişsel süreçleri ve sosyal çevresiyle etkileşimine bağlı olarak, kişinin duygu düşüncelerini şekillendirip; inanç ve beklentilerinin etkileşimi doğrultusunda ortaya çıkar. Burada esas olan, kişinin yeteneği ya da bir işi yapabilme başarısından ziyade, o işi yapabilme noktasında kendine duyduğu kişisel inanç ve güvendir. Bireylerin kendilerine dair geliştirdikleri başarı motivasyonu ve becerisine olan inançları, öz-yeterlilik düzeylerini belirler; bu da zorluklarla baş edebilme hususunda bireyin öz direncini oluşturur (Bandura,1986). Öz-yeterlilik inancı yüksek olan bireylerin yaşadığı başarılar bu inancı daha da artıracakken, yaşadığı başarısızlıklar kişinin var olan yüksek öz-yeterliliğini etkilemeyebilir (Bandura, 1986, akt. Schunk, 1995).

Kendini yönetmek için gerekli eylemlerini planlama ve uygulama yeteneği olarak bilinen algılanan öz-yeterlilik; kişinin zor olaylar karşısında ne kadar sabır göstereceği, çaba sarf edeceği ve o işi yapmasındaki güdüsünde de etkilidir. Öz-yeterlilik seviyesi yüksek olan bireyler, yüksek hedeflere ulaşmak için daha çok çaba gösterme eğiliminde ve yeni becerileri öğrenmek için daha hevesli olacaklardır (Bandura,1997). Öte yandan, öz-yeterlilik seviyesi düşük olan bireylerde, zor görevlerden kaçınma, çabuk vazgeçme ve

başarısızlıklarını kişisel bir problem olarak addetme olasılığı son derece yüksek olacaktır (Pajares, 1996).

Bandura'ya göre (1977, 1997), bireyin sahip olduğu öz-yeterlik düzeyi dört ana kaynaktan beslenmektedir. Bunlar; performans başarıları, dolaylı deneyim, sözlü ikna ve fizyolojik durumlar olarak açıklanmaktadır.

1.Performans başarıları, en etkili ve doğrudan kaynak olarak kabul edilir. Bireyin önceden sahip olduğu başarılar; öz-yeterlik inancını güçlendirerek, bir sonraki görevlerde başarılı olabileceği inancını da artırır. Zor bir görevle mücadele etmek ve bu görevi başarıyla tamamlamak, öz-yeterlik inancını artıran en etkili deneyimdir. Deneyimlenen başarılar öz-yeterlik inancını artırırken, yaşanan sürekli başarısızlıklar da bu inancı zayıflatabilir.

2.Dolaylı deneyim, bireyin kendi bilgi ve başarı deneyiminden çok başkalarını gözlemleyerek kendilerinin de başarılı olabileceklerine dair oluşturdukları inançtır. Başkaları yapabiliyorsa, kendilerinin de yapabilecekleri başarılı eylemlerde bir miktar artış olacağına inanırlar (Bandura ve Barab, 1973, akt. Bandura, 1977).

3.Sözlü ikna, bireyin çevresindeki kişiler tarafından yöneltilen teşvik ve telkin edici cümlelerle beraber, bireyin motivasyonunun ve öz-yeterlik inancının artırılması beklentisidir. Bu yöntemle ortaya çıkan yeterlik beklentisi, kişinin kendi deneyimlediği başarı öyküleri kadar etkili olmayabilir; fakat geçici de olsa performansı artırarak başarıya katkıda bulunabilir. Schunk (1989), çalışmasında, atıf gösterilerek yapılan sözel ve sözsüz geri bildirimin, öz-yeterlik ve motivasyon üzerinde etkin bir rol oynayacağı düşüncesini desteklemiştir.

4.Duygusal uyarılma, bireyin fizyolojik ve duygusal durumuna bağlı olarak başarısına ve öz-yeterlik algısına etkisi olarak açıklanmaktadır. Stres ve bunalım seviyesinin yoğun olduğu durumlara bağlı olarak, kişinin öz-yeterlik algısı olumsuz olarak etkilenebilir. Yüksek seviyede korku ve kaygı duygularını yaşamak, başarısızlığa olan inancı tetikleyecekken, olumlu duygu durum halinin ise öz-yeterliği artırıp başarıyı olumlu anlamda etkilemesi muhtemeldir.

Yukarıda açıklanan bu dört temel kaynak Bandura'ya göre (1977, 1997), bireylerin öz-yeterlik algılarını etkileyen en önemli etkenlerdir.

Schunk'e (1995) göre ise, öz-yeterlik tek başına davranışı etkilemez. Kişinin öz-yeterlik seviyesi yüksek olsa bile gerekli bilgi ve yetenekten yoksun ise düşük performans gösterecektir. Öğrenmek için sarf edilen çaba, kişinin öz-yeterlik seviyesi ile ilişkilidir; çünkü öğrendikçe öz-yeterlik seviyesinin gelişeceği motivasyonu kişide hâkim olacak ve kişinin sergilemiş olduğu yüksek performansla beraber kendisine dair geliştirdiği yetkinlik algısı, öz-yeterliğini de geliştirecektir. Bu bağlamda, bireyin öğrenmesine ve bilgisine olan güveni, görevi başarı ile sonuçlandıracağına ilişkin inancını da destekleyecektir (Schunk 1989; 1995).

Sonuca yönelik olumlu veya olumsuz beklentiler de, öz-yeterliği etkileyebilecek faktörler arasındadır. Olumlu sonuç beklentisine sahip bireyler genelde öz-yeterlik seviyesi yüksek olan bireyler olabilir, tabi bu durum olumlu beklentilerin seviyesine göre de değişkenlik gösterebilir. Bireyler olumlu sonuçlar için çabalarken, bu sonuçların seviyesi de önemlidir. Çünkü tatmin olunacak seviyedeki bir sonucu hedeflerken, bireyin bu eylemi gerçekleştirme kapasitesine inancı düşük olabilir. Bu noktada sonuca dair beklenti, bireyin eylemin gidişatını belirlemesinde etkili olabilir fakat tek başına yeterli değildir (Schunk, 1995).

Arseven (2016) ise, öz-yeterlik kavramının temel ilkesini; kişinin kendini yeterli hissettiği bir dalda gerçekleştirdiği eylemi başarma olasılığı daha yüksek olacakken, yetersiz olduğunu düşündüğü bir alanda başarılı olma ihtimalinin düşük olması şeklinde açıklamıştır.

Maddux (2000) ve Zimmerman (2000), öz-yeterliği, kişinin belirli bir görevi veya koşulu başarıyla tamamlayacağına dair yeteneğine olan inancı olarak tanımlamaktadır. Kişinin kendisine olan bu inancı; kişinin motivasyonuna, duygularını düzenlemesine, ruh sağlığının iyi oluşuna ve sağlıklı yaşam biçimi seçimlerine olumlu bir etki olarak yansımaktadır.

Öz-yeterlik tanımlamalarını detaylandıracak olursak eğer, Lunenburg (2011), öz-yeterliği; öz-saygının belirli bir göreve dönüşmüş hali olarak tanımlamaktadır. Öz-saygı, daha soyut ve genel benlik algısıyla alakalı bir kavram iken; öz-yeterlik belirli bir iş veya

durumla alakalı bireyin kendini yeterli hissetmesidir. Lunenburg’a göre bireyin öz-yeterlik algısı ise, öğrenme süreçlerini ve performansını üç şekilde etkiler:

1.Hedef Belirleme: Düşük öz-yeterlik seviyesine sahip bireyler düşük düzeyde hedefler belirlerken, yüksek öz-yeterliğe sahip bireylerin yüksek hedefler belirlemesi söz konusu olacaktır.

2.Çaba ve Öğrenme: Öz-yeterliği yüksek olan bireyler, yeni işleri yerine getirirken daha çok çaba sarf ederler; çünkü o görevi başarıyla yerine getireceğinden emindirler. Düşük öz-yeterlik seviyesine sahip olan bireyler ise, yeni ve karmaşık görevleri öğrenirken daha az çaba gösterirler; çünkü başarılı olup olmayacaklarından emin olamazlar.

3.Azim ve Kararlılık: Öz-yeterlik düzeyi, bireyin bir görevi yerine getirirken gösterdiği sabır ve istikrarla ilişkilidir. Yüksek öz-yeterliğe sahip bireyler, zor görevleri öğreneceklerinden ve yerine getireceklerinden emin oldukları için karşılaştıkları zorluklar karşısında sebat gösterirler ve pes etmezler. Bunun aksine; öz-yeterliği düşük olan bireyler ise, zor görevleri öğrenmede ve yerine getirmede kendilerini yetersiz olarak addederler; bu sebeple de karşılaşılabilecekleri zorluklar karşısında kolayca pes edebilmeleri kaçınılmazdır.

Gist ve Mitchell’in (1992) çalışmasında ise, öz-yeterliğin bazı belirleyici kaynaklardan beslendiği üzerinde durulmuştur. Bu çalışmaya göre, öz-yeterlik inancının içsel ve dışsal belirleyicileri vardır. İçsel belirleyicileri olarak; bireyin yaşam deneyimleri, önceden edindiği başarı veya başarısızlıkları, duygusal ve fiziksel durumu belirtilmiştir. Dışsal belirleyicilerde ise; bireyin üstlendiği görevin özellikleri, çevresindeki çalışma arkadaşları, gözlemlediği deneyimler, toplumsal ikna, çalıştığı fiziksel imkanlar ve teknolojik gereçler belirleyici faktörler arasındadır.

Genel perspektiften bakıldığında öz-yeterlik tanımlamaları literatürde bu şekilde yer almıştır; fakat öz-yeterlik kavramı, spesifik bir alanda kişide oluşan işi yapabilme becerisi ve davranışıyla ilişkilendirilirse eğer daha etkili gözlemlenebilir. Genel olarak kişinin öz-yeterlik düzeyi anlaşılacak istendiğinde, yeterli bir bilgi sağlanamayabilir (Bandura, 1977; akt. Kurt ve Aslan, 2020). Alanyazında, spesifik alanlarda öz-yeterlik düzeyinin araştırıldığı çalışmalar oldukça fazladır. Paunonen ve Hong (2010), çalışmasında bireyin; sözel, matematiksel, mekânsal alanlarda ve mekanik görevlerde var olan öz-yeterlik

inançlarının, gerçek performanslarıyla nasıl bir ilişki içerisinde olduğunu araştırmıştır. Lu ve diğerleri (2023), çalışmasında, öğretmen desteğinin öğrencinin akademik motivasyonuna, başarısına olan inancı ve bilişsel olarak yeteneğine duyduğu öz-yeterlik algısı üzerindeki etkisini incelemiştir. Coşkun ve Yiğit (2020) ise, çalışmalarında, ergenlerin öz bakım becerilerinin, aile yapısının ve akademik olarak başarı düzeylerinin, öz-yeterlik düzeylerini nasıl etkilediğini araştırmışlardır. Bu örnekleri çoğaltmak mümkün olmakla beraber, spesifik alanlarda ölçülmesi hedeflenen öz-yeterlik düzeyi çalışmaları bize daha nihai sonuçlar sağlamaktadır. Bu çalışmada da, ebeveyn öz-yeterlik algısı üzerine yapılan araştırmalar taranacak, tanımlamalarına yer verilecek ve birçok değişkenle ilişkisi araştırılacaktır.

2.1.1. Ebeveyn Öz-Yeterliliği

Ebeveyn öz-yeterliliği, ebeveynlik uygulamalarını ve çocuk gelişimi sonuçlarını anlamada önemli bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. Ebeveyn öz-yeterliliği, en genel tanımıyla, ebeveynlerin çocuklarını etkili bir şekilde geliştirme konusundaki kendi yeteneklerine olan inançları olarak tanımlanır (Bandura, 1997; Woolgar vd., 2023). Bu yapı, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin özellikleri, ebeveyn refahı ve çocuk gelişimi üzerinde geniş kapsamlı genel bilgilere sahiptir (Bağatarhan ve Nazli, 2013). Diğer bir deyişle, ebeveynlerin ebeveynlik görevlerini başarıyla yerine getirme ve çocuklarının gelişimini olumlu yönde etkileme yetenekleri hakkındaki inançlarını temsil eder (Jones ve Prinz, 2005).

Ebeveynlik üzerine yapılan çalışmalar, ebeveyn öz-yeterliliğinin ebeveyn davranışlarını şekillendiren ve dolayısıyla çocuk gelişimlerinin önemli bir teorik yapısı olduğunu göstermektedir (Stiévenart ve Perez, 2020). Bu kavram, kişilerin çocuklarını başarılı bir şekilde geliştirme yeteneklerine sahip olan güvenlerini temsil etmekte ve ebeveynlerin çocuklarının haklarının korunmasında önemli bir rol oynamaktadır (Stiévenart ve Perez, 2020). Ayrıca, araştırmalar, ebeveyn öz-yeterliliğinin iki farklı boyutunu belirlemiştir: genel ebeveyn öz-yeterliliği ve göreve özgü ebeveyn öz-yeterliliği. Genel ebeveyn öz-yeterliliği, ebeveynlik rolüne ilişkin genel güveni kapsarken, göreve özgü ebeveyn öz-yeterliliği, ebeveynlerin belirli ebeveynlik durumlarını veya sorumluluklarını ele alma konusundaki algılanan yeterliliğiyle ilgilidir (Gessulat vd., 2023).

Ebeveyn öz-yeterliliğinin önemi, yalnızca ebeveyn güveniyle sınırlı kalmaz ve bunun ötesine uzanır, çünkü hem ebeveynlik uygulamalarını çocuk sonuçlarını temelden etkiler. Daha yüksek öz-yeterlilik seviyelerine sahip ebeveynler genellikle daha etkili ebeveynlik stratejileri gösterir ve çocuklarının çeşitli alanlardaki gelişimini desteklemek için daha donanımlıdır (Fang vd., 2021; Kurt ve Aslan, 2020). Yani, ebeveyn öz-yeterliliği hem genel hem de görev-özel düzeylerde değerlendirilebilir. Genel düzeyde, ebeveynlik rolündeki kendine güvenini ve yeterlilik algısını ölçerken ve belirli ebeveynlik görevlerine veya alanlarına odaklanmadan genel bir değerlendirme sunarken, görev-özel öz-yeterliliği, özel ebeveynlik görevlerine yönelik öz-yeterlilik algısını içerir (Jones ve Prinz, 2005).

Nitekim yapılan araştırmalar, ebeveyn öz-yeterliliğinin akademik başarı gibi genel sonuçlarla daha fazla ilişkili olduğunu göstermektedir (Woolgar vd., 2023). Ayrıca, son zamanda yapılan ebeveynlik araştırmaları, yüksek ebeveyn öz-yeterliliğinin çeşitli olumlu ebeveynlik uygulamalarıyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu uygulamalar arasında çocukların ihtiyaçlarına karşı maternal duyarlılık ve yanıt verebilirlik, sıcak ve şefkatli ebeveyn davranışları ve çocuğun gelişimini yakından takip etme yer almaktadır (Kong ve Yasmin, 2022).

2.1.2. Ebeveyn Öz-Yeterliliğini Etkileyen Faktörler

Araştırmalar, ebeveyn öz-yeterliliğinin sosyoekonomik, eğitimsel, kültürel ve psikolojik faktörlerin karmaşık bir etkileşiminden etkilendiğini tutarlı bir şekilde göstermiştir. Bu çok yönlü etkileri anlamak, ebeveynler için etkili müdahaleler ve destek sistemleri geliştirmek için çok önemlidir.

İlk olarak, sosyoekonomik faktörler, ebeveyn öz-yeterliliğinin temel belirleyicileri olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışmalar, ekonomik sıkıntı ve mali baskının ebeveynlerin ebeveynlik rollerini etkili bir şekilde yerine getirme algılanan yeteneklerini önemli ölçüde etkilediğini göstermiştir. Araştırmalar, ekonomik zorluklar yaşayan ailelerin genellikle ebeveyn öz-yeterliliklerini doğrudan etkileyen zorluklarla karşı karşıya olduğunu ve ekonomik baskının mali sıkıntı ile ebeveynlik yetenekleri arasındaki ilişkiyi aracılık ettiğini göstermektedir (Aksoy ve Diken, 2009; Bendickson, 2020). Bu ekonomik kısıtlamalar yalnızca maddi kaynakları etkilemekle kalmaz, aynı zamanda ebeveynlerin çocukları için zenginleştirilmiş öğrenme ortamları sağlama yeteneklerini de etkiler ve

daha sonra çocuklarının gelişimini destekleme konusundaki güvenlerini de etkiler (Mzidabi vd., 2024).

İkinci olarak, eğitim geçmişi, ebeveyn öz-yeterliliğini şekillendirmede özellikle önemli bir rol oynar. Daha yüksek eğitim seviyelerine sahip ebeveynler genellikle çocuklarının akademik aktivitelerini destekleme konusunda daha fazla güven gösterir ve modern eğitim gereksinimleri için gerekli olan gelişmiş dijital yeterliliklere sahiptir (Gessulat vd., 2023). Örneğin, Gessulat ve meslektaşlarının (2023) yaptığı araştırmada üniversite derecesine sahip ebeveynler, sorumlu medya kullanımı hakkında iletişim kurma gibi alanlarda daha yüksek öz-yeterlilik gösterdiğini bulmuşlardır. Ayrıca, çalışmalar, eğitim düzeyinin ebeveynlerin çocuklarının öğrenme süreçlerine etkili bir şekilde katılma yeteneklerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymuştur (Mzidabi vd., 2024). Bu eğitim avantajı, ebeveynlerin eğitim sistemlerinde gezinme ve çocuklarının akademik çabalarını destekleme konusunda daha fazla güven duymasıyla ortaya çıkar.

Üçüncü olarak, ebeveynleri çevreleyen kültürel bağlam ve sosyal destek yapısı, ebeveyn öz-yeterliliğini etkileyen önemli faktörler olarak tanımlanmıştır. Araştırmalar, kültürel inançların ve uygulamaların ebeveynlik yaklaşımlarını ve güven düzeylerini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Sosyal destek ağlarının kalitesi ve erişilebilirliği, güçlü topluluk kaynaklarının genellikle çeşitli zorluklara karşı koruyucu faktörler olarak hizmet etmesiyle ebeveyn öz-yeterliliğini hem artırabileceğini hem de azaltabileceğini bulmuşlardır (Endrika vd., 2020). Bu sosyal ağlar içindeki kişilerarası iletişim kalıplarının, ebeveynlerin ebeveynlik rollerindeki algılanan yeterliliklerini önemli ölçüde etkilediği gösterilmiştir (Endrika vd., 2020). Ayrıca, yapılan başka bir araştırmada, ebeveyn öz-yeterlilik üzerindeki kültürel etkilerle ilgili ilginç bulgular ortaya çıkmıştır (Gessulat vd., 2023). Gessulat ve diğerleri (2023), farklı dilsel geçmişlere sahip ebeveynlerin belirli ebeveynlik görevlerinde ve genel ebeveynlik inançlarında farklı öz-yeterlilik düzeyleri yaşayabileceğini göstermiştir.

Dördüncü olarak, zihinsel sağlık ve psikolojik refah, ebeveyn öz-yeterliliğinin geliştirilmesinde ve sürdürülmesinde kritik faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışmalar, ebeveyn depresyonunun öz-yeterlilik düzeylerini ve sonraki ebeveynlik uygulamalarını önemli ölçüde etkileyebileceğini göstermiştir (Bendickson, 2020; Korja vd., 2015; Uzun, 2019). Örneğin, Bendickson (2020), yaptığı araştırmada zihinsel sağlık

zorluklarının genellikle ekonomik baskı ile ebeveynlik güveni arasındaki ilişkiyi aracılık ettiğini ve ebeveynlik yeteneklerini etkileyebilecek karmaşık bir döngü yarattığını göstermektedir. Ayrıca, bu araştırmada etkili başa çıkma mekanizmalarının ve psikolojik desteğin varlığının bu olumsuz etkilere karşı tampon görevi gördüğü gösterilmiştir.

Sonuncu, fakat bir o kadar da önemli olan aile yapısı ve destektir. Hem aile yapısı hem de mevcut kaynaklar tarafından şekillendirilen ev öğrenme ortamı, ebeveyn öz-yeterliliğini etkileyen önemli bir faktör olarak tanımlanmıştır. Araştırmalar, ev öğrenme ortamının kalitesinin ebeveyn öz-yeterlilik düzeyleriyle yakından bağlantılı olduğunu ve zenginleştirilmiş öğrenme deneyimleri sağlayabilen ebeveynlerin ebeveynlik becerilerine daha yüksek düzeyde güven duyduğunu göstermektedir (Bendickson, 2020). Aile birimi içindeki aile kompozisyonu ve destek sistemlerinin, ebeveynlerin bakım verme rollerindeki algılanan yeterliliğini önemli ölçüde etkilediği gösterilmiştir. Ayrıca, Petrica ve Pânişoară (2024), ebeveyn yeterlilik düzeyinin ebeveyn stres düzeyleriyle önemli bir ilişkisi olduğu bulmuştur ve bu da sağlıklı öz-yeterlilik düzeylerini korumada destek sistemlerinin önemini vurgulamışlardır.

Bu birbirine bağlı faktörleri anlamak, ebeveyn öz-yeterliliğini artırmayı amaçlayan kapsamlı destek programları geliştirmek için esastır. Araştırmalar, birden fazla faktörü aynı anda ele alan müdahalelerin, izole bir şekilde tek yönleri hedef alan müdahalelerden daha etkili olduğunu göstermektedir (Endrika vd., 2020). Bu anlayış, özellikle savunmasız popülasyonlardan gelen ebeveynleri desteklemek için daha bütünsel yaklaşımların geliştirilmesine yol açmıştır (Bendickson, 2020). Bu etkilerin karmaşık yapısı, ebeveyn öz-yeterliliğini artırmak için müdahaleler tasarlarlarken birden fazla faktörü dikkate almanın önemini vurgular ve destek programlarının ebeveynliğin hem pratik hem de psikolojik yönlerini ele almasını sağlar (Endrika vd., 2020).

2.2. Toplumsal Cinsiyet Kavramı

2.2.1. Tanımı ve kavramsal Çerçeve

Cinsiyet kavramı, değişen toplumsal normları, akademik araştırmaları ve aktivist hareketleri yansıtarak tarih boyunca önemli bir evrim geçirmiştir. Başlangıçta biyolojik cinsiyetle karıştırılan "toplumsal cinsiyet" (gender) terimi, günümüzdeki kullanımıyla 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmaya başladı ve insan kimliği ve toplumsal ilişkilerin

anlaşılmasında derin bir değişimin başlangıcını işaret etti (Money, 1955; Stoller, 1968). Bu gelişme, cinsiyeti karmaşık bir toplumsal yapı olarak anlamaya y6nelik giderek daha ayrıntılı ve 6ok y6nl6 bir yaklaşımla karakterize edildi.

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, toplumsal ve k6lt6rel s6re7ler sonucunda gelişen, dil ve sosyal yapılar aracılığıyla anlamlandırılan bir g66 sistemi olarak tanımlanmaktadır (Pryzgoda ve Chrisler, 2000). Toplumsal cinsiyet kavramı, erkeklik ve kadınlık rollerinin, kimliklerinin ve deneyimlerinin toplumsal olarak nasıl yapılandırıldığını anlamaya 6alışan teorik bir 6er7eve sunmaktadır. Buradaki 66nemli nokta toplumsal cinsiyetin toplumun ve k6lt6r6n cinsiyetlere atfettiği roller, sorumluluklar, davranışlar ve beklentiler b6t6n6n6 ifade etmesidir. Bu kavram, cinsiyet farklılıklarının sadece biyolojik temelli olmadığını, aynı zamanda sosyal ve k6lt6rel olarak inşa edildiğini vurgular (Lindsey, 2020).

Nitekim, West ve Zimmerman'ın (1987) 66nc6 6alışması, toplumsal cinsiyetin doğuştan gelen bir nitelik değil, s6rekli olarak sosyal etkileşimler yoluyla yaratılan ve g66lendirilen performatif bir eylem olduğunu 66ne s6ren "cinsiyet yapma" (doing gender) kavramını ortaya koydu. D6nya Sağlık 66rg6t6 (WHO, 2022), toplumsal cinsiyeti "toplumsal olarak inşa edilmiş kadın, erkek, kız ve erkek 6ocuklarının 66zellikleri" olarak tanımlar ve erkek, kadın, erkek 6ocuk veya kız 6ocuğu olmanın yanı sıra birbirleriyle olan ilişkilerle ilişkilendirilen normları, davranışları ve rolleri vurgular. Bu tanım, cinsiyet yapılarının akışkanlığını ve k6lt6rel 66zg6ll6ę6n6 kabul eder.

Son zamanlardaki 6alışmalar bu 6er7eveyi ikili olmayan ve cinsiyetsiz kimlikleri de kapsayacak şekilde genişletmiş, geleneksel cinsiyet ikiliğine meydan okumuş ve daha akışkan ve 6eşitli bir cinsiyet kimlikleri ve ifadeleri yelpazesini tanımıştır (Richards vd., 2016). Riley ve Dodson (2016) tarafından vurgulandığı gibi k6r6sel kalkınma ve politika bağlamında, toplumsal cinsiyet kavramı bazen dayatılan bir Batı yapısı olarak algılanmakta ve farklı k6lt6rel bağlamlarda karmaşık yorumlamalara ve diren7lere yol a6maktadır. Bu, 6eşitli toplumlarda toplumsal cinsiyet 6er7evesini uygularken k6lt6rel 66zg6ll6ę6 ve tarihsel bağlamı dikkate almanın 66nemini vurgular. Cinsiyet kavramlarının devam eden evrimi, daha geniş toplumsal değişimleri, feminist ve queer teorideki ilerlemeleri ve hem akademik s6ylemde hem de kamu politikasında cinsiyet 6eşitliliğinin giderek daha fazla tanınmasını yansıtmaktadır.

2.2.2. Toplumsal cinsiyet algısının oluşumu ve gelişimi

Toplumsal cinsiyet kavramının tarihsel gelişimi, feminist hareketin ve toplumsal cinsiyet çalışmalarının evrimiyle yakından ilişkilidir ve feminist hareketin dalgaları ile paralel ilerlemiştir. Yüzyıllar boyunca kadınlar çeşitli şekillerde baskı altında tutulmuş, feminist özellikleri manipüle edilmiş ve temel haklarından mahrum bırakılmıştır (Mohajan, 2022). İlk dalga feminizm olarak adlandırılan 19. yüzyılın ikinci yarısından 20. yüzyılın başlarına kadar olan dönemde, kavram henüz bugünkü anlamıyla kullanılmamakla birlikte, kadınların temel hakları için verilen mücadele, kavramın teorik temellerinin atılmasına katkıda bulunmuştur (Bakutytė, 2021). John Money ve Robert Stoller gibi araştırmacıların 1950'lerde ve 1960'larda yaptığı temel çalışmalar, biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet kimliği arasında ayrım yapmada etkili oldu. Money, öncelikle biyolojik determinizmin ötesinde cinsiyetin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması için zemin hazırlayan interseks bireyleri inceleme bağlamında "cinsiyet rolü" ve "cinsiyet kimliği" terimlerini tanıttı (Money, 1955). Bu erken kavramsallaştırma, cinsiyetin insan kimliğinin ayrı bir yönü olarak daha fazla araştırılmasının yolunu açtı. Bu dönemde, özellikle oy hakkı, mülkiyet hakları ve eğitim hakkı gibi temel haklar üzerinde de durulmuştur (Sen, 2000).

1960'larda başlayan ikinci dalga feminizm ile birlikte, toplumsal cinsiyet kavramı akademik literatürde daha belirgin bir şekilde yer almaya başlamıştır. Bu dönemde, özel alan-kamusal alan ayrımının sorgulanması ve ataerkil yapıların eleştirisi ön plana çıkmıştır (Hansen, 1987). Simone de Beauvoir'ın (1949; akt. Aydınalp, 2020) "İkinci Cins" eseri, toplumsal cinsiyet tartışmalarına yeni bir boyut kazandırmış ve "kadın doğulmaz, kadın olunur" tezi ile toplumsal cinsiyetin sosyal inşasına dikkat çekmiştir. Cinsiyetin biyolojik olarak belirlenmekten ziyade toplumsal olarak inşa edilmiş olarak anlaşılması için felsefi bir temel oluşturdu. Bu dönemde ayrıca, üreme hakları, işyerinde ayrımcılık ve ev içi şiddet gibi konular da feminist hareketin gündemine girmiştir (Threlfall, 1998).

1970'lerin başında, Oakley'in çalışmaları, "cinsiyet" ve "toplumsal cinsiyet" arasındaki ayrımı netleştirmede önemli bir rol oynamıştır (Oakley, 2016). Oakley, cinsiyetin biyolojik farklılıklara, toplumsal cinsiyetin ise kültürel olarak belirlenen maskülenlik ve feminenlik kavramlarına işaret ettiğini öne sürmüştür (Pearse ve Connell, 2016). Bu

ayrım, daha sonra Rubin'in (1975) "sex/gender system" kavramıyla daha da geliştirilmiştir. Rubin (1975), biyolojik cinsiyetin nasıl toplumsal cinsiyet rollerine dönüştürüldüğünü açıklamaya çalışmıştır. Örneğin, pembenin kız çocuklarıyla, mavinin erkek çocuklarıyla ilişkilendirilmesi, tamamen kültürel bir inşadır ve farklı toplumlarda veya tarihsel dönemlerde değişiklik gösterebilir.

1980'lerde, cinsiyetin biyolojik cinsiyetten ayrı bir toplumsal yapı olarak anlaşılması akademik ve ilerici çevrelerde daha yaygın olarak kabul görmeye başladı. Sandra Bem gibi araştırmacılar, bireylerin toplumda bilişsel süreçler ve kültürel etkiler yoluyla nasıl cinsiyetlendirildiğini açıklayan Cinsiyet Şeması Teorisi gibi teoriler geliştirdiler (Bem, 1981). Bu dönemde, cinsiyet normlarının ve beklentilerinin bireysel deneyimleri ve toplumsal yapıları nasıl şekillendirdiğine daha fazla dikkat edilerek, akademik bir alan olarak cinsiyet çalışmalarının genişlemesine tanık olundu.

Öte yandan, 1980'ler ve 1990'lar boyunca, post-yapısalcı feminist teorinin etkisiyle toplumsal cinsiyet kavramı daha da gelişmiş ve çeşitli disiplinlerde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde, Judith Butler'ın "Cinsiyet Belası" (1990) adlı çalışması, toplumsal cinsiyetin performatif doğasını vurgulayarak alana önemli katkılar sağlamıştır. Butler, toplumsal cinsiyetin sabit bir kimlik olmaktan ziyade, zaman içinde stilize edilmiş eylemlerin tekrarı yoluyla oluşturulan bir yapı olduğunu öne sürmüştür (Risman ve Davis, 2013). Bu yaklaşım, drag performansları gibi örneklerle desteklenmiş ve toplumsal cinsiyetin "doğal" veya "özel" olmadığını göstermiştir. Ayrıca, Connell and Messerschmidt (2005) "hegemonik erkeklik" kavramı, erkeklik çalışmalarına yeni bir boyut kazandırmış ve toplumsal cinsiyet hiyerarşilerinin anlaşılmasına katkıda bulunmuştur.

2000'li yıllarda, toplumsal cinsiyet kavramı interseksiyonellik perspektifiyle genişlemiştir. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyetin ırk, sınıf, etnik yapı, cinsel yönelim ve diğer sosyal kategorilerle kesişimini vurgulayarak, kimlik ve eşitsizliklerin daha karmaşık bir şekilde anlaşılmasını sağlamıştır (Cho vd., 2013). Crenshaw'ın (1989) kesişimsellik üzerine çığır açan çalışması, cinsiyetin ırk, sınıf ve cinsellik gibi diğer toplumsal kategorilerle nasıl etkileşime girdiğini vurguladı. Bu kesişimsel yaklaşım, cinsiyet deneyimlerinin tekdüze olmadığını, ancak çoklu, kesişen toplumsal kimliklerden derinden etkilendiğini kabul ederek çağdaş cinsiyet çalışmalarında önemli hale geldi.

Siyah kadınların deneyimlerinin hem ırkçılık hem de cinsiyetçilik tarafından şekillendirildiğini göstermiştir. Bu perspektif, toplumsal cinsiyet analizlerinin daha kapsayıcı ve çok boyutlu olmasını sağlamıştır. Örneğin, bir Müslüman kadının iş yerinde yaşadığı ayrımcılık hem cinsiyetçilik hem de İslam fobi ile ilişkili olabilir.

Günümüzde, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve LGBTQ+ aktivizmindeki son gelişmeler, cinsiyetin ikili olmaktan ziyade bir spektrum olarak daha geniş bir şekilde anlaşılmasına yol açmıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı sadece kadın ve erkek ikiliğini değil, aynı zamanda non-binary, genderqueer ve akışkan cinsiyet kimliklerini de kapsayacak şekilde genişlemiştir (Richards vd., 2016). Bu gelişme, toplumsal cinsiyet kavramının daha kapsayıcı ve çeşitli bir anlayışa doğru evrildiğini göstermektedir. Örneğin, bazı ülkelerde nüfus cüzdanlarında ve resmî belgelerde "X" cinsiyet seçeneğinin eklenmesi, bu gelişmenin pratikteki yansımalarından biridir. Ayrıca, Lorber'in (2000) "degendering" kavramı, toplumsal cinsiyet kategorilerinin tamamen ortadan kaldırılması fikrini ortaya atmıştır. Bu yaklaşım, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini azaltmanın radikal bir yolu olarak tartışılmaktadır.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet kavramının tarihsel gelişimi, ikili, biyolojik olarak deterministik bir görüşten karmaşık, sosyal olarak inşa edilmiş bir anlayışa doğru bir yolculuğu yansıtıyor. Bu evrim, akademik araştırmalar, sosyal hareketler ve değişen kültürel normlar tarafından şekillendirildi. Ayrıca, feminist teori, sosyoloji, antropoloji ve psikoloji gibi çeşitli disiplinlerin katkılarıyla şekillenmiş ve zaman içinde daha karmaşık ve kapsayıcı bir hal almıştır. Böylelikle, bu gelişmeler toplumsal cinsiyet kavramının dinamik doğasını ve toplumsal değişimlerle olan yakın ilişkisini yansıtmaktadır. Toplumsal cinsiyet anlayışımız gelişmeye devam ettikçe, kimlik, eşitlik ve sosyal örgütlenme hakkındaki geleneksel kavramlara meydan okuyor ve bu dinamik alanda devam eden tartışmaları ve araştırmaları teşvik ediyor.

2.2.3. Toplumsal cinsiyet algısının ebeveynlik üzerine etkileri

Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, toplumun kadın ve erkek olmaya yüklediği anlamları, beklentileri ve rolleri içeren sosyal bir yapıdır (Dökmen, 2010). Bu yapı, bireylerin davranışlarını, tutumlarını ve tercihlerini şekillendirmekte, ayrıca ebeveynlik pratiklerini de derinden etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet algısı,

ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını, ebeveynlik rollerinin dağılımını ve aile içi dinamikleri belirleyen önemli faktörlerden biridir (Karadağ ve Akçınar, 2023).

Ebeveynlikte cinsiyet algısının incelenmesi çeşitli teorik bakış açılarından beslenir. Beklenti etkisi çerçevesi, ebeveynlerin cinsiyet rolü stereotiplerinin çocuklarının yetenekleri ve ilgi alanları hakkındaki algılarını etkilediğini ve ardından çocukların öz algılarını ve aktivite seçimlerini etkilediğini öne sürer (Eccles vd., 1990; Erkan ve Afşin, 2023). Aile sistemleri teorisi, annelerin ve babaların ebeveyn-çocuk ilişkilerine nasıl belirgin bir şekilde katkıda bulunduklarını ve bu ilişkilerin daha geniş aile etkileşimlerine nasıl yerleştirildiğini anlamak için başka bir bakış açısı sağlar (Luo vd., 2025). Ek olarak, Operasyon Üçlüsü Modeli, ebeveyn-çocuk arasındaki ebeveynlik davranışları algılarındaki farklılıkların yanlış iletişimi ve uyumsuz anlayışları yansıttığını ve potansiyel olarak olumsuz gelişimsel sonuçlara yol açtığını öne sürer (Zheng ve Chen, 2025).

Öte yandan, araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarının yeteneklerini ve ilgi alanlarını sıklıkla cinsiyet odaklı bir bakış açısıyla algıladıklarını tutarlı bir şekilde göstermektedir. Ebeveynler, matematik ve spor gibi cinsiyete dayalı klişe aktivitelerde çocuklarının algılarını çarpıtma eğilimindedir ve bu algısal önyargılar çocukların öz algılarını ve aktivite seçimlerini etkiler (Eccles vd., 1990; Kocaman, 2024; Özdoğru, 2018). Dahası, bir çocuğun cinsiyeti, ebeveynlerin cinsiyete dayalı klişe aktivitelerdeki performanslarına ilişkin nedensel atıflarını etkiler. Ebeveynler, erkek çocuklarının matematik veya spordaki başarısını doğuştan gelen yeteneğe bağlamaya daha yatkınken, kız çocuklarının bu alanlardaki başarısı çabaya veya dış etkenlere bağlanabilir (Eccles vd., 1990).

Benzer şekilde, toplumsal cinsiyet algısının ebeveynlik rollerinin dağılımı ve hane içi iş bölümü üzerindeki etkisinde de görmemiz muhtemeldir. Toplumsal cinsiyet algısı, ebeveynlik rollerinin dağılımında belirleyici bir faktördür (Erzeybek, 2015). Birçok toplumda, kadınlar ve erkekler için farklı ebeveynlik rolleri tanımlanmıştır. Genellikle anneler bakım verici, duygusal destek sağlayıcı ve ev işlerinden sorumlu olarak görülürken; babalar ise disiplin sağlayıcı, maddi kaynak yaratıcı ve otorite figürü olarak konumlandırılmaktadır (Karadağ ve Akçınar, 2023). Yapılan araştırmalar, dünyanın birçok kültüründe ev içi işlerin ve çocuk bakımının eşit olmayan bir şekilde dağıtıldığını göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Çin'de yapılan bir araştırmada,

anaokuluna giden çocukların bile evlerindeki iş bölümündeki eşitsizliği fark ettikleri ve bu durumu normal kabul ettikleri ortaya konmuştur (Midgette vd., 2023). Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin çok erken yaşlarda normalleştirilmeye başlandığını göstermektedir.

Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları, çocuk yetiştirme tutumlarını ve pratiklerini doğrudan etkilemektedir. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip ebeveynlerin, çocuklarına yönelik daha olumlu ebeveynlik davranışları sergiledikleri belirlenmiştir (Elbaş, 2024). Türkiye'de yapılan bir araştırmada, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip babaların, çocuklarına yönelik cezalandırıcı ebeveynlik davranışlarını daha az sergiledikleri ve daha çok açıklayıcı ve akıl yürütme gibi olumlu ebeveynlik davranışları gösterdikleri tespit edilmiştir (Karadağ ve Akçınar, 2023). Bu durum, toplumsal cinsiyet algısının ebeveynlik pratikleri üzerindeki doğrudan etkisini göstermektedir.

Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini de etkilemektedir. Araştırmalar, eşitlikçi toplumsal cinsiyet rollerine sahip ebeveynlerin çocuklarının daha uyumlu sosyal davranışlar gösterme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur (Saygan ve Uludağlı, 2021). Ataerkil toplumsal cinsiyet rollerine sahip babaların, bu tutum ve algıları nedeniyle ebeveynlik davranışlarının ve çocuklarının uyumlu sosyal davranışlarının olumsuz etkilendiği görülmektedir (Karadağ ve Akçınar, 2023). Bu durum, toplumsal cinsiyet algısının yalnızca ebeveynlik pratiklerini değil, aynı zamanda çocukların gelişimsel çıktılarını da şekillendirdiğini göstermektedir.

Ebeveynlikteki cinsiyet farklılıkları, özellikle duygu sosyalleşmesi alanında belirgindir. Etnik kökeni (Afrikalı Amerikalı, Avrupalı Amerikalı ve Lumbee Amerikan Yerlisi) ve çocuk cinsiyetini, ebeveynlerin duygu sosyalleşmesindeki cinsiyet farklılıklarının düzenleyicileri olarak inceleyen bir çalışma, anneler ve babalar arasındaki farklılıkların etnik kökene bağlı olarak değiştiğini ortaya koymuştur (Brown vd., 2015). Örneğin, Avrupalı, Amerikalı ve Lumbee anneler, babalardan daha çok çocukların olumsuz duygularını desteklediklerini bildirirken, Afrikalı Amerikalı anneler ve babalar neredeyse eşit düzeyde destekleyici tepkiler bildirmiştir. Dahası, tüm etnik kökenlerde anneler genellikle kızların olumsuz duygularını babalardan daha çok desteklemişlerdir, ancak

erkekler için destekleyici tepkilerdeki ebeveyn cinsiyet farklılıkları etnik kökene göre değişmiştir (Brown vd., 2015).

Bunlara ek olarak, toplumsal cinsiyet algısı, kuşaklar arası aktarım yoluyla sürdürülmektedir. Ebeveynler, bilinçli veya bilinçsiz olarak, kendi toplumsal cinsiyet algılarını ve rollerini çocuklarına aktarmaktadırlar. Bu aktarım, ebeveynlerin davranışları, söylemleri ve çocuk yetiştirme pratikleri aracılığıyla gerçekleşmektedir (Chen vd., 2024). Tek ebeveynli ailelerde yapılan bir araştırma, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerinin ve ebeveynlik tutumlarının, çocukların toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimini etkilediğini göstermiştir (Chen vd., 2024). Bu çalışma, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerinin kuşaklar arası aktarımının ve bunun çocukların toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesindeki etkisinin altını çizmektedir. Çünkü çocuklar, toplumsal cinsiyet kalıplarını ilk olarak aile içinde öğrenmektedirler. Ebeveynler, çocuklarına oyuncak seçiminden, giyim tarzına, ilgi alanlarından meslek tercihlerine kadar pek çok konuda toplumsal cinsiyete dayalı mesajlar vermektedirler (Dökmen 1999; Halim vd., 2023). Araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarıyla toplumsal cinsiyet konusunda konuşma şekillerinin ve model olmalarının, çocukların toplumsal cinsiyet tutumları, algıları ve davranışları üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (Halpern ve Perry-Jenkins, 2016). Özellikle, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet konusunda bilgi arayışında olmalarının, çocukların kendi cinsiyetlerine daha fazla kaynağı ayırması ve karşı cinse karşı daha az olumlu değerlendirmelerde bulunmasıyla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet algısı, ebeveynlik rolleri, çocuk yetiştirme tutumları ve aile içi dinamikler üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Toplumsal cinsiyet algısının ebeveynlik üzerindeki etkilerinin anlaşılması, daha eşitlikçi ve sağlıklı aile yapılarının oluşturulmasına katkıda bulunacaktır. Ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları, hem kendi ebeveynlik pratiklerini hem de çocuklarının gelişimini şekillendirmektedir. Diğer bir deyişle, toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı ebeveynlik pratiklerinin geliştirilmesi, hem ebeveynlerin hem de çocukların refahını artıracak, aynı zamanda daha eşitlikçi bir toplumun inşasına zemin hazırlayacaktır.

2.3 Erken Çocukluk Döneminde Cinsiyet Algısı

İnsan gelişiminde erken çocukluk dönemi, birçok temel beceri ve kavramın şekillenmeye başladığı kritik bir süreçtir. Bu dönemde, çocuklar kendilerini çevreleyen dünyayı

anlamlandırmaya ve kendi kimliklerini oluşturmaya başlarlar. Erken çocukluk döneminde cinsiyet algısı, çocukların kimliklerini, davranışlarını ve sosyal etkileşimlerini şekillendiren insan gelişiminin kritik bir yönünü temsil eder (Hines, 2020; Karabekmez vd., 2018). Küçük çocukların cinsiyeti anlama, yorumlama ve uygulama biçimleri, kendi benlik kavramları, akran ilişkileri ve gelecekteki tutumları üzerinde derin etkilere sahiptir (Sümer ve Şendağ, 2009). Diğer bir deyişle, çocuklar, kendilerini kız veya erkek olarak tanımlamayı, cinsiyet rollerini anlamayı ve toplumsal cinsiyet beklentilerini kavramayı öğrenirler. Çocuklar erken yaşlardan itibaren kendilerini ve başkalarını cinsiyete göre kategorize etmeye başlar ve giderek cinsiyet rolleri, stereotipler ve beklentiler hakkında daha ayrıntılı anlayışlar oluştururlar.

2.3.1. Çocuklarda Cinsiyet Algısının Gelişimi

Erken çocukluk döneminde cinsiyet algısının gelişimi, hem biyolojik hem de sosyal faktörlerin etkileşimi sonucunda ortaya çıkar. Bu süreçte ebeveynler, akranlar, öğretmenler ve medya gibi çeşitli sosyalleşme kaynakları önemli roller oynar. Özellikle ebeveynlerin tutum ve davranışları, çocukların cinsiyet algılarının şekillenmesinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Rikhusshuba ve Huda, 2020). Yaklaşık 18-24 aylıkken, çocuklar erkekler ve kadınlar arasında ayırım yapma yeteneğini gösterir ve kendilerini cinsiyet kategorilerine göre doğru bir şekilde etiketleyebilirler (Stangor ve Ruble, 1987). Bu erken cinsiyet etiketlemesi, çocukların cinsiyeti sosyal bir kategori olarak tanıdıkları ancak onun istikrarı veya önemi hakkında sınırlı anlayışa sahip oldukları cinsiyet algısı gelişiminin ilk aşamasını temsil eder. Bu aşamada, çocukların cinsiyet algısı öncelikle gözlemlenebilir fiziksel özelliklere ve giyim, saç stilleri ve ses perdesi gibi dışsal belirteçlere odaklanır.

Araştırmalar, 2-3 yaşına kadar çoğu çocuğun geleneksel cinsiyet etiketlerini kullanarak kendi cinsiyetlerini ve başkalarının cinsiyetlerini güvenilir bir şekilde belirleyebildiğini göstermektedir (Martin vd., 2002). Bu aşamada çocuklar, cinsiyetin zaman içinde değişmediğini anlamaya başlarlar. Yani bir kız çocuğunun büyüdüğünde bir kadın olacağını, bir erkek çocuğunun ise büyüdüğünde bir erkek olacağını kavrarlar. Ancak yine de, bu aşamada cinsiyet anlayışları esnek ve bağlama bağlı kalır ve cinsiyetin istikrarlı bir özellik olarak anlaşılması sınırlıdır. Küçük çocuklar, dış görünüşleri değiştirmenin veya cinsiyetler arası faaliyetlerde bulunmanın kişinin cinsiyetini

dönüştürebileceğine inanabilir ve bu, cinsiyet istikrarı için hala gelişmekte olan bilişsel kapasitelerini yansıtır. Örneğin, cinsiyetin fiziksel görünüm, kıyafet veya aktivite değişiklikleriyle değişebileceğini düşünebilirler.

Cinsiyet algısı gelişiminde kritik bir dönüm noktası, genellikle beş ile yedi yaşları arasında gerçekleşen cinsiyet sabitliğinin elde edilmesidir (Serbin ve Sprafkin, 1986). Bu dönemde çocuklar, cinsiyetin dış görünüş, kıyafet veya aktivite değişikliklerine rağmen sabit kaldığını anlamaya başlarlar. Yani bir erkeğin elbise giymesi onu kız yapmaz veya bir kızın saçlarını kısa kestirmesi onu erkek yapmaz. Cinsiyet sabitliği üç ardışık bileşeni kapsar: cinsiyet kimliği (kişinin kendi cinsiyetini tanıması), cinsiyet istikrarı (cinsiyetin zaman içinde sabit kaldığını anlaması) ve cinsiyet tutarlılığı (cinsiyetin görünüm veya aktivitelerdeki değişikliklerden bağımsız olarak aynı kaldığını tanıması) (Stangor ve Ruble, 1987). Çocuklar cinsiyet sabitliğine ulaştıkça, cinsiyetle ilgili bilgilere olan dikkatleri yoğunlaşır ve davranışları cinsiyet normlarına ve beklentilerine giderek daha duyarlı hale gelir. Cinsiyet ipuçlarına olan bu artan dikkat, çocukların cinsiyet normlarının yaygın olduğu sosyal ortamlarda gezinmesine yardımcı olarak uyarlanabilir bir işlev görür. Ayrıca, bu dönemde çocuklar, cinsiyetin biyolojik ve kalıcı bir özellik olduğunu tam olarak kavrarlar. Cinsiyetin dış görünüş veya davranışlardan bağımsız olarak sabit kaldığını anlarlar (Lutsenko, 2024). Ancak, cinsiyet stereotiplerini de güçlendirebilir ve çocukların cinsiyetler arası aktivitelere katılma veya geleneksel cinsiyet rolleriyle uyuşmayan ilgi alanlarını keşfetme isteklerini kısıtlayabilir.

Çocukların cinsiyet stereotiplerine ilişkin farkındalığı ve onayı, cinsiyet sabitliğine ilişkin anlayışlarıyla paralel olarak gelişir. Tam cinsiyet sabitliğine ulaşmadan önce bile, küçük çocuklar cinsiyet stereotiplerine dayalı oyuncaklar, aktiviteler ve meslekler hakkında bilgi gösterirler. Beş yaşına gelindiğinde, birçok çocuk erkekler ve kadınlarla ilişkilendirilen kişilik özellikleri, davranışlar ve sosyal roller hakkında kapsamlı cinsiyet stereotiplerini içselleştirmiştir (Aryal, 2024; Saygan ve Uludağı, 2021). Diğer bir deyişle, çocuklar, cinsiyet algıları geliştikçe cinsiyet şemaları da oluştururlar. Cinsiyet şemaları, çocukların kendi cinsiyetleriyle ilişkilendirdikleri davranış, oyun, kıyafet ve aktivite kalıplarını içerir. Bu şemalar, çocukların çevrelerindeki dünyayı anlamlandırmalarına ve kendilerini bir cinsiyet kategorisi içinde konumlandırmalarına yardımcı olur (İnci Kuzu, 2015).

Oyun, çocukların cinsiyet şemalarını ve cinsiyet kimliklerini keşfettikleri ve pekiştirdikleri önemli bir alandır. Okul öncesi dönemde gözlenen cinsiyet tipik oyun davranışları, çocukların sonraki yıllarda gösterecekleri meslek ilgilerini de belirleyebilmektedir. On yıllık bir boylamsal çalışma, 3,5 yaşında erkeksi oyun davranışları gösteren çocukların (hem kız hem de erkek), 13 yaşına geldiklerinde erkek-tipik mesleklere daha fazla ilgi gösterdiklerini, kadınsı oyun davranışları gösterenlerin ise kadın-tipik mesleklere daha fazla ilgi duyduklarını ortaya koymuştur (Kung, 2021). Erken çocukluk döneminde gözlenen cinsiyet tipik oyunlar, çocukların farklı beceri ve özellikleri geliştirmelerine yol açabilir. Örneğin, erkeksi oyunlar genellikle daha fazla fiziksel aktivite ve uzamsal becerilere odaklanırken, kadınsı oyunlar daha çok bakım verme ve sosyal etkileşim becerilerini geliştirebilir. Bu farklılaşmış beceri gelişimi, çocukların ileriki yaşlardaki ilgi ve tercihlerini şekillendirebilir (Kung, 2021).

İlginç bir şekilde, çocukların cinsiyet eşitsizliği algıları üzerine yapılan araştırmalar, küçük çocukların genellikle bu tür eşitsizlikleri ima eden cinsiyet stereotipleri hakkındaki bilgilerine rağmen cinsiyete dayalı güç dengesizliklerini açıkça fark edemeyebileceklerini ortaya koymaktadır (Neff vd., 2007). Çocuklar orta çocukluktan ergenliğe doğru ilerledikçe, çeşitli alanlardaki (siyaset, iş, ev) cinsiyet eşitsizliğine ilişkin farkındalıkları artar ve bu da sistemik cinsiyet ayrımcılığının tanınmasının daha gelişmiş bilişsel yetenekler ve daha fazla sosyal farkındalık gerektirdiğini göstermektedir.

Cinsiyet algısının gelişimi, çocukların cinsiyeti bir sosyal kimlik olarak anlamasıyla da etkilenir. Çocuklar büyüdükçe, özellikle orta çocukluk döneminde (7-11 yaş), bağlamsal ipuçları varlığını ima ettiğinde cinsiyet ayrımcılığı örneklerine giderek daha fazla uyum sağlarlar (Brown ve Bigler, 2004). Özellikle kızların, erkeklere kıyasla kadınlara yönelik ayrımcılığa karşı daha duyarlı olma eğiliminde olmaları, muhtemelen onları kişisel olarak etkileyebilecek cinsiyete dayalı eşitsizliklere karşı daha hassas olmalarını yansıtmaktadır.

Öte yandan, çocukların cinsiyet algısı gelişiminde, sosyal bilişsel süreçler de önemli rol oynar. Çocuklar, cinsiyet normlarını anladıkça ve kendilerini belirli bir cinsiyet kategorisi içinde tanımladıkça, bu kategoriye uygun davranma motivasyonu geliştirirler. Bu süreç, öz-sosyalizasyon olarak adlandırılır ve çocukların kendi cinsiyetlerine uygun gördükleri davranışları benimsemelerini, karşı cinsiyet için uygun gördükleri davranışlardan ise kaçınmalarını sağlar (Machynska, 2024).

Çocuklar genellikle 3-4 yaşlarında, kendi cinsiyetlerine uygun davranışları gösterme ve kendi cinsiyetlerinden olan akranlarla oynama eğilimi gösterirler. Bu eğilim, cinsiyet kimliklerinin pekişmesine ve cinsiyet rollerinin daha da belirginleşmesine yol açar (Lutsenko, 2024). Bu evrenin ardından, cinsiyet algısındaki değişiklikler bilişsel olgunlaşma ile uyumlu öngörülebilir kalıpları takip eder. Çocuklar preoperasyonel düşünceden somut operasyonel düşünceye geçiş yaptıkça (yaklaşık 7 yaş), cinsiyete dair daha istikrarlı ve tutarlı anlayışlar geliştirirler. Bu bilişsel değişim, çocukların cinsiyeti, görünüşte veya davranışta yüzeysel değişikliklere rağmen değişmez bir özellik olarak tanımasını sağlar (Stangor ve Ruble, 1987). Son araştırmalar, çocukların cinsiyete dair gelişen anlayışlarının hem bilişsel hem de sosyal bileşenleri içerdiğini göstermektedir. Bilişsel olgunlaşma daha karmaşık cinsiyet kavramlarını mümkün kılarken, sosyal deneyimler ve çevresel girdiler çocukların cinsiyet şemaları için içerik sağlar. Çocuklar, gözlem, sosyal etkileşim ve çevrelerindeki pekiştirme kalıpları aracılığıyla cinsiyet anlayışlarını aktif olarak oluştururlar (Stangor ve Ruble, 1987).

2.3.2. Ebeveynlerin Çocukların Cinsiyet Algısı Üzerindeki Etkisi

Erken çocukluk döneminde, çocukların cinsiyet algısının oluşumunda ebeveynler merkezi bir rol oynamaktadır. Ebeveynler, çocukların erken gelişiminde birincil sosyalleşme araçları olarak hizmet eder ve hem açık talimatlar hem de örtük modelleme yoluyla cinsiyet algılarını derinden şekillendirir (Aryal, 2024; Jacobs ve Eccles, 1992). Ebeveynlerin cinsiyetle ilgili davranışlar hakkında iletişim kurma, bunlara yanıt verme ve bunları pekiştirme biçimleri, çocukların cinsiyet kavramlarını ve tutumlarını geliştirmesini önemli ölçüde etkiler (Eccles vd., 1990). Yani, erken çocukluk döneminde cinsiyet algısı, ebeveynlerin birincil sosyalleşme araçları olarak önemli bir rol oynadığı çeşitli sosyal faktörler tarafından önemli ölçüde şekillendirilir.

Çocuklar, büyük ölçüde gözlem ve taklit yoluyla öğrenirler. Ebeveynlerin kendi cinsiyet rollerine ilişkin tutum ve davranışları, çocukların cinsiyet algılarının gelişiminde güçlü bir model oluşturur. Eşitlikçi cinsiyet rollerini benimseyen ve ev işleri, çocuk bakımı, kariyer gibi alanlarda geleneksel cinsiyet kalıplarını aşan ebeveynlerin çocukları, genellikle daha esnek cinsiyet algıları geliştirme eğilimindedir (Halim vd., 2023). Ebeveynlerin çocuklarına sundukları cinsiyet modelleri, sadece kendi davranışlarıyla sınırlı değildir. Aynı zamanda çocuk kitapları, oyuncaklar, medya ve günlük konuşmalar

aracılığıyla aktardıkları cinsiyet mesajları da çocukların cinsiyet algılarını şekillendirir. Örneğin, cinsiyet kalıplarını aşan hikayeler anlatan veya farklı cinsiyet kimliklerini olumlu şekilde temsil eden hikayeler, çocukların daha geniş ve kapsayıcı cinsiyet algıları geliştirmelerini sağlayabilir (Halim vd., 2023).

Diğer bir deyişle, ebeveynler, çocuğun cinsiyetine göre farklı ortamlar, oyuncaklar ve aktiviteler sağlama; cinsiyete uygun veya uygunsuz olmasına bağlı olarak davranışa farklı yanıt verme ve cinsiyetle ilgili beklentileri açıkça iletme gibi çeşitli mekanizmalar aracılığıyla cinsiyet sosyalleşmesine katılırlar (Özer ve Akgül, 2021). Örneğin, ebeveynler erkeksi, nötr veya kadınsı olarak kategorize edilen oyuncakları seçtiklerinde, çocukları cinsiyete uygun oyun hakkındaki geleneksel kavramları güçlendirebilecek veya sorgulayabilecek cinsiyetle ilgili kültürel beklentilere maruz bırakırlar. Bu uygulamalar erken başlar ve ebeveynler genellikle renk seçimleri, oda dekorasyonları ve oyuncak seçimleri yoluyla doğumdan önce bile cinsiyete göre ayrılmış ortamlar yaratabilirler. Hatta günümüzde cinsiyet partilerinin yaygınlaşmasıyla bu durum anne karnında başlamaktadır (Şeker vd., 2024).

Mesman ve Groeneveld (2018), cinsiyete dayalı ebeveynliği ebeveynlerin erkek ve kız çocukları için uygun ve uygunsuz davranışlar hakkındaki beklentilerini ilettiği süreç olarak tanımlamaktadır. Bu cinsiyete dayalı ebeveynlik uygulamaları, çocukların sıklıkla toplumsal cinsiyet kalıplarını içselleştirmesine yol açar ve bu da daha sonra davranışlarını, öz algılarını ve geleceğe yönelik isteklerini etkiler (Eser ve Çeliköz, 2009). Araştırmalar, ebeveynlerin genellikle kızlarına göre oğullarına daha fazla cinsiyete göre farklılaştırılmış muamele uyguladıklarını, özellikle oyun aktiviteleri, oyuncak seçimleri ve duygusal ifade konusunda bunu yaptıklarını göstermektedir. Hatta, bu örüntü, ebeveynlerin erkek çocuklarında cinsiyet uyumsuzluğuna ilişkin daha fazla endişe duymalarını yansıtabilir ve bu durum birçok kültürel bağlamda kız çocuklarında cinsiyet uyumsuzluğundan daha sorunlu olarak algılanır (Stangor ve Ruble, 1987).

Ebeveynlerin çocuklarının cinsiyet tipik veya cinsiyet atipik davranışlarına verdikleri tepkiler, çocukların cinsiyet algılarının pekiştirilmesinde veya sorgulanmasında önemli rol oynar. Ebeveynler, belirli davranışları ödüllendirerek veya cezalandırarak, çocuklarının hangi davranışların kendi cinsiyetleri için uygun olduğuna dair inançlarını şekillendirirler (Gershoff, 2002; Miller, 1995). Araştırmalar, ebeveynlerin özellikle erkek

çocuklarının cinsiyet atipik davranışlarına (örneğin, bebek oyuncaklarla oynamak veya pembe kıyafetler giymek) daha olumsuz tepkiler verdiklerini göstermektedir. Bu durum, erkek çocuklarının cinsiyet rollerinin kız çocuklarınınkine göre daha katı bir şekilde pekiştirildiğini gösterir (Boe ve Woods, 2018).

Bunlara ek olarak, ebeveynler, ev içi iş bölümünde, karar alma süreçlerinde ve mesleki seçimlerde geleneksel cinsiyet rollerini modellediklerinde, çocuklar daha kalıplaşmış cinsiyet tutumları geliştirme eğilimindedir (Güder ve Ata, 2018). Tersine, ebeveynleri daha eşitlikçi cinsiyet rolleri gösteren çocuklar genellikle daha az katı cinsiyet algıları ve cinsiyetler arası faaliyetlere daha fazla açıklık geliştirirler. Ebeveyn dili ve iletişim kalıpları da çocukların cinsiyet algılarını önemli ölçüde etkiler. Cinsiyeti, bireyleri tanımlamak ve ayırt etmek için belirgin bir kategori olarak kullanan ebeveynler (örneğin, "erkekler bunu yapar, kızlar şunu yapar"), grup üyeliğinden ziyade bireysel özellikleri vurgulayan ebeveynlere kıyasla çocuklarında daha güçlü cinsiyet kalıpları teşvik eder (Stangor ve Ruble, 1987). Benzer şekilde, ebeveynlerin çocukların cinsiyetle ilgili sorularına ve yorumlarına verdikleri yanıtlar, çocukların cinsiyet normları ve beklentileri hakkındaki gelişen anlayışlarını şekillendirir.

Çocuk bakımı sorumluluklarının ve ev işlerinin ebeveynler arasında paylaşılması, çocuklara cinsiyet rolleri konusunda güçlü modeller sağlar. Araştırmalar, babalar daha fazla çocuk bakımı sorumluluğu üstlendiğinde çocukların cinsiyet stereotiplerine ilişkin daha az farkındalık gösterdiğini göstermektedir (Sarkadi vd., 2008). Cinsiyet stereotipleri, ebeveynlerin ev işlerini nasıl yönettiğini etkiler ve bu da ebeveynlik uygulamalarını etkiler. Çalışmalar, özellikle altı yaş civarındaki kız çocuklarının, kadınlar çocuk bakımı ve ev işleri gibi tipik sorumlulukları yerine getirdiğinde geleneksel kadın cinsiyet rollerine ilişkin daha fazla anlayış gösterdiğini bulmuştur. Tersine, anneler geleneksel olarak kadınlıkla ilişkilendirilen daha fazla aktiviteye katıldığında, erkekler stereotipik erkek davranışlarına ilişkin daha az farkındalık sergilemektedir (Endendijk vd. 2016; Morawska, 2020). Bu bulgular, evdeki iş bölümünün, gelişmekte olan çocuklar için cinsiyetle ilgili bilginin güçlü bir kaynağı oluşturduğunu vurgulamaktadır.

Araştırmalar, ebeveynlerin cinsiyet rolleri hakkındaki inançlarının, çocukların cinsiyete ilişkin toplumsal beklentileri nasıl anladıklarını ve içselleştirdiklerini önemli ölçüde etkilediğini tutarlı bir şekilde göstermektedir. Çocuklar genellikle ebeveynlerinin cinsiyet

bakış açılarını benimser ve bu bakış açılarını kendi eylemlerinde ve fikirlerinde sıklıkla tekrarlarlar (Aryal, 2024). Aguirre ve meslektaşlarının (2024) ebeveyn cinsiyet rolü algıları üzerine yaptığı uzunlamasına araştırma, çocukların sıklıkla ebeveynlerinin cinsiyet stereotiplerini özümlediğini ve bunları kendi cinsiyetleri olarak içselleştirdiğini ortaya koymuştur. Ebeveyn inançları ile çocukların algıları arasındaki bu uyum, ebeveynlerin çocuklarının cinsiyete ilişkin erken kavramsallaştırmalarını şekillendirmede uyguladıkları önemli etkiyi vurgulamaktadır.

Cinsiyetle ilgili tutumların iletimi hem açık öğretiler hem de örtük mesajlaşma yoluyla gerçekleşir (Schihalejev vd., 2024). Geleneksel cinsiyet inançlarına sahip ebeveynler, geleneksel cinsiyet normlarına daha sıkı bir şekilde uyan çocuklar yetiştirme eğilimindeyken, daha eşitlikçi hanelerden gelenler genellikle cinsiyet ifadelerinde ve tutumlarında daha fazla esneklik gösterirler (Cano ve Hofmeister, 2022). Bu ilişki, ebeveyn ideolojilerinin çocukların sosyal dünyalarındaki cinsiyetle ilgili deneyimleri yorumlama ve yönlendirme konusunda temel çerçeveler olarak nasıl işlev gördüğünü vurgular.

Benzer şekilde, ebeveynlerin kullandığı iletişim modelleri, çocukların cinsiyet rollerini anlama ve yorumlamalarını önemli ölçüde etkiler. Astle ve Brasileiro'nun (2024) araştırmasının gösterdiği gibi, ebeveyn iletişimi çocukların cinsiyet algıları üzerinde önemli bir etki yaratır. Ebeveynler, günlük etkileşimler sırasında iletilen sözlü rehberlik, sözsüz ipuçları ve örtük mesajlar aracılığıyla cinsiyet normları ve beklentileri hakkında bilgi iletir (Aryal, 2024). Ebeveynlerin cinsiyetle ilgili konuları tartışırken kullandıkları dil, çocukların sosyal cinsiyet normlarına ilişkin algılarını önemli ölçüde etkiler. Cinsiyet rollerinin açıkça tartışıldığı ortamlarda yetiştirilen çocuklar, genellikle erkek ve kız çocukları için uygun davranışlar hakkında daha belirgin görüşler geliştirir (Marx vd., 2024). Ayrıca, cinsiyetle ilgili konuşmaların sıklığı ve şeffaflığı, ebeveynlerin uygun erkeksi ve kadınsı davranışlarla ilgili olarak sağladığı davranışsal modellerle birlikte, çocukların cinsiyetle ilgili bilişlerini ve davranışlarını şekillendirir (Endendijk vd., 2018).

Nitekim, ebeveynlerin çocuklarıyla cinsiyet konuları hakkında kurdukları açık ve destekleyici iletişim, çocukların sağlıklı cinsiyet algıları geliştirmelerine katkıda bulunur. Cinsiyet konularında çocukların sorularını dürüstçe yanıtlamak, farklı cinsiyet kimliklerine saygıyı teşvik etmek ve cinsiyet kalıplarını sorgulamak, çocukların daha

esnek ve kapsayıcı cinsiyet algıları geliştirmelerine yardımcı olur (Aryal, 2024). Ebeveynlerin cinsiyet konularında yaş-uygun bilgiler sunmaları ve çocukların anlama düzeylerine göre iletişim kurmaları önemlidir. Kùçük çocuklar için basit ve somut açıklamalar, cinsiyet kavramlarını anlamalarını kolaylaştırabilir. Büyüdükçe, daha karmaşık cinsiyet kavramları ve toplumsal cinsiyet normlarıyla ilgili daha derin tartişmalar yapılabilir (Brinkman vd., 2012; Martin ve Ruble, 2009).

Son olarak, ebeveynlerin çocukların cinsiyet algıları üzerindeki etkisi sosyoekonomik ve kültürel faktörler tarafından yumuşatılır. Araştırmalar, babaların gelir düzeylerinin çocukların cinsiyet stereotiplerini önemli ölçüde tahmin ettiğini ve ekonomik kaynakların cinsiyet sosyalleşme süreçlerini karmaşık şekillerde etkileyebileceğini öne sürmüştür (Güder ve Ata, 2018). Kültürel bağlamlar ayrıca farklı toplumlar ve topluluklar arasında cinsiyet normları ve beklentilerinde önemli farklılıklarla ebeveyn cinsiyet sosyalleşme uygulamalarını şekillendirir. Yani, ebeveynlerin cinsiyet algıları üzerindeki etkisi, içinde bulundukları kültürel bağlamdan da etkilenmektedir. Geleneksel cinsiyet rollerinin yerleşik olduğu kültürlerde, ebeveyn rehberliğı genellikle bu normları daha yakından takip etmektedir (Eccles vd., 1990; Kulik, 2002). Çok kültürlü toplumlarda, ebeveynler genellikle birden fazla, bazen çelişen cinsiyet değer sistemlerinde gezinir. Özellikle göçmen aileler üzerine yapılan araştırmalar, ebeveynlerin köken kültürlerinden geleneksel cinsiyet sosyalleşme uygulamalarını seçici bir şekilde sürdürebileceğini veya uyarlayabileceğini ve ev sahibi kültürden öğeler ekleyebileceğini göstermektedir (Dion ve Dion, 2001; van Tubergen ve Molteni, 2024). Bu kültürel müzakere süreci çocukların cinsiyet algısı gelişimini etkiler ve potansiyel olarak onları daha çeşitli cinsiyet modellerine ve bakış açılarına maruz bırakır.

Özetlemek gerekirse, ebeveyn davranışlarının çocukların cinsiyet algıları üzerindeki etkisini anlamak, müdahaleler ve toplumsal ilerleme için önemli sonuçlar doğurmaktadır. Çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek için ebeveyn eğitim programları, ebeveyn davranışının çocukların cinsiyet algısını nasıl etkilediğine dair toplumsal farkındalığı artırmak açısından büyük önem taşımaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde cinsiyet algısının gelişimi, bilişsel olgunlaşma, sosyal deneyimler ve kültürel bağlamlar tarafından şekillendirilen karmaşık bir yörüngeyi takip eder. Ebeveynler, açık öğretileri, örtük modellemeleri ve çocukların cinsiyetle ilgili davranışlarına verdikleri tepkiler aracılığıyla bu gelişim sürecinde önemli bir rol oynarlar. Bu dinamikleri anlamak,

çocukların sağlıklı cinsiyet gelişimini desteklerken potansiyellerini sınırlayan kısıtlayıcı stereotipleri en aza indiren ebeveynlik uygulamalarını ve eğitim yaklaşımlarını bilgilendirebilir.

Ebeveynler, tutumları, iletişim kalıpları, modelleme davranışları, ev içi iş bölümü ve kültürel bağlamlar aracılığıyla çocukların cinsiyet algılarını önemli ölçüde etkiler. Birincil sosyalleşme araçları olarak ebeveynler, cinsiyet normlarını çocuklarına ya kasıtlı ya da bilinçsiz olarak aktarırlar. Ebeveyn görüşlerinin çocukların cinsiyet gelişimi üzerindeki derin etkisini kabul etmek, daha kapsayıcı ortamlar için savunuculuk yaparken ve açıklığı teşvik eden ve tüm çocukların sağlıklı gelişimine elverişli ortamlar yaratan ebeveyn eğitim programlarını desteklerken çok önemlidir. Çocukların sağlıklı cinsiyet algıları geliştirmeleri için, ebeveynlerin ve eğitimcilerin işbirliği içinde, çocukların bireysel özelliklerini tanıyan ve destekleyen bir yaklaşım benimsemeleri önemlidir. Bu yaklaşım, çocukların kendi potansiyellerini keşfetmelerine, çeşitli roller ve bağlamlara uyum sağlamalarına ve toplumda daha eşitlikçi bir cinsiyet algısının yaygınlaşmasına katkıda bulunacaktır.

2.4 Ebeveyn Öz Yeterliliği ile Cinsiyet Algısının Kesişimi

Ebeveyn öz yeterliliği ile cinsiyet algısı arasındaki kesişim, ebeveynlik uygulamalarını, çocuk yetiştirme yaklaşımlarını ve aile dinamiklerini temelde şekillendiren karmaşık ve çok yönlü bir ilişkiyi temsil eder. Bu kesişim, bireysel ebeveyn inançları, aile sistemleri ve daha geniş toplumsal bağlamlar dahil olmak üzere birden fazla düzeyde işler. Yapılan araştırmalar, bu iki kavramın birbirini karşılıklı olarak etkilediğini ve ebeveynlik pratiklerini şekillendirdiğini göstermektedir (örn., Adams ve Golsch, 2022; Ebeoğlu Duman ve Akgöz Aktaş, 2021). Yani, bu iki yapı arasında, özellikle ebeveynlik davranışlarını ve aile dinamiklerini nasıl şekillendirdikleri konusunda birkaç önemli bağlantı ortaya koyulmuştur.

İlk olarak, iş-aile dinamikleri ile ebeveyn öz yeterliliği arasındaki ilişki, cinsiyete dayalı önemli farklılıklar göstermektedir. Araştırmalar, özellikle belirli kültürel bağlamlarda, kadınların iş-aile çatışmaları ile ebeveyn öz yeterliliği arasında erkeklere kıyasla daha güçlü bir olumsuz ilişki yaşadığını göstermiştir (Adams ve Golsch, 2022). Adams ve Golsch (2022)'nin yaptığı çalışma, cinsiyete dayalı beklentilerin ve rollerin ebeveynlerin ebeveynlik rollerindeki etkinliklerini nasıl algıladıklarını etkilemeye devam ettiğini

göstermektedir. Araştırmalar, çalışma programı türlerinin ve çalışma saatlerinin ebeveyn öz-yeterliliğini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Vardiyalı çalışma programlarına sahip ebeveynler ve haftada 40 saat veya daha fazla çalışanlar daha yüksek düzeyde iş-aile çatışması yaşamaktadır (Moreira vd., 2019). Bu etki, genellikle birden fazla rolü yönetmede ek zorluklarla karşılaşan anneler için özellikle belirgindir.

Kadınlar, erkeklere kıyasla daha yüksek düzeylerde iş-aile çatışması ve buna bağlı olarak daha düşük yaşam memnuniyeti bildirme eğilimindedir (Ramos ve García-De-Diego, 2022). Özellikle doğum izninden iş yaşamına dönüş gibi geçiş dönemleri, çalışan annelerin öz yeterlilik algıları açısından kritik bir öneme sahiptir (Kokubo vd., 2023). Bu dönemde, çalışan anneler sıklıkla, literatürde "iş-annelik dengesinin özelleştirilmesi" olarak tanımlanan bir durumla karşı karşıya kalmaktadır. Bu kavram, annelerin iş ve aile sorumlulukları arasındaki gerilimi, yapısal veya sistemik destek mekanizmalarından ziyade bireysel başa çıkma stratejileriyle yönetmeleri gerektiği beklentisini ifade eder (Caro vd., 2022). Söz konusu beklenti, çalışan annelerin hem profesyonel hem de kişisel yaşamlarında karşılaştıkları çatışmaları daha da yoğunlaştırabilir ve bu durum, toplumsal cinsiyet rolleri ile kurumsal politikaların kesişim noktasında daha derin bir incelemeyi gerektirir.

İkinci olarak ise, erken çocukluk döneminde anne karakteristiklerini inceleyen araştırmalar, geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin annenin ebeveynlik davranışlarını etkilediğini göstermektedir (Ebeoğlu Duman ve Akgöz Aktaş, 2021). Diğer bir deyişle, geleneksel cinsiyet rolü tutumları, "anne bekçiliği" davranışlarını önemli ölçüde etkiler ve bu da ebeveyn öz yeterliliğini etkiler. Araştırmalar, geleneksel cinsiyet rolü tutumlarına sahip annelerin farklı ebeveyn katılımı ve kontrol kalıpları gösterdiğini göstermektedir (Aydın ve Akgöz Aktaş, 2017; Ebeoğlu Duman ve Akgöz Aktaş, 2021). Özellikle, bu tutumlar baba katılımının teşvik edilmesinin olumsuz tahmini, anne bekçiliğinde artan kontrol edici davranışlar ve genel aile dinamikleri ve ortak ebeveynlik kalitesi üzerindeki etkilere yol açabilir (Akgöz Aktaş ve Aydın, 2020; Aydın ve Akgöz Aktaş, 2017; Cebeci ve Kansu, 2025).

Üçüncü olarak, ebeveyn öz-yeterliliği ile cinsiyet algısının kesişimi, kültürel bağlamdan derin bir şekilde etkilenmektedir. Ebeveynlik beklentileri, kültürel değerler ve ailevi normlarla sıkı sıkıya bağlantılı olup bireylerin ebeveynlik rollerini nasıl algıladığını ve

yerine getirdiğini şekillendirmektedir (Balat ve Yılmaz, 2014). Özellikle toplumsal cinsiyet rolleri, ebeveynlerin kendilerini ne ölçüde yeterli hissettikleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Buchanan ve Selmon, 2008). Araştırmalar, pankültürel ebeveynlik davranışlarının—örneğin, duygusal sıcaklık gösterme veya reddetme tutumları—ile kültüre özgü kontrol odaklı davranışların, ebeveyn öz yeterliliğini farklı biçimlerde etkilediğini ortaya koymaktadır (Kara ve Sümer, 2022). Kara ve Sümer (2022), bu etkilerin kültürel normlar, toplumsal cinsiyet beklentileri, aile yapısı ve dinamikleri gibi faktörlere bağlı olarak değişiklik gösterdiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, ebeveyn öz yeterliliği yalnızca bireysel bir algı olarak değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel yapıların bir yansıması olarak ele alınmalıdır.

Ayrıca, Kara ve Sümer (2022) tarafından yürütülen araştırmada, ortak ebeveynlik niteliği ve tutarlılığının çocuklar üzerindeki etkileri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma bulguları, ebeveynlerin sergilediği tutarlı ve olumlu ebeveynlik pratiklerinin çocuklar üzerinde belirgin bir olumlu etki yarattığını ortaya koymaktadır. Özellikle, olumlu ve tutarlı ebeveynlik davranışlarına maruz kalan çocuklar, akademik öz yeterlilik açısından en yüksek düzeyleri sergilerken; olumsuz ancak tutarlı ebeveynlik tutumlarına sahip çocukların akademik öz yeterlilik seviyeleri en düşük olarak gözlemlenmiştir. Buna karşılık, tutarsız ortak ebeveynlik pratiklerinin çocuklar üzerindeki etkisi, hem ebeveynin hem de çocuğun cinsiyetine bağlı olarak farklılaşmaktadır (Kara ve Sümer, 2022). Bu bulgular, ebeveynlik tarzlarının çocukların akademik gelişimindeki rolünü anlamak için yalnızca tutarlılık değil, aynı zamanda cinsiyet dinamiklerinin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Dördüncü olarak, ebeveyn öz yeterliliği ile çocukların akademik öz yeterliliği ve başarıları arasındaki ilişki, cinsiyete özgü dinamikler üzerinden ele alınabilir. Araştırmalar, ebeveyn öz yeterliliğinin çocukların akademik sonuçlarını şekillendirmede cinsiyete dayalı farklı kalıplar sergilediğini göstermektedir (Kara ve Sümer, 2022). Özellikle, babanın duygusal sıcaklık ve destekleyici tutumları, erkek çocuklarının matematik alanındaki öz yeterlilik algıları üzerinde daha belirgin bir etkiye sahipken; annenin sıcaklık ve yakınlık içeren davranışları, kız çocuklarının edebiyat alanındaki öz yeterliliklerini daha fazla güçlendirmektedir. Bununla birlikte, ortak ebeveynlik kalitesinin, cinsiyetten bağımsız olarak, çocukların genel akademik öz yeterliliği üzerinde önemli ve kapsamlı bir etkisi bulunmaktadır (Kara ve Sümer, 2022). Bu bulgular,

ebeveyn-çocuk etkileşimlerinde cinsiyet rollerinin ve ebeveynlik tarzlarının akademik başarıyı nasıl farklı yollarla etkileyebileceğini anlamak için bütüncül bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Son olarak, çocukların davranışsal ve sosyal gelişimi bağlamında, ebeveynlik kontrolü ile öz yeterlilik arasındaki ilişkinin cinsiyete özgü farklılıklar sergilediği gözlemlenmektedir. Özellikle, ebeveynlerin uyguladığı psikolojik kontrolün çocukların öz yeterlilik algıları üzerindeki etkisi, cinsiyet temelinde belirgin varyasyonlar göstermektedir ve bu durum, çocukların prososyal davranış eğilimlerini doğrudan etkilemektedir. Daha açık bir ifadeyle, ebeveynlerin psikolojik kontrol düzeyi ile çocukların öz yeterlilik algıları arasındaki etkileşim, prososyal davranışların ortaya çıkışında cinsiyete özgü kalıplar üretmektedir. Araştırmalar, öz yeterlilik ile prososyal davranışlar arasındaki ilişkinin cinsiyete bağlı olarak farklılaştığını ortaya koymaktadır; bu bağlamda, erkek ve kız çocukları için farklı gelişimsel sonuçlar gözlemlenmektedir (Fu vd., 2022). Örneğin, kız çocuklarında yüksek ebeveyn psikolojik kontrolü, öz yeterlilik algısını baskılayarak prososyal davranışların azalmasına yol açabilirken, erkek çocuklarda bu etki daha az belirgin olabilir veya farklı davranışsal tepkilerle kendini gösterebilir. Bu bulgular, ebeveynlik pratiklerinin çocukların sosyal ve davranışsal gelişimindeki rolünü anlamak için cinsiyetin yanı sıra psikolojik kontrolün niteliği ve yoğunluğunun da dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, bu tür cinsiyete özgü etkilerin, kültürel normlar ve toplumsal beklentilerle nasıl şekillendiği üzerine daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Söz konusu bulgular, ebeveyn öz yeterliliği ile toplumsal cinsiyet algısının karmaşık, çok katmanlı ve dinamik bir etkileşim içinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu ilişkinin derinlemesine anlaşılması, ebeveynlik müdahale programlarının tasarlanması ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinin güçlendirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Araştırmalar, ebeveyn öz yeterliliğinde cinsiyete dayalı farklılıkların varlığını sürdürdüğünü gösterirken, çocuklar için en olumlu gelişimsel sonuçların, ebeveynlerin geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin kısıtlamalarını aşarak; tutarlı, destekleyici ve iş birliğine dayalı ortak ebeveynlik pratikleri sergiledikleri durumlarda ortaya çıktığını tutarlı bir şekilde vurgulamaktadır. Bu durum, gelecekteki müdahale stratejilerinin, cinsiyet temelli etkileri yalnızca tanımakla yetinmeyip, bu etkileri dikkate alarak ebeveynlerin öz yeterliliklerini güçlendiren esnek ve iş birlikçi ebeveynlik yaklaşımlarını

teşvik etmeye odaklanması gerektiğini göstermektedir. Böylelikle, ebeveynlik programları, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha kapsayıcı ve etkili destek mekanizmaları sunarak, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin uzun vadeli olumlu sonuçlarını maksimize edebilir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Deseni

Erken çocukluk dönemi annelerinde ebeveyn öz-yeterlik algısı ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışma, ilişkisel tarama modeline uygun olarak yürütülmüştür. İlişkisel modeller, iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2015; Karasar, 2009). Erken çocukluk dönemi annelerinde, ebeveyn öz-yeterlik algısı ile toplumsal cinsiyet algısı değişkenleri arasındaki ilişki bu model kapsamında araştırılmıştır.

3.2. Örneklem

Araştırmanın katılımcıları kolay örnekleme yöntemi kullanılarak toplanılmıştır. Bu yöntem, araştırmacıların zaman, maliyet ve erişilebilirlik açısından daha kolay ulaşılabilen gruplardan katılımcı seçmesine imkân tanımaktadır (Creswell, 2014). Ancak, kolay örnekleme yönteminin, örneklemin evreni temsil etme düzeyini sınırlayabileceği ve bu durumun sonuçların genellenebilirliğini etkileyebilecek bir yanlılık yaratabileceği de belirtilmiştir (Ary, Jacobs, Sorensen ve Walker, 2014). Araştırmaların genellenebilirliğini olumsuz yönde etkileyen bu olumsuzlukların en az indirilmesi için araştırmacılar tarafından örneklemin evrenin özellikleri dikkate alınarak seçilmesi ve çalışmanın tekrarlanabilirliğini sağlamak amacıyla evren özelliklerinin raporlanmasının yer verilmesi önerilmektedir (Gravetter ve Forzano, 2018). Söz konusu öneriler dikkate alındığında katılımcıların ebeveynlik ile ilgili durumlardan 303'ü (%97.4) anne-baba birlikte evli anne, 3'ü (%1.0) evli eşinden ayrı yaşayan anne ve 5'inin (%1.6) bekâr anne (boşanmış veya dul) oldukları görülmüştür. Araştırmanın katılımcı annelerinin yaş grupları incelendiğinde, 65'i (%20.9) 20-30 yaş aralığında, 205'i (%65.9) 31-40 yaş aralığında ve 41'i (%13.2) 41 yaş ve üzerinde yaş aralığında oldukları belirlenmiştir. Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde, 16'sı (%5.1) ilköğretim ve altı, 73'ü (%23.5) lise, 42'si (%13.5) ön lisans, 122'si (%39.2) lisans ve 58'i (%18.6) yüksek lisans ve üzerinde eğitim düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Annelerin çalışma durumları değerlendirildiğinde, 138'inin (%44.4) çalıştıkları, 119'unun (%38.3) bir süredir çalışmadığı ve 54'ünün (%17.4) ise hiç çalışmadığı

gözlenmiştir. Katılımcıların baba eğitim durumları değerlendirildiğinde, 19'unun (%6.1) ilköğretim ve altı, 93'ü (%29.9) lise, 24'ü (%7.7) ön lisans, 120'sinin (%38.6) lisans ve 55'i (%17.7) yüksek lisans ve üzerinde eğitim düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir. Katılımcı annelerin 3-6 yaş aralığında olan çocuğunun cinsiyetleri incelendiğinde 149'unun (%47.9) kız çocuğu, 162'sinin (%52.1) erkek çocuğu oldukları bildirilmiştir. Katılımcıların 3-6 yaş aralığındaki çocuklarının doğum sıraları değerlendirildiğinde, 173'ünün (%55.6) ilk çocuk olduğunu, 96'sının (%30.9) ikinci çocukları olduğu ve 42'sinin (%13.5) ise üçüncü veya daha sonraki çocukları olduğunu ifade ettikleri gözlenmiştir. Katılımcıların 3-6 yaş aralığındaki çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumları değerlendirildiğinde, 254 çocuğun (%81.7) eğitim aldığı, diğer taraftan 57'sinin (%18.3) ise eğitim almadıkları belirlenmiştir. Erken çocukluk dönemi annelerinin aylık gelir düzeyleri yakından incelendiğinde, 12 kişinin (%3.9) düşük düzey, 240'ının (%77.2) orta düzey ve 59'unun (%19.0) ise yüksek düzeyde oldukları belirtilmiştir. Katılımcıların aile tipleri incelendiğinde 269 ailenin (%86.5) çekirdek aile, 42 ailenin (%13.5) ise geniş aile olarak tanımladıkları görülmüştür. Bir diğer bulgu incelendiğinde, 172 annenin (%55.3) çocuklarını büyütürken sosyal destek (Anneanne, babaanne, bakıcı, komşu, arkadaş vs. desteği) aldıkları, 139'unun ise (%44.7) herhangi bir sosyal destek almadıklarını bildirmiştir. Katılımcı annelerin hayatlarını en çok nerede geçirdikleri incelendiğinde, yedi annenin (%2.3) köyde, 11'inin (%3.5) kasabada, 44'ünün (%14.1) küçük şehirde ve son olarak 249'unun (%80.1) büyükşehirde yaşadıkları ifade ettikleri görülmüştür.

Annelerin kendi ebeveynlerinin kendilerini yetiştirirken sergilediği tutumları sorulduğunda, 122 annenin (%39.2) demokratik (sağlıklı sınırlar, saygı ve hoşgörü hâkim) tutumlar sergilediği, 84'ünün (%27.0) otoriter/baskıcı, 38'inin (%12.2) aşırı koruyucu oldukları, 14'ünün (%4.5) ilgisiz/ihmkar oldukları, 24'ünün (%7.7) aşırı hoşgörülü/izin verici olduklarını ve 29'unun (%9.2) dengesiz/kararsız tutum sergilediklerini ifade etmişlerdir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Katılımcılara Ait Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Değişken	Tür	n	%
Yaş Düzeyleri	20-30	65	20.9
	31-40	205	65.9
	41 >	41	13.2

Çalışma Durumu	Çalışıyor	138	44.4
	Bir süredir çalışmıyor	119	38.3
	Hiç çalışmamış	54	17.4
Eğitim Düzeyi	İlköğretim ve altı	16	5.1
	Lise	73	23.5
	Ön lisans	42	13.5
	Lisans	122	39.2
	Yüksek Lisans ve üstü	58	18.6
Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim ve altı	19	6.1
	Lise	93	29.9
	Ön lisans	24	7.7
	Lisans	120	38.6
	Yüksek Lisans ve üstü	55	17.7
Ebeveynlik Durumu	Anne-baba birlikte evli anne	303	97.4
	Evli eşinden ayrı yaşayan anne	3	1.0
	Bekâr anne (boşanmış veya dul)	5	1.6
Aylık Gelir Düzeyi	Düşük	12	3.9
	Orta	240	77.2
	Yüksek	59	19.0
Hayatlarını En Uzun Süre Geçirdikleri Yer	Köy	7	2.3
	Kasaba	11	3.5
	Küçük şehir	44	14.1
	Büyük şehir	249	80.1
3-6 Yaş Çocuğunun Doğum Sırası	İlk çocuk	173	55.6
	İkinci çocuk	96	30.9
	Üçüncü veya daha sonraki çocuk	42	13.5
Ebeveynlerinin Sergilediği Tutum	Demokratik	122	39.2
	Otoriter/baskıcı	84	27.0
	Aşırı koruyucu	38	12.2
	İlgisiz/ihmalkâr	14	4.5
	Aşırı hoşgörölü/izin verici	24	7.7
	Dengesiz/kararsız	29	9.3
Çocuk Büyütme Sürecinde	Aldım	172	55.3
Sosyal Destek Alma	Almadım	139	44.7
Aile Tipi	Çekirdek aile	269	86.5

			Geniş aile	42	13.5
3-6	Yaş	Çocuğunun	Alıyor	254	81.7
	Anaokulu Eğitimi		Almıyor	57	18.3
3-6	Yaş	Çocuğunun	Kız	149	47.9
	Cinsiyeti		Erkek	162	52.1

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, katılımcıların demografik bilgilerinin elde edilmesi amacıyla Kişisel Bilgi Formu oluşturulmuştur. Buna ek olarak katılımcıların ebeveyn öz-yeterliklerinin belirlenmesi amacıyla Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği ve toplumsal cinsiyet algılarının tespiti için ise Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği uygulanmıştır.

3.3.1 Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği

Berkeley Ebeveynlik Öz-Yeterlik Ölçeği, Holloway, Suzuki, Yamamoto ve Behrens (2005) tarafından çocukları okul öncesi, ilkokul birinci ve ikinci sınıfta olan aileler için üç ayrı form olarak geliştirilmiştir. Ölçeğin okul öncesi formu, 25 madde, 6'lı Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin puanlaması '1' hiç güvenmiyorum ile '6' tamamen güveniyorum aralığında puanlanmaktadır. Ölçeğin orijinali Zembat, Uyanık Balat, Çinko, Şengül ve Acar (2008) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Daha sonrasında ölçek geliştiriciler tarafından ölçek revize edilmiştir. Araştırmacılar tarafından ABD ve Japon katılımcılar üzerinde geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmış ve sonuç olarak ölçek 18 madde ve ebeveynliğe özgü strateji alt boyutu (7 madde) ile çocuğa kazandırılacaklar alt boyutu (11 madde) olmak üzere iki alt ölçekten oluşan bir forma dönüştürülmüştür (Holloway vd., 2019).

Çalışmada ABD örneklemini üzerinde yürütülen güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach alpha katsayısı; ebeveynliğe özgü strateji alt boyutu için .81, çocuğa kazandırılacaklar alt boyutu için .92 ve ölçeğin toplam puanı için .93 olarak hesaplanmıştır. Japon örneklemini için güvenirlik analizleri sonucunda Cronbach alpha katsayısı; ebeveynliğe özgü strateji alt boyutu için .88, çocuğa kazandırılacaklar alt boyutu için .84 ve ölçeğin toplam puanı için .91 olarak hesaplanmıştır (Holloway vd., 2019). Ölçeğin revize edilmiş formu Türk kültürüne uyarlama çalışması Yıldız, Sahin, Haktanır ve Holloway (2021) tarafından yapılmıştır. Yürütülen uyarlama çalışması sonucunda ölçeğin

ebeveynliğe özgü strateji alt boyutu için .83, çocuğa kazandırılabilirler alt boyutu için .87 ve ölçeğin geneli için iç tutarlık katsayısı (Cronbach alpha) .91 olarak hesaplandığı ifade edilmiştir (Yıldız vd., 2021). Ölçekten alınabilecek puanlar 18-108 aralığındadır. Ölçekten alınan puanların yüksek oluşu bireylerin ebeveyn öz yeterlik algı düzeylerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

3.3.2. Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Altınova ve Duyan (2013) tarafından bireylerin toplumsal cinsiyet algılarının değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 25 madde, 5'li Likert bir ölçme aracıdır. Ölçeğin puanlaması '1' tamamen katılmıyorum ile '5' tamamen katılıyorum aralığındadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 25-125 aralığındadır. Ölçekten alınan puanların yüksek oluşu bireylerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölme aracının güvenilirliğinin değerlendirilmesi amacıyla yürütülen analiz sonucunda iç tutarlık katsayısı (Cronbach alpha) .87 olarak hesaplandığı ifade edilmiştir (Altınova ve Duyan, 2013).

3.3.3. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, katılımcıların yaş aralıkları, çalışma durumları, eğitim düzeyleri, baba eğitim düzeyleri, ebeveynlik durumları, aylık gelir düzeyi, hayatlarını en uzun süre geçirdikleri yerler, 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun cinsiyeti, 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun okul öncesi eğitim alıp alamama durumu, 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırası, kendilerine sergilenen ebeveynlik tutumları, çocuk büyüme sürecinde destek alma durumları, aile tipleri ile ilgili sorular içermektedir.

3.4. İşlem

Araştırma kapsamında ölçek izinleri alındıktan sonra, çalışmanın yürütülmesi amacıyla İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurulundan 24/12/2024 tarihli, E-65836846-044-341686 sayılı belge ile izin alınmıştır. Elde edilen etik kurul izni sonrasında belirlenen ölçme araçları bir form haline getirilmiştir. Hazırlanan formda, katılımcıların araştırma hakkında bilgilendirildiği bilgilendirilmiş onam kısmına da yer verilmiştir. Bu onam formunda katılımcıların çalışmadan istedikleri zaman ayrılabilirliği ve çalışmaya katılımın tamamen gönüllülük içerdiği bilgisine yer verilmiştir. Bununla birlikte araştırmaya katılım sağlayan kişilerin bilgilerinin gizli tutulacağı ve bilimsel araştırma

amacıyla kullanılacağı bilgisine yer verilmiştir. Hazırlanan formlar katılımcılara internet ortamında çevrimiçi şekilde uygulanmış ve katılımcıların formları doldurmaları yaklaşık olarak 10 dakika zaman almıştır. Araştırma kapsamında veri toplama süreci Ocak 2025 ile Şubat 2025 tarihleri arasında yaklaşık iki aylık zaman diliminde elde edilmiştir.

3.5. Güvenilirlik Analizi

Bu bölümde erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz-yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları ölçmek amacıyla kullanılan Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği ve Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeğinin iç tutarlık değerleri incelenmiştir. Alanyazın incelendiğinde iç tutarlık katsayıları için genel olarak .70 ve yukarısının oldukça güvenilir olduğu bilgisine rastlanılmış (Field, 2013), buna ek olarak .60 ve yukarısı değerlerinde oldukça güvenilir sonuçlar ortaya çıkardığı bildirilmektedir (Kalaycı, 2009; Şencan, 2005). Araştırmada sürecinde elde edilen verilerin güvenilirliğine ilişkin sonuçlar Tablo 3.2.'de verilmiştir.

Tablo 3.2. Ölçme Araçlarına Ait Güvenirlik Sonuçları (Cronbach Alpha)

Ölçek ve Boyutları	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	25	.905
Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği	18	.892
Ebeveynliğe Özgü Strateji Alt Boyutu	7	.790
Çocuğa Kazandırılabilirler Alt Boyutu	11	.869

Erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algılarını değerlendirilmesi amacıyla uygulanan Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .905 olarak ölçülmüştür. Diğer taraftan erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveynlik öz yeterlik düzeylerinin değerlendirilmesi amacıyla uygulanan Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeğinin geneli için iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .892, Ebeveynliğe Özgü Strateji alt boyutu için iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .790 ve Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu için tutarlık güvenilirlik katsayısı .869 olarak hesaplanmıştır. İncelenen bu değerlerin alan yazında vurgulanan .70 ve yukarısında olduğu, diğer bir ifade ile oldukça güvenilir oldukları ifade edilebilir.

3.6. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler bilgisayar ortamında toplanmıştır. Daha sonrasında araştırma kapsamında ileri analizlere başlamadan önce çeşitli şekilde taranmıştır. Öncelikle veri seti içerisinde hatalı veri girişlerinin olup olmadığı incelenmiştir. Daha sonrasında veri seti içerisinde aykırı değerler olup olmadığı, veri setindeki değerlerin standardize edilmiş değerlere dönüştürülerek incelenmiştir. Veri seti içerisindeki standardize edilmiş değerlerin +3 ile -3 arasında olduğu (Tabachnick ve Fidell, 2014) ve veri setinde aykırı değerlerin olmadığı gözlenmiştir. Daha sonrasında veri setinde bulunan değişkenlerin normallikleri incelenmiştir. Veri setindeki değişkenlerin normallikleri çarpıklık ve basıklık değerleri ile incelenmiş ve incelenen bu değerler Tablo 4.1.'de verilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında olduğu (George ve Mallery, 2019) ve verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen değerlerin ifade edilmesinde ortalama için ($\bar{X}$), standart sapma için ise (SS) kısaltması kullanılmıştır. Bunların yanı sıra frekans için (f) ile minimum ve maksimum değerler de ifade edilmiştir. Buna ek olarak erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılmasında, bütün gruplar için verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenip, eğer çarpıklık ve basıklık değerleri bütün gruplarda sağlanıyorsa, iki grubun karşılaştırılmasında ‘bağımsız gruplar için t testi’, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasına ‘Bağımsız gruplar için tek yönlü anova’ analizi kullanılmıştır. Diğer taraftan toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılmasında, bütün gruplar için verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelendiğinde eğer çarpıklık ve basıklık değerleri bütün gruplarda sağlanmıyorsa, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasına ‘Kruskal-Wallis H testi’ analizi kullanılmıştır.

Elde edilen fark sonuçların anlamlı olması durumunda etki büyüklüğü hesaplanmış ve elde edilen değerler Cohen (1988) göre yorumlanmıştır. Cohen (1988) göre eta kare (η^2) değeri 0.01 ise düşük, 0.06 ise orta, 0.138 ise büyük etki olarak yorumlanmaktadır. Bu bilginin yanı sıra parametrik olmayan analiz bulgularında ise etki büyüklükleri r ile incelenmiştir. Elde edilen r değeri 0.1 ise düşük, 0.3 ise orta, 0.5 ise büyük etki olarak yorumlanabileceği ifade edilmektedir (Cohen, 1988, Kilmen, 2015). Ayrıca yürütülen fark testleri sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılıkların çıkması durumunda çoklu karşılaştırma testlerine başvurulmuştur. Özellikle karşılaştırma yapılacak grup sayısının

çok olmadığı durumlarda LSD kullanılabileceği önerilmektedir (Bozkur, 2022). Bu bilgilerin yanı sıra erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz-yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algı puanları normal dağılım sergilediği için bu değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Elde edilen korelasyon analizi bulgularının büyüklüklerinin yorumlanmasında, 0.30'dan küçük değerlerin düşük düzeyde ilişki, 0.30 ile 0.69 arasında olan değerlerin orta düzey, 0.70 ve yukarısı olan değerlerin ise yüksek düzeyde ilişki olarak vurgulandığı dikkate alınarak yorumlar yapılmıştır (Köklü, Büyüköztürk ve Bökeoğlu, 2006). Araştırma kapsamında elde edilen bütün sonuçlar için istatistiki anlamlılık $p < 0.05$ seviyesine göre değerlendirilmiştir.

Ebeveynlik öz yeterlik algı boyutlarının ebeveynliğe özgü strateji alt boyutu ve çocuğa kazandırılabilirler alt boyutu arasındaki ilişki, çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Regresyon analizine geçmeden önce bazı ek varsayımlar kontrol edilmiştir. Öncelikle, mevcut örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığını doğrulamak amacıyla gerekli örneklem büyüklüğü hesaplanmıştır. Bu konuda Tabachnick ve Fidell (2014) tarafından önerilen kriter ($n \geq 50 + 8m$) esas alınmıştır. Buna göre, mevcut çalışmada 2 bağımsız değişken bulunduğu için, önerilen kritere göre 294 kişilik bir örneklem büyüklüğünün regresyon analizi için yeterli olduğu belirlenmiştir ($311 \geq 50 + 8 \times 2 = 66$). Çoklu regresyonda otokorelasyonun test edilmesi için Durbin-Watson istatistiği kullanılmıştır. Durbin ve Watson'a (1950) göre, test istatistiğinin 1 ile 3 arasında olması gerekmektedir. Mevcut çalışmada bu katsayı modelde 1.54 olarak bulunmuş ve bu varsayımın ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır. Çoklu doğrusallık varsayımı için, yordayıcı değişkenler arasındaki ilişkiler, varyans şişirme faktörü (VIF) ve tolerans değerleri incelenmiştir. Bu varsayıma göre, yordayıcı değişkenler arasındaki korelasyonların 0.90'ı aşmaması (Field, 2013), VIF değerlerinin 5'ten küçük, tolerans değerlerinin ise 0.20'den büyük olması beklenmektedir (Hair, Black, Babin ve Anderson, 2019). Mevcut çalışmada, yordayıcı değişkenler arasındaki korelasyonun 0.602 olduğu ve bu değer önerilen 0.90 kriterinin altında olduğu görülmüştür. Ayrıca, model için VIF değerlerinin 1.567 olduğu ve 5'in altında olduğu belirlenmiştir. Tolerans değerlerinin ise model için 0.638 olduğu ve 0.20'nin üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, çoklu doğrusallık varsayımının karşılandığını göstermiştir. Bunun yanı sıra, çok değişkenli aykırı değerlerin yokluğunu değerlendirmek için Cook's D değerleri incelenmiştir. Cook (1977) ve Cook ve Weisberg (1982) tarafından belirtildiği üzere, Cook's D değeri 1'den büyükse aykırı değer olarak kabul edilmelidir. Çalışma kapsamında test edilen model için

hesaplanan Cook's D değerlerinde 1'den büyük bir değere rastlanmamıştır. Benzer şekilde, Field (2013) standartlaştırılmış DFBeta değerlerinin 1'den k  k olması gerektiğini önermektedir. Araştırma kapsamında test edilen modelde 1'den büyük bir değere rastlanmamıştır. Çoklu doğrusallık problemi olmadığı görüldükten sonra analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi IBM SPSS 21.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, değişkenlerle ilgili minimum değerler, maksimum değerler, aritmetik ortalama değerleri, standart sapma değerleri, çarpıklık ve basıklık bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Değişkenlere Yönelik Betimsel Analizi Sonuçları

Ölçek	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği	50.00	124.00	96.72	14.87	-0.521	-0.194
Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği	48.00	108.00	80.80	11.64	-0.122	-0.436
Ebeveynliğe Özgü Strateji Alt Boyutu	17.00	42.00	29.49	4.99	0.028	-0.422
Çocuğa Kazandırılacaklar Alt Boyutu	30.00	66.00	51.31	7.93	-0.365	-0.302

Erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algılarına verilen puanlamaların en düşük 50.00 ile en yüksek 124.00 arasında olduğu, aritmetik puan ortalamaları ve standart sapmaları ise 96.72 ± 14.87 oldukları belirlenmiştir. Annelerin ebeveynlik öz yeterlik toplam puanlarının en düşük 48.00 ile en yüksek 108.00 arasında olduğu, aritmetik puan ortalamaları ve standart sapmaları ise 80.80 ± 11.64 oldukları gözlenmiştir. Bu bulgulara ek olarak öz yeterliğin ebeveynliğe özgü stratejiler puanlarının en düşük 17.00 ile en yüksek 42.00 arasında olduğu, aritmetik puan ortalamaları ve standart sapmaları ise 29.49 ± 4.99 oldukları tespit edilmiştir. Son olarak öz yeterliğin çocuğa kazandırılacaklar puanlarının en düşük 30.00 ile en yüksek 66.00 arasında olduğu, aritmetik puan ortalamaları ve standart sapmaları ise 51.31 ± 7.93 oldukları görülmüştür.

Erken çocukluk dönemi annelerinin yaş gruplarına göre toplumsal cinsiyet algılarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.2.'de verilmiştir.

Tablo 4.2. Yaş Gruplarına Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar arası	262.831	2	131.416	0.593	0.553
Grup içi	68263.388	308	221.634		
Toplam	68526.219	310			

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin yaş grupları açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda bireylerin yaş gruplarına göre toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($F_{(2, 308)} = 0.593$, $p = 0.553$). Diğer bir ifade ile yaştan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveynlik durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.3.'de verilmiştir.

Tablo 4.3. Ebeveynlik Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Kruskal Wallis H testi sonuçları

Ebeveynlik Durumu	n	Sıra Orta.	Sd	χ^2	<i>p</i>
Anne-Baba Birlikte Anne	303	155.29			
Evli Ayrı Yaşayan Anne	3	128.33	2	2.252	0.283
Bekâr Anne	5	215.90			

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveynlik durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis H testi sonucunda aradaki farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($\chi^2 = 2.252$, $p = 0.283$). Sonuç olarak ebeveynlik durumlarının toplumsal cinsiyet algı puanları üzerinde etkili bir faktör olmadığı belirlenmiştir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.4.'de verilmiştir.

Tablo 4.4. Eğitim Düzeyleri Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>n</i> ²
Gruplar arası	2667.739	4	666.935	3.099	0.016	0.039
Grup içi	65858.480	306	215.224			
Toplam	68526.219	310				

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin eğitim düzeyleri açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda bireylerin eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ($F_{(4, 306)} = 3.099$, $p = 0.016$, $n^2 = 0.039$). Annelerin eğitim düzeylerinin toplumsal cinsiyet algı puanları üzerindeki etki büyüklüğünün ($n^2 = .039$) ile düşük düzeyde olduğu, diğer bir ifade ile eğitim düzeyleri annelerin toplumsal cinsiyet algılarının % 3.9'unu açıkladığı belirlenmiştir. Erken çocukluk dönemi annelerinin eğitim düzeyleri açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizinin varsayımlarından homojenlik testi, Levene istatistiği ile incelenmiş ve homojenlik varsayımı sağlandığı için gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre eğitim düzeyi ilköğretim ve altı olan annelerin toplumsal cinsiyet algı aritmetik puan ortalamalarının ($\bar{X} = 88.63$, $SS = 15.78$) hem ön lisans mezunu annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 99.57$, $SS = 11.94$) hem lisans mezunu annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 96.66$, $SS = 15.32$) hem de yüksek lisans ve üzeri mezun olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 100.36$, $SS = 13.07$) anlamlı olarak daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu bulgunun yanı sıra eğitim düzeyi lise düzeyinde olan annelerin toplumsal cinsiyet algı aritmetik puan ortalamalarının ($\bar{X} = 94.08$, $SS = 15.87$) yüksek lisans ve üzeri mezun olan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 100.36$, $SS = 13.07$) anlamlı olarak daha düşük olduğu görülmüştür. Bu bulgudan yola çıkılarak erken çocukluk dönemi annelerinin eğitim düzeylerinin onların toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde etkili bir faktör olduğu, eğitim düzeylerinin artması ile birlikte annelerin toplumsal cinsiyet algılarının daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin çalışma durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.5.'de verilmiştir.

Tablo 4.5. Çalışma Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>n</i> ²
Gruplar arası	4799.682	2	2399.841	11.599	<.001	0.070
Grup içi	63726.536	308	206.904			
Toplam	68526.219	310				

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin çalışma durumları açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda bireylerin çalışma durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ($F_{(2, 308)} = 11.599$, $p < .001$, $n^2 = 0.070$). Annelerin çalışma durumlarının toplumsal cinsiyet algı puanları üzerindeki etki büyüklüğünün ($n^2 = .070$) ile orta düzeyde olduğu, diğer bir ifade ile eğitim düzeyleri annelerin toplumsal cinsiyet algılarının % 7'sini açıkladığı belirlenmiştir. Erken çocukluk dönemi annelerinin çalışma durumları açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizinin varsayımlarından homojenlik testi, Levene istatistiği ile incelenmiş ve homojenlik varsayımı sağlandığı için gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi ile incelenmiştir. Elde sonuçlara göre çalışan annelerin toplumsal cinsiyet algı aritmetik puan ortalamalarının ($\bar{X} = 100.91$, $SS = 13.56$) hem bir süredir çalışmayan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 94.46$, $SS = 16.08$) hem de hiç çalışmayan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 91.00$, $SS = 12.31$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkılarak erken çocukluk dönemi annelerinin çalışma durumlarının onların toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde etkili bir faktör olduğu, çalışma durumlarının artması ile birlikte annelerin toplumsal cinsiyet algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin baba eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.6.'de verilmiştir.

Tablo 4.6. Baba Eğitim Düzeyleri Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar arası	876.070	4	219.017	0.991	0.413
Grup içi	67650.149	306	221.079		
Toplam	68526.219	310			

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin eşlerinin (çocukların babalarının) eğitim düzeyleri açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda bireylerin baba eğitim düzeylerine göre toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($F_{(4, 306)} = 0.991, p = 0.413$). Bu bulgudan yola çıkılarak erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde çocukların babalarının eğitim düzeylerinin etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun cinsiyetine göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi ile analiz yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.7.'de verilmiştir.

Tablo 4.7. Annelerin 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğun Cinsiyeti Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları

Çocuğun Cinsiyeti	n	$\bar{X}$	SS	Sd	<i>t</i>	<i>p</i>
Kız Çocuk	149	96.638	15.427			
Erkek Çocuk	162	96.803	14.382	309	-0.098	0.922

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun cinsiyetlerine göre toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki fark bağımsız gruplar için t testi ile incelenmiş ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamsız olduğu bulunmuştur ($t_{(309)} = -0.098, p = 0.922$).

Bu bulgudan yola çıkarak annelerin çocuklarının cinsiyetinin toplumsal cinsiyet algı puanları üzerinde herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığı söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırasına göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Tablo 4.8. 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğun Doğum Sırası Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>n</i> ²
Gruplar arası	3832.123	2	1916.062	9.122	<.001	0.056
Grup içi	64694.096	308	210.046			
Toplam	68526.219	310				

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırası açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda annelerin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırası durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ($F_{(2, 308)} = 9.122, p < .001, n^2 = 0.056$). Annelerin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırasına durumlarının toplumsal cinsiyet algı puanları üzerindeki etki büyüklüğünün ($n^2 = .056$) ile orta düzeyde olduğu, diğer bir ifade ile 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırası durumlarının annelerin toplumsal cinsiyet algılarının % 5.6'sını açıkladığı belirlenmiştir. Erken çocukluk dönemi annelerinin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırası durumları açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizinin varsayımlarından homojenlik testi, Levene istatistiği ile incelenmiş ve homojenlik varsayımı sağlandığı için gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testlerinden LSD testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırası ilk olan annelerin toplumsal cinsiyet algı aritmetik puan ortalamalarının ($\bar{X} = 99.65, SS = 14.33$) hem 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun doğum sırası ikinci çocuk olan annelerin toplumsal cinsiyet algı aritmetik puan ortalamalarından ($\bar{X} = 94.29, SS = 14.89$) hem de 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun

doğum sırası üçüncü veya daha sonrasında olan annelerin toplumsal cinsiyet algı aritmetik puan ortalamalarından ($\bar{X} = 90.21$, $SS = 14.23$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkılarak erken çocukluk dönemi annelerinin çocuklarının doğum sıralarının onların toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde etkili bir faktör olduğu, annelerin çocuklarının doğum sırası ilk sıradan; ikinci sıra, üçüncü ve üstü sıralara doğru gittikçe annelerin toplumsal cinsiyet algılarının daha fazla azaldığı söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerin 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi ile analiz yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.9.'de verilmiştir.

Tablo 4.9. Annelerin 3-6 Yaş Aralığındaki Çocuğunun Okul Öncesi Eğitim Alma Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları

Okul Öncesi Eğitim Durumu	n	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p	n^2
Alıyor	254	97.528	14.170				
Almıyor	57	93.140	17.336	309	2.023	0.044	0.013

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerin 3-6 yaş aralığındaki çocuğun okul öncesi eğitim alma durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki fark bağımsız gruplar için t testi ile incelenmiş ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{(309)} = 2.023$, $p = 0.044$, $n^2 = 0.013$). Erken çocukluk dönemi annelerin 3-6 yaş aralığındaki çocuğun okul öncesi eğitimi alıp almama durumlarının toplumsal cinsiyet algı puanları üzerindeki etki büyüklüğünün ($n^2 = .013$) ile düşük düzeyde olduğu, diğer bir ifade ile 3-6 yaş aralığındaki çocuğunun okul öncesi eğitim alıp almama durumlarının annelerin toplumsal cinsiyet algılarının % 1.3'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile çocuğu eğitim alan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının ($\bar{X} = 97.53$, $SS = 14.17$), çocuğu eğitim almayan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 93.14$, $SS = 17.34$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak annelerin çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumları yaşandıkça annelerin toplumsal cinsiyet algılarının da daha yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin aylık gelir durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.10.'da verilmiştir.

Tablo 4.10. Aylık Gelir Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	453.954	2	226.977	1.027	0.359
Grup içi	68072.265	308	221.014		
Toplam	68526.219	310			

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin aylık gelir durumları açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda bireylerin aylık gelir durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($F_{(2, 308)} = 1.027, p = 0.359$). Bu bulgudan yola çıkılarak erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde aylık gelir durumlarının etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerin aile tiplerine göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi ile analiz yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.11.'de verilmiştir.

Tablo 4.11. Aile Tipleri Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları

Aile Tipi	n	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p
Çekirdek Aile	269	97.086	14.976			
Geniş Aile	42	94.405	14.106	309	1.087	0.278

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerin aile tiplerine göre toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki fark bağımsız gruplar için t testi ile incelenmiş ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamsız olduğu bulunmuştur ($t_{(309)} = 1.087, p = 0.278$). Bu bulgudan yola çıkarak annelerin aile tiplerinin toplumsal cinsiyet algı puanları üzerinde herhangi bir anlamlı etkisinin olmadığı ifade edilebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerin çocuk büyütme sürecinde sosyal destek alıp almama durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için t testi ile analiz yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.12.'de verilmiştir.

Tablo 4.12. Annelerin Çocuk Büyütme Sürecinde Sosyal Destek Alma Durumları Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları

Sosyal Destek	n	$\bar{X}$	SS	Sd	t	p	n^2
Aldım	172	99.384	14.709				
Almadım	139	93.432	14.448	309	3.576	<.001	0.040

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerin çocuk büyütme sürecinde sosyal destek alma durumlarına göre toplumsal cinsiyet algı puanları arasındaki fark bağımsız gruplar için t testi ile incelenmiş ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{(309)} = 3.576, p < .001, n^2 = 0.040$). Erken çocukluk dönemi annelerin çocuk büyütme sürecinde sosyal destek alma durumlarının toplumsal cinsiyet algı puanları üzerindeki etki büyüklüğünün ($n^2 = .040$) ile düşük düzeyde olduğu, diğer bir ifade ile çocuk büyütme sürecinde sosyal destek alıp almama durumlarının annelerin toplumsal cinsiyet algılarının % 4'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile çocuk büyütme sürecinde sosyal destek alan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının ($\bar{X} = 99.38, SS = 14.71$), çocuk büyütme sürecinde sosyal destek almayan annelerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarından ($\bar{X} = 93.43, SS = 14.45$) anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak annelerin sosyal destek almış olmaları onların daha fazla toplumsal cinsiyet algılarına sahip olduğu yönde yorumlanabilir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin hayatlarını en çok geçirdikleri bölgelere göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.13.'de verilmiştir.

Tablo 4.13. Annelerin Hayatlarını En Çok Geçirdikleri Bölge Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	537.394	3	179.131	0.809	0.490
Grup içi	67988.824	307	221.462		

Toplam	68526.219	310
--------	-----------	-----

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin yaşamlarını en çok geçirdikleri bölge açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda annelerin yaşamlarını en çok geçirdikleri bölge açısından toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($F_{(3, 307)} = 0.809$, $p = 0.490$). Bu bulgudan yola çıkılarak erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde en çok yaşanan bölgenin etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin kendi ebeveynlerinin kendilerini yetiştirirken sergiledikleri tutumlara göre toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını değerlendirmek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova ile yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.14.'de verilmiştir.

Tablo 4.14. Annelerin Kendi Ebeveynlerinin Sergiledikleri Tutumlar Açısından Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının Farklılığına İlişkin Bağımsız Gruplar İçin Tek Yönlü Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar arası	1698.836	5	339.767	1.551	0.174
Grup içi	66827.383	305	219.106		
Toplam	68526.219	310			

Sd: Serbestlik derecesi

Erken çocukluk dönemi annelerinin kendi ebeveynlerinin onları yetiştirirken sergilediği tutumlar açısından toplumsal cinsiyet algı puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar için tek yönlü anova analizi yapılmıştır. Yürütülen analiz sonucunda annelerin kendi ebeveynlerinin onları yetiştirirken sergilediği tutumlar açısından toplumsal cinsiyet algı puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($F_{(5, 305)} = 1.551$, $p = 0.174$). Bu bulgudan yola çıkılarak erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri üzerinde kendi ebeveynlerinin onları yetiştirirken sergilediği tutumların etkili bir faktör olmadığı söylenebilir. Diğer bir ifade ile annelerin kendi ebeveynlerinin sergiledikleri demokratik,

otoriter, aşırı koruyucu, ilgisiz, aşırı hoşgörölü ve dengesiz tutumlar belirtenlerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin bir birine benzer oldukları gözlenmiştir.

Erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri ile ebeveynlik öz yeterlik düzeyleri arasında ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4.15.'de verilmiştir.

Tablo 4.15. Toplumsal Cinsiyet Algı Puanları, Ebeveynlik Öz Yeterlik Toplam Puanları, Ebeveynlik Öz Yeterliği Ebeveynliğe Özgü Strateji Alt Boyutu ve Ebeveynlik Öz Yeterliği Çocuğa Kazandırılabilirler Alt Boyutu Değişkenleri Arasındaki Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	1	2	3	4
1. Toplumsal Cinsiyet Algı Puanları	1			
2. Ebeveynlik Öz Yeterliği Toplam Puan	0.349	1		
3. Ebeveynliğe Özgü Strateji Alt Boyutu	0.293	0.839	1	
4. Çocuğa Kazandırılabilirler Alt Boyutu	0.327	0.939	0.602	1

Erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algı puanları ile ebeveynlik öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yürütölen Pearson korelasyon analizi sonucunda toplumsal cinsiyet algı puanları ebeveynlik öz yeterlik toplam puanları ($r = 0.349, p < .001$), ebeveynlik öz yeterliğinin ebeveynliğe özgü strateji boyutu ($r = 0.293, p < .001$) ve ebeveynlik öz yeterliğinin çocuğa kazandırılabilirler boyutu ($r = 0.327, p < .001$) arasında orta düzeyde pozitif yönde ve istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveynlik öz yeterlik alt boyutlarının toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki etkisinin anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi ile test edilmiştir. Sonuçlar Tablo 4.16.'da verilmiştir.

Tablo 4.16. Annelerinin Ebeveynlik Öz Yeterlik Alt Boyutlarının Toplumsal Cinsiyet Algıları Üzerindeki Yordayıcı İlişkiye Yönelik Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SE B	β	t	p
Sabit	60.758	5.569		10.910	<.001
Ebeveynliğe Özgü Strateji Alt Boyutu	0.446	0.199	0.150	2.240	0.026
Çocuğa Kazandırılabilirler Alt Boyutu	0.445	0.125	0.237	3.548	<.001

Annelerin ebeveynlik öz yeterlik alt boyutlarının toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki yordayıcı ilişkiyi tespit edilebilmesi amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yürütülen çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda modelin anlamlı olduğu ($F_{(2, 308)} = 21.295, p < .001$) ve toplumsal cinsiyet algıları değişkeninde meydana gelen değişimin yaklaşık %12'sini açıkladığı görülmüştür. Diğer bir ifade ile ebeveynliğe özgü stratejiler boyutları ve çocuğa kazandırılacaklar boyutlarında meydana gelen artışların toplumsal cinsiyet algı düzeylerinde de artışa neden olabileceği söylenebilir.

5. TARTIŞMA

5.1. Yaş Gruplarına Göre Toplumsal Cinsiyet Algısındaki Farklılıklar

Bu araştırmada, erken çocukluk dönemi annelerinin yaş gruplarına göre (20-30 yaş, 31-40 yaş ve 41 ve üzeri) toplumsal cinsiyet algı düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Diğer bir deyişle, farklı yaş gruplarındaki annelerin toplumsal cinsiyet algılarının benzer düzeylerde seyrettiği gözlenmiştir. Bu bulgu, yaş faktörünün erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algılarında belirleyici bir değişken olmadığını göstermektedir. Literatürde toplumsal cinsiyet algısının yaştan ziyade eğitim düzeyi ve kültürel faktörlerle daha güçlü bir ilişki içinde olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Ünser ve Ören, 2024).

Bu sonuç, Türkiye bağlamında toplumsal cinsiyet algısının kuşaklar arasında benzer şekilde aktarıldığına işaret etmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin yerleşik kalıp yargıların yaş grupları arasında benzer şekilde devam etmesi, bu aktarımın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet algısının yaştan bağımsız olarak, daha çok kültürel normlar ve sosyal çevre tarafından şekillendiği düşünülmektedir. Özellikle modern iletişim araçları ve sosyal medyanın yaygınlaşması, farklı yaş gruplarındaki annelerin benzer bilgi kaynaklarına ve toplumsal mesajlara maruz kalmasına neden olabilmektedir. Bu durum, yaş grupları arasındaki potansiyel farklılıkları minimize ediyor olabilir.

Araştırmanın kesitsel doğası nedeniyle, yaş grupları arasındaki benzerliklerin zaman içindeki değişimini gözlemlemek mümkün olmamıştır. Bu bağlamda, boylamsal çalışmaların yapılması, toplumsal cinsiyet algısının yaşa bağlı değişiminin daha net anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Gelecek araştırmalarda, yaş grupları ile birlikte diğer demografik değişkenlerin (eğitim düzeyi, sosyoekonomik durum vb.) etkileşimlerinin incelenmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, kuşaklararası toplumsal cinsiyet algısı aktarım mekanizmalarının nitel yöntemlerle araştırılması ve farklı kültürel bağlamlarda yaş-toplumsal cinsiyet algısı ilişkisinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi, literatüre önemli katkılar sağlayabilir.

Bu araştırmanın bulguları, toplumsal cinsiyet algısının değişiminde yaştan ziyade diğer sosyokültürel faktörlere odaklanılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda,

ebeveyn eğitim programlarının tüm yaş gruplarını kapsayacak şekilde tasarlanması ve uygulanması önem taşımaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında, yaş faktöründen bağımsız olarak, tüm annelere yönelik farkındalık çalışmalarının yapılması ve eğitim programlarının geliştirilmesi önerilebilir.

5.2. Medeni Duruma Göre Toplumsal Cinsiyet Algısındaki Farklılıklar

Araştırma sonuçlarına göre, annelerin medeni durumlarının (eşiyle birlikte yaşayan, eşinden ayrı yaşayan, boşanmış veya dul) toplumsal cinsiyet algıları üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Bu bulgu, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının medeni durumlarından bağımsız olarak benzer örüntüler gösterdiğine işaret etmektedir.

Literatür incelendiğinde, medeni durum ve toplumsal algılar arasındaki ilişkinin karmaşık bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Nitekim bazı araştırmalar, ebeveynlerin medeni durumlarından ziyade, aile içi ilişkilerin kalitesi ve algılanan aile refahının tutum ve algıları şekillendirmede daha etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Burke vd., 1996). Bu bağlamda, araştırmamızın bulguları, toplumsal cinsiyet algısının medeni durumdan çok, kişisel deneyimler ve sosyal faktörlerle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Özellikle dikkat çekici bir nokta, boşanmış veya dul annelerin toplumsal cinsiyet algılarının, evli ve eşiyle birlikte yaşayan annelerinkine benzer düzeylerde seyretmesidir. Bu durum, toplumsal cinsiyet algısının medeni durumdan ziyade, daha derin sosyokültürel faktörler ve kişisel deneyimlerle şekillendiğini göstermektedir.

Araştırma sonuçları, ebeveynlik ve toplumsal cinsiyet algısına yönelik müdahale programlarının planlanmasında önemli ipuçları sunmaktadır. Medeni durumdan bağımsız olarak, tüm annelerin benzer toplumsal cinsiyet algılarına sahip olması, bu programların medeni durum temelinde farklılaştırılmasından ziyade, tüm anneleri kapsayacak şekilde tasarlanması gerektiğine işaret etmektedir.

Gelecekteki araştırmalarda, medeni durumun yanı sıra aile içi ilişki dinamikleri, sosyal destek sistemleri ve ekonomik faktörlerin de incelenmesi, toplumsal cinsiyet algısının oluşumunda rol oynayan faktörlerin daha kapsamlı anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

Ayrıca, farklı medeni durumlardaki annelerin toplumsal cinsiyet algılarının zaman içindeki değişimini inceleyen boylamsal çalışmaların yapılması önerilmektedir.

5.3. Eğitim Düzeyine Göre Toplumsal Cinsiyet Algısındaki Farklılıklar

Araştırmanın bulguları, erken çocukluk dönemi annelerinin eğitim düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Yapılan ANOVA analizi sonuçlarına göre, yüksek öğrenim (ön lisans, lisans ve lisansüstü) mezunu annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri, ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahip annelere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, yüksek lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip annelerin toplumsal cinsiyet algıları, lise mezunu annelere göre de daha eşitlikçi bir yapı sergilemektedir.

Bu bulgular, literatürdeki önceki araştırmalarla önemli ölçüde örtüşmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar, eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutumların geliştiğini göstermektedir (Ünser ve Ören, 2024). Özellikle yükseköğretim düzeyinde eğitim almış annelerin, toplumsal cinsiyet konusunda daha eşitlikçi bir bakış açısına sahip oldukları ve bu algının çocuklarının gelişiminde önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Ünser ve Ören, 2024).

Eğitim düzeyinin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisi, kuşaklararası aktarım sürecinde de kendini göstermektedir. Araştırmalar, özellikle annelerin eğitim düzeyinin, çocuklarının toplumsal cinsiyet algıları ve eğitimsel beklentileri üzerinde belirleyici bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Guo vd., 2020). Bu bağlamda, eğitilmiş annelerin çocuklarıyla kurdukları iletişimin daha eşitlikçi bir zeminde gerçekleştiği ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından daha uzak bir yaklaşım sergiledikleri gözlenmektedir.

Bu sonuçlar, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında eğitimin kritik önemini vurgulamaktadır. Özellikle kadınların eğitim düzeyinin yükseltilmesinin, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik algı ve tutumların olumlu yönde değişmesinde anahtar rol oynadığı söylenebilir. Bu nedenle, eğitim politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında, kadınların eğitime erişiminin artırılması ve eğitim süreçlerinde toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin güçlendirilmesi önem taşımaktadır.

Gelecekteki araştırmalarda, eğitim düzeyinin yanı sıra eğitimin içeriği ve kalitesinin de toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca, farklı eğitim düzeylerindeki annelerin toplumsal cinsiyet algılarının çocuklarının gelişimi üzerindeki uzun vadeli etkilerini inceleyen boylamsal çalışmaların yapılması, bu alandaki bilgi birikiminin derinleşmesine katkı sağlayacaktır.

5.4. Annenin İstihdam Durumu ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki

Araştırmamızın sonuçları, erken çocukluk dönemi annelerinin istihdam durumunun toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.  alışan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin, hem bir süredir çalışmayan hem de hiç çalışmamış annelere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, istihdamın kadınların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi bir bakış açısı geliştirmelerine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Literatürdeki  alışmalar, bu bulguyu destekleyici niteliktedir. İşpanya'da yapılan güncel bir araştırma, eğitim düzeyi ve istihdam durumunun hem kadınların hem de erkeklerin toplumsal cinsiyet algılarını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Gil-Lacruz vd., 2023). Bu durum, çalışma hayatına katılımın, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutumlar geliştirmelerinde önemli bir faktör olduğunu göstermektedir.

Kuşaklararası aktarım açısından konuyu ele aldığımızda, Mısır'da yapılan bir araştırma, annelerin ve kızlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları arasında güçlü bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur (Miyata ve Yamada, 2016). Bu bulgu, çalışan annelerin kendi kız çocuklarının da toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutumlar geliştirmesinde etkili olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmamızın sonuçları ve literatürdeki bulgular birlikte değerlendirildiğinde, annenin istihdam durumunun toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisinin evrensel bir örüntü gösterdiği söylenebilir. Çalışma hayatına katılım, kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir bakış açısı geliştirmelerinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, toplumsal cinsiyet algısının şekillenmesinde eğitim düzeyi, kültürel faktörler ve kuşaklararası aktarım gibi değişkenlerin de rol oynadığı göz önünde bulundurulmalıdır.

5.5. Baba Eğitim Düzeyi ve Eşlerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki

Araştırmamızın sonuçları, eşlerin (babaların) eğitim düzeyinin, annelerin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığını ortaya koymaktadır. İlköğretim ve altı, lise, ön lisans, lisans ve yüksek lisans ve üstü eğitim düzeyine sahip eşlerin, annelerin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde benzer etkilere sahip oldukları gözlemlenmiştir.

Bu bulgu, mevcut literatürdeki bazı çalışmalarla farklılık göstermektedir. Örneğin, aile içi ilişkiler ve politik tutumlar üzerine yapılan kapsamlı araştırmalar, aile içi ilişkilerin bireylerin politik sosyalleşmesinde ve toplumsal tutumlarında merkezi bir rol oynadığını göstermektedir (Sharrovd., 2018). Bununla birlikte, ebeveynlerin politik ve toplumsal görüşlerinin birbirlerini nasıl etkilediğine dair literatürde farklı bulgular mevcuttur (Sharrovd., 2018).

Araştırmamızın sonuçları, babaların eğitim düzeyinin eşlerinin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığını gösterse de, bu durumun farklı nedenleri olabilir. Güncel araştırmalar, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumların şekillenmesinde, eğitim düzeyinden ziyade, aile içi dinamiklerin ve günlük yaşam deneyimlerinin daha belirleyici olabileceğini öne sürmektedir (Sharrovd., 2018).

Literatürde, özellikle ebeveynlik deneyimlerinin bireylerin toplumsal cinsiyet tutumları üzerindeki etkisine odaklanan çalışmalar, bu ilişkinin karmaşık yapısına dikkat çekmektedir (Sharrovd., 2018). Örneğin, babaların çocuk yetiştirme sürecindeki aktif katılımının ve eğitim düzeyinin, çocukların davranışları üzerinde etkili olduğu bulunmuştur (Nafisah vd., 2023). Ancak bu etkinin eşlerin toplumsal cinsiyet algılarına doğrudan yansımadağı görülmektedir.

Bu bulgular ışığında, eşlerin toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesinde, eğitim düzeyinden ziyade, toplumsal yapı, kültürel faktörler ve bireysel deneyimlerin daha belirleyici olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, modern toplumda kadınların artan ekonomik bağımsızlığı ve eğitim düzeyleri, eşlerinin eğitim düzeyinden bağımsız olarak kendi toplumsal cinsiyet algılarını şekillendirmelerine olanak sağlıyor olabilir. Bu durum, araştırmamızda gözlemlenen, baba eğitim düzeyinin annelerin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmamasını açıklayabilir.

Gelecekteki araştırmalarda, eşlerin eğitim düzeyinin yanı sıra, aile içi iletişim kalitesi, g  dinamikleri ve ortak karar alma süreçleri gibi faktörlerin toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki etkisinin incelenmesi, konunun daha kapsamlı anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

5.6. Çocuğun Cinsiyeti ve Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki

Araştırmamızın sonuçları, 3-6 yaş aralığındaki çocukların cinsiyetinin, annelerin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir farklılaşmaya yol açmadığını ortaya koymaktadır. Kız çocuğu olan anneler ile erkek çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin benzer olduğu tespit edilmiştir.

Literatürdeki araştırmalar, toplumsal cinsiyet tutumlarının şekillenmesinde ebeveyn- ocuk ilişkisinin karmaşık yapısına işaret etmektedir. Yakın zamanda yapılan çalışmalar, çocukların cinsiyet önyargılarının oluşumunda hem ebeveyn sosyalizasyonu hem de çocukların kendi kendine sosyalizasyon süreçlerinin etkili olduğunu göstermektedir (Halim vd., 2023).

Özellikle ebeveyn- ocuk ilişkilerinde, aynı cinsiyetten ebeveyn- ocuk çiftleri (anne-kız, baba-oğul) arasında toplumsal cinsiyet tutumlarında daha fazla benzerlik gözlemlenirken, farklı cinsiyetten ebeveyn- ocuk çiftleri (anne-oğul, baba-kız) arasında bu benzerliğin daha az olduğu bulunmuştur (Philip vd., 2019). Ancak bu bulgular, ebeveynlerin kendi toplumsal cinsiyet algılarının çocuklarının cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını doğrudan açıklamamaktadır.

Güncel araştırmalar, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının, çocuklarının cinsiyetinden ziyade, kendi eğitim düzeyleri, sosyal çevreleri ve kültürel faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu çerçevede, araştırmamızın bulguları, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının, çocuklarının cinsiyetinden bağımsız olarak şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Bu sonuç, modern toplumlarda annelerin toplumsal cinsiyet algılarının, çocuklarının cinsiyetinden ziyade, kendi deneyimleri, eğitimleri ve sosyal çevrelerinden etkilendiğini düşündürmektedir. Ayrıca, günümüzde ebeveynlerin  ocuk yetiştirme tutumlarında daha

eşitlikçi yaklaşımları benimseme eğiliminde olmaları, çocuğun cinsiyetinin ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki potansiyel etkisini azaltıyor olabilir.

Gelecekteki araştırmalarda, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesinde rol oynayan faktörlerin daha detaylı incelenmesi ve özellikle çocuk yetiştirme tutumları ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin boylamsal çalışmalarla değerlendirilmesi, konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

5.7. Doğum Sırası ve Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki

Araştırmamızın önemli bulgularından biri, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan annelerin toplumsal cinsiyet algılarının çocuklarının doğum sırasına göre anlamlı farklılıklar göstermesidir. İlk çocuğu 3-6 yaş aralığında olan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin, ikinci çocuğu veya üçüncü ve daha sonraki çocukları bu yaş aralığında olan annelere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bu bulgu, kuşaklararası etkiler açısından önemli çıkarımlar sunmaktadır. Literatürdeki araştırmalar, doğum sırasının ebeveynlik tutumları üzerinde önemli etkileri olduğunu göstermektedir. Özellikle, ebeveynlerin kendi doğum sıralarının ve cinsiyetlerinin, çocuklarının eğitim ve gelişim süreçlerinde belirleyici rol oynadığı belirtilmektedir (Barclay vd., 2021). İlk çocuğa sahip annelerin daha yüksek toplumsal cinsiyet algısına sahip olması, ebeveynlik deneyiminin ilk kez yaşanması ve bu süreçte daha fazla bilinçli farkındalık geliştirmeleriyle ilişkilendirilebilir.

Araştırma sonuçlarımızla paralel olarak, literatürde doğum sırasının kuşaklararası etkilerini inceleyen çalışmalar, ilk çocuk olan ebeveynlerin, sonraki doğum sırasına sahip ebeveynlere kıyasla çocuklarının gelişiminde daha fazla etkiye sahip olduğunu göstermektedir (Barclay vd., 2021). Bu durum, ilk çocuk sahibi olan annelerin ebeveynlik rollerine daha fazla odaklanmaları ve toplumsal cinsiyet konularında daha bilinçli yaklaşımlar geliştirmeleriyle açıklanabilir.

Çocuk gelişimi ve ebeveyn tutumları üzerine yapılan güncel araştırmalar, ebeveyn katılımının çocukların davranışsal gelişimi üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algıları ve tutumları, çocukların sosyal-duygusal gelişimini doğrudan etkilemektedir (Nafisah vd., 2023). Bu

bağlamda, ilk çocuk sahibi ebeveynlerin daha yüksek toplumsal cinsiyet algısına sahip olması, çocuklarının gelişiminde daha eşitlikçi ve destekleyici bir ortam oluşturma potansiyeline işaret etmektedir.

Bu bulgular, erken çocukluk döneminde ebeveynlere yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği ve farkındalık programlarının önemini vurgulamaktadır. Özellikle ikinci ve sonraki çocukların annelerine yönelik toplumsal cinsiyet algısını güçlendirici eğitim ve destek programlarının geliştirilmesi, daha eşitlikçi bir toplumsal yapının oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

5.8. Okul Öncesi Eğitimin Annelerin Toplumsal Cinsiyet Algılarına Etkisi

Araştırmamızın önemli bulgularından biri, çocukları okul öncesi eğitim alan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin, çocukları eğitim almayan annelere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olmasıdır. Bu bulgu, okul öncesi eğitimin sadece çocuklar üzerinde değil, aynı zamanda ebeveynler üzerinde de önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Literatür incelendiğinde, erken çocukluk döneminde verilen eğitimin aile dinamikleri üzerindeki dönüştürücü etkisi dikkat çekmektedir. Ebeveynlerin, özellikle de annelerin, çocuklarının okul öncesi eğitim sürecine katılımları, onların kendi tutum ve algılarını da şekillendirmektedir. Araştırmalar, okul öncesi eğitimin ailelere sunduğu rehberlik ve eğitim fırsatlarının, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını ve toplumsal değer yargılarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Amin ve Eliasa, 2023).

Okul öncesi eğitim kurumları, çocukların sosyal gelişimlerini desteklerken, aynı zamanda ebeveynlere de yeni bakış açıları kazandırmaktadır. Ebeveynler, çocuklarının okul öncesi eğitim sürecinde edindikleri deneyimler ve etkileşimler sayesinde, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi ve çağdaş bir anlayış geliştirme fırsatı bulmaktadır. Bu süreçte, okul-aile işbirliği ve eğitim programlarının içeriği, ebeveynlerin toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

Araştırmalar, ebeveynlerin çocuklarının eğitim sürecine aktif katılımının, onların kendi tutum ve davranışlarını sürekli olarak gözden geçirmelerine ve geliştirmelerine olanak sağladığını göstermektedir. Özellikle erken çocukluk döneminde, çocukların cinsiyet

rollerine ilişkin ipuçlarını aktif olarak çevrelerinden aradıkları ve bu süreçte ebeveynlerin tutumlarının belirleyici olduğu vurgulanmaktadır (Ekyana vd., 2021).

Bu bulgular, okul öncesi eğitimin sadece çocukların gelişimi için değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaşması ve ailelerin bu konudaki farkındalığının artırılması için de önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarının, ebeveynlere yönelik toplumsal cinsiyet eşitliği odaklı eğitim programları ve etkinlikler düzenlemesi, bu olumlu etkiyi daha da güçlendirebilir.

5.9. Aile Gelir Düzeyi ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki

Araştırmamızın ilgi çekici bulgularından biri, erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algılarının aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemesidir. Düşük, orta ve yüksek gelir gruplarındaki annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin benzer olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet algısının ekonomik faktörlerden bağımsız olarak şekillenebileceğini göstermektedir.

Literatür incelendiğinde, sosyoekonomik statü ve toplumsal tutumlar arasındaki ilişkiye dair farklı bulgular göze çarpmaktadır. Örneğin, Türkiye'de yapılan güncel araştırmalar, gelir düzeyinin toplumsal tutumlar üzerindeki etkisinin tutarlı olduğunu, ancak bu etkinin yönünün ve şiddetinin farklı dönemlerde değişkenlik gösterebileceğini ortaya koymaktadır (Yorulmaz, 2023). Bu bağlamda, bizim bulgularımız, toplumsal cinsiyet algısının gelir düzeyinden ziyade, başka sosyal ve kültürel faktörlerden etkilendiğini göstermektedir.

Sosyoekonomik statünün çocuk gelişimi ve aile dinamikleri üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalar, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve gelir durumunun çocukların gelişimsel süreçlerini etkilediğini göstermektedir (Spencer vd., 2022). Ancak bu çalışma, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının ekonomik koşullardan bağımsız olarak şekillenebileceğini ortaya koyarak, bu alanda yeni bir perspektif sunmaktadır.

Bu bulgu, toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarında ekonomik faktörlerin yanı sıra, sosyal ve kültürel dinamiklerin de dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının geliştirilmesine yönelik

programların, gelir düzeyinden bağımsız olarak tüm sosyoekonomik gruplara hitap edecek şekilde tasarlanması önem taşımaktadır.

Bu sonuçlar, toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki farkındalık ve eğitim çalışmalarının, gelir düzeyi gözetmeksizin tüm sosyoekonomik gruplara eşit şekilde ulaştırılması gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, gelir düzeyinden bağımsız olarak benzer toplumsal cinsiyet algılarına sahip olunması, bu konudaki tutumların daha çok sosyal öğrenme ve kültürel faktörlerle şekillendiğini düşündürmektedir.

5.10. Aile Yapısı ve Toplumsal Cinsiyet Algısı

Araştırmamızın temel bulgusu, çekirdek aile ve geniş aile yapısına sahip annelerin toplumsal cinsiyet algılarının anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu sonuç, modern toplumda aile yapılarının değişen doğasını ve toplumsal algıların dönüşümünü yansıtmaları açısından önemlidir. Tarihsel ve demografik süreçler, geleneksel aile yapısından modern aile yapısına geçişi önemli ölçüde etkilemiş, bu süreçte aile yapısı, işlevleri ve ebeveynlik pratikleri değişime uğramıştır (Bundalevska, 2020).

Araştırmamızın sonuçları, aile yapısının tek başına toplumsal cinsiyet algısını belirleyen bir faktör olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, günümüz toplumunda çekirdek ve geniş aile yapılarının, toplumsal cinsiyet rolleri ve algıları üzerindeki etkisinin geçmişe kıyasla farklılaştığını düşündürmektedir. Modern toplumda, özellikle sanayi devrimi sonrasında çekirdek aile modelinin baskın hale gelmesi, ancak buna rağmen toplumsal cinsiyet algılarında aile yapısına göre anlamlı bir farklılaşmanın görülmemesi, toplumsal değerlerin ve algıların daha karmaşık dinamiklerle şekillendiğini göstermektedir.

Literatürdeki araştırmalar, farklı aile yapılarının bireylerin öznel iyi oluşları üzerinde etkili olabileceğini göstermektedir (Dinisman vd., 2017; Lin ve Yi, 2018). Ancak bizim araştırmamız, bu etkinin toplumsal cinsiyet algısı özelinde geçerli olmayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, toplumsal cinsiyet algısının oluşumunda aile yapısından ziyade, eğitim, medya, sosyal çevre gibi diğer faktörlerin daha belirleyici olabileceğini düşündürmektedir.

Bu bulgular ışığında, toplumsal cinsiyet algısının şekillenmesinde aile yapısından çok, ailenin işlevselliği, aile içi iletişim kalitesi ve ebeveynlik tutumlarının daha önemli

olabileceği söylenebilir. Gelecekteki araştırmalarda, aile yapısının yanı sıra bu faktörlerin de incelenmesi, toplumsal cinsiyet algısının oluşumundaki dinamiklerin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Araştırmamızın sonuçları, aile yapısının değişmesine rağmen toplumsal cinsiyet algılarının benzer kalabileceğini göstererek, toplumsal değişimin çok boyutlu doğasına işaret etmektedir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında sadece aile yapısının değil, toplumun tüm kurumlarının ve sistemlerinin bütüncül bir şekilde ele alınması gerektiği söylenebilir.

İleriki araştırmalar için, farklı aile yapılarında yetişen çocukların toplumsal cinsiyet algılarının boylamsal olarak incelenmesi, aile yapısının toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki uzun vadeli etkilerinin anlaşılması açısından önemli olacaktır. Ayrıca, aile yapısı ile birlikte aile içi rollerin dağılımı, karar alma süreçleri ve ebeveynlik stillerinin de incelenmesi, konunun daha kapsamlı anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

5.11. Sosyal Destek ve Toplumsal Cinsiyet Algısı İlişkisi

Araştırmamızın önemli bulgularından biri, çocuk büyüme sürecinde sosyal destek alan annelerin, almayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde toplumsal cinsiyet algısına sahip olduklarının belirlenmesidir. Bu bulgu, sosyal desteğin annelerin algı ve tutumları üzerindeki olumlu etkisini göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Literatür incelendiğinde, sosyal desteğin anne-çocuk ilişkisinde koruyucu bir faktör olarak işlev gördüğü görülmektedir (Lefkovich vd., 2018). Sosyal destek alan annelerin, çocuk yetiştirme sürecinde daha olumlu duygusal deneyimler yaşadıkları ve bu durumun onların genel algı ve tutumlarını olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, araştırmamızın bulguları, sosyal desteğin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki olumlu etkisini destekler niteliktedir.

Anne-çocuk ilişkisinde toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesinde, annenin aldığı sosyal desteğin niteliği ve niceliği önemli bir rol oynamaktadır. Araştırmalar, özellikle çocuk yetiştirme sürecinde annelerin, babalara kıyasla daha fazla ebeveynlik stresi yaşadıklarını ve çocuklarının davranışlarındaki değişimlere karşı daha duyarlı olduklarını göstermektedir (Vargas-Rubilar vd., 2023). Bu bağlamda, sosyal destek alan annelerin

daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet algısına sahip olmaları, aldıkları desteğin onlara sağladığı duygusal ve pratik kaynaklarla açıklanabilir.

Araştırmamızın sonuçları, sosyal desteğin yalnızca pratik bir yardım mekanizması olmadığını, aynı zamanda annelerin toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesinde de önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Sosyal destek alan annelerin daha yüksek toplumsal cinsiyet algı düzeylerine sahip olmaları, bu desteğin onların dünya görüşlerini ve toplumsal rollere ilişkin algılarını genişlettiğini düşündürmektedir.

Bu bulgular ışığında, erken çocukluk döneminde annelere sağlanacak sosyal desteğin, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik algıların geliştirilmesinde önemli bir araç olabileceği söylenebilir. Özellikle aile, arkadaş ve profesyonel destek sistemlerinin güçlendirilmesi, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının gelişimine katkı sağlayabilir.

Gelecekteki araştırmalar için, sosyal desteğin farklı türlerinin (duygusal, bilgisel, araçsal destek gibi) toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin ayrı ayrı incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca, sosyal destek kaynaklarının çeşitliliği ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi de konunun daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

5.12. Yaşanılan Yerleşim Yeri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı Arasındaki İlişki

Araştırmamızın dikkat çekici bulgularından biri, erken çocukluk dönemi annelerinin toplumsal cinsiyet algılarının, hayatlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerleşim yerine (köy, kasaba, küçük şehir ve büyük şehir) göre anlamlı bir farklılık göstermemesidir. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet algısının coğrafi yerleşim yerinden bağımsız olarak şekillenebileceğini göstermektedir.

Bu sonuç, geleneksel beklentilerle çelişmektedir. Genellikle, kentsel ve kırsal bölgeler arasında sosyal tutumlar açısından belirgin farklılıklar olduğu varsayılır. Ancak araştırmamız, annelerin toplumsal cinsiyet algılarının yaşadıkları yerleşim yerinden bağımsız olarak benzer düzeylerde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, modern iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması ve bilgiye erişimin kolaylaşması ile açıklanabilir.

Literatürdeki araştırmalar, yerleşim yeri farklılıklarının sosyal tutumlar üzerindeki etkisinin zaman içinde değişebileceğini göstermektedir (Evans, 2019). Örneğin,

sosyodemografik faktörlerin sosyal tutumlar üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalar, kentsel ve kırsal bölgeler arasındaki farkların, özellikle eğitim ve bilgiye erişim olanaklarının artmasıyla birlikte azalma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır (Li, 2004; Ramanarayanan ve Rajeev, 2020). Bu bağlamda, bizim bulgularımız da toplumsal cinsiyet algısının coğrafi konumdan ziyade, diğer sosyal ve kültürel faktörlerden etkilendiğini göstermektedir.

Bu bulgu, toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarının planlanması açısından önemli çıkarımlar sunmaktadır. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği programlarının, yerleşim yeri farkı gözetmeksizin tüm bölgelerde benzer şekilde uygulanabileceğini göstermektedir. İkinci olarak, kırsal ve kentsel bölgelerdeki annelerin benzer toplumsal cinsiyet algılarına sahip olması, bu konudaki farkındalık çalışmalarının her türlü yerleşim yerinde etkili olabileceğini düşündürmektedir. Son olarak, yerleşim yeri farklılıklarının toplumsal cinsiyet algısı üzerinde belirleyici olmaması, dijital platformlar ve medya aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliği mesajlarının her kesime ulaşabildiğini göstermektedir.

Bu sonuçlar, toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki çalışmaların, yerleşim yeri odaklı yaklaşımlardan ziyade, tüm bölgeleri kapsayacak bütüncül stratejilerle planlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, yerleşim yeri farkı gözetmeksizin benzer toplumsal cinsiyet algılarına sahip olunması, bu konudaki tutumların daha çok eğitim, medya ve sosyal etkileşim gibi faktörlerle şekillendiğini düşündürmektedir.

5.13. Ebeveyn Stilleri ve Toplumsal Cinsiyet Algısı

Yapılan araştırmada, erken çocukluk dönemi annelerinin kendi ebeveynlerinden edindikleri ebeveynlik stillerinin (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, ilgisiz, aşırı hoşgörölü ve dengesiz) toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki etkisi incelenmiştir. ANOVA analizi sonuçları, annelerin ebeveynlerinin sergiledikleri farklı ebeveynlik stillerinin toplumsal cinsiyet algılarında anlamlı bir farklılık yaratmadığını göstermiştir. Başka bir deyişle, annelerin kendi ebeveynlik stillerine ilişkin algıları, toplumsal cinsiyet algılarını etkilememekte ve bu durum tüm anneler için benzer bir görünüm sergilemektedir.

Literatürde, ebeveynlik tarzlarının çocukların cinsiyet algıları üzerinde çeşitli etkiler yarattığına dair bulgular mevcuttur. Örneğin, Kleftras ve Alexopoulos (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, çocukların ebeveynlerinin ebeveynlik tarzlarının, çocukların duygusal durumları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu araştırmada da ebeveynlerin stil algılarının, çocukların duygusal sağlığı üzerinde belirleyici bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, Lee ve Cochran'un (2023) çalışmasında ise ebeveynlik stillerinin çocukların davranış gelişiminde kültürel etmenlerle birlikte işlediği, özellikle Güney Kore bağlamında ebeveyn tutumlarının erkek ve kız çocukları üzerindeki etkilerinin farklılık gösterdiği vurgulanmaktadır. Özellikle otoriter ebeveynlik tarzının, erkek çocuklar üzerinde olumlu bir etki yarattığı bulunmuştur.

Araştırmamızın bulguları, farklı kültürel bağlamlarda ebeveynlik stillerinin toplumsal cinsiyet algılarındaki farklılıklar üzerindeki etkilerini desteklemekte, ancak bizdeki bulguların genel geçerliliği üzerine sorgulanabilirlik taşımaktadır. Bir olasılık olarak, farklı sosyal normların ve kültürel dinamiklerin, annelerin toplumsal cinsiyet algılarını şekillendiren faktörler olduğunu ifade edebiliriz. Örneğin, Lin ve çalışma arkadaşlarının yaptıkları bir araştırma, ebeveynlik stilleri ile çocukların davranışsal sorunları arasında güçlü bir ilişki bulmuş ve annelerin destekleyici tutumlarının artırılmasının önemine dikkat çekmiştir (Lin vd., 2023).

Sonuç olarak, annelerin kendi ebeveynlik stillerinin toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki etkisinin kuvvetini anlamak için daha derinlemesine ve çeşitli sosyal katmanları içeren araştırmalara ihtiyaç vardır. Kültürel faktörler, cinsiyet algıları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki karmaşık bir biçim arz etmektedir ve bu dinamiklerin anlaşılması, çocuk gelişimi üzerindeki daha geniş etkileri çözümlenmekte kritik öneme sahiptir. Bu nedenle, gelecekteki araştırmaların daha kapsamlı bir araştırma tasarımıyla, farklı sosyal ve kültürel gruplar arasındaki farkları incelemesi önerilmektedir.

5.14. Ebeveynlik Öz-Yeterliliği ve Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Yürütülen Pearson korelasyon analizi sonucunda, erken çocukluk dönemindeki annelerde ebeveyn öz-yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum, annelerin kendilerine olan ebeveynlik yeterlilik algılarının, toplumsal cinsiyet algılarını pozitif yönde etkilediğini

göstermektedir. Annelerin kendi ebeveynlik yeteneklerine duydukları güvenin, toplumsal cinsiyet algılarını olumlu bir biçimde şekillendirdiği söylenebilir.

Çalışmamızın bulguları, ebeveyn öz-yeterliğinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarla ilişkisini göstermektedir. Literatürde, ebeveyn öz-yeterliliği ile ilgili benzer bulgular mevcuttur. Bu ilişki, literatürdeki araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Buchanan ve Selmon (2008) ebeveyn öz-yeterliliği ile çalışma ve aile yapısı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmasında, tam zamanlı çalışan bir anneyle büyümenin öz-yeterlik üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Bir diğer örnekte ise, Huang ve çalışma arkadaşları (2022) ebeveynlik tarzlarının bireylerin öz yeterlik algılarını ve genel iyi oluş hallerini etkilediğini göstermiştir. Bu çalışmada ebeveynlik tarzlarının, öz yeterlik ile olan ilişkisi, cinsiyet üzerinde moderatör etkiler taşımaktadır. Özellikle, kadınlarda ebeveynlik tarzının öz yeterlik üzerindeki etkisinin daha belirgin olduğu görülmektedir. Bu bulgu, bizim çalışmamızda ortaya çıkan ebeveyn öz-yeterliliği ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki pozitif ilişkiyi destekler niteliktedir.

Araştırmamızın sonuçlarını destekleyen bir diğer önemli bulgu, ebeveyn öz-yeterliğinin sosyal destek ile ilişkili olduğudur. Kendilerini daha öz-yeterli algılayan ebeveynlerin çevrelerinden daha fazla destek aldıklarını düşündükleri belirtilmektedir (Fotez ve Brajša-Žganec, 2021). Bu durum, ebeveynlik öz-yeterliliği yüksek olan annelerin, toplumsal cinsiyet konusunda daha eşitlikçi ve destekleyici bir tutum geliştirmelerini açıklayabilir.

Ayrıca, çoklu doğrusal regresyon analizi ile ebeveyn öz yeterliğinin toplumsal cinsiyet algıları üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Sonuçlar, ebeveyn öz yeterliliği algılarının belirli alt boyutları (ebeveynliğe özgü strateji ve çocuğa kazandırılacaklar) ile toplumsal cinsiyet algı düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki ortaya koymuştur. Araştırmamızda, ebeveynliğe özgü strateji ve çocuğa kazandırılacaklar boyutlarının toplumsal cinsiyet algısını pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Bu bulgu, yüksek ebeveynlik öz-yeterliğine sahip ebeveynlerin daha yeterli ebeveynlik stratejileri kullandıkları ve bu durumun çocukların sosyal, akademik ve kişilerarası alanlarda başarı olasılığını artırdığı yönündeki literatür bilgisiyle örtüşmektedir (Junttila vd., 2015).

Junttila ve diğerkleri (2015) yaptığı araştırmada, erken çocukluk döneminde ebeveyn öz-yeterliliğinin geliştirilmesinin, sadece ebeveyn-çocuk ilişkisi açısından değıl, aynı zamanda toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi bir yönde şekillenmesi açısından da önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, erken çocukluk dönemi ebeveynlerine yönelik destek programlarında, ebeveyn öz-yeterliliğini güçlendirici müdahalelerin yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık artırıcı çalışmalara da yer verilmesi önerilmektedir.

Bu araştırmanın sonuçları, erken çocukluk döneminde ebeveynlik öz-yeterliliğinin geliştirilmesinin, sadece ebeveyn-çocuk ilişkisi açısından değıl, aynı zamanda toplumsal cinsiyet algılarının daha eşitlikçi bir yönde şekillenmesi açısından da önemli olduğunu göstermektedir. Annelerin ebeveyn öz yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki, bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini ve ebeveynlik stratejilerini şekillendiren önemli bir dinamik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, ebeveyn öz yeterliliğini artırmaya yönelik programlar geliştirilmesi, toplumsal cinsiyet algılarını olumlu yönde etkilemek amacıyla kritik öneme sahiptir. Gelecek araştırmalar için, ebeveyn öz-yeterliliğı ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin farklı sosyoekonomik düzeylerdeki ailelerde nasıl şekillendiğinin incelenmesi önerilmektedir. Ayrıca, bu ilişkinin kültürlerarası karşılaştırmalarla incelenmesi, kültürel faktörlerin etkisinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

6. SONUÇ

Bu araştırma, erken çocukluk dönemi annelerinin ebeveyn öz-yeterliği ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve bu ilişkiyi etkileyen faktörleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçları, bireysel, ailesel ve sosyokültürel faktörler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki araştırmanın temel bulgusu, erken çocukluk dönemindeki annelerin ebeveynlik öz-yeterlik algıları ile toplumsal cinsiyet algıları arasında pozitif yönde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin varlığıdır. Bu sonuç, annelerin kendilerine olan ebeveynlik yeterlilik algılarının, toplumsal cinsiyet algılarını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Özellikle, ebeveyn öz-yeterliğinin alt boyutları olan "ebeveynliğe özgü strateji" ve "çocuğa kazandırılacaklar" boyutlarının toplumsal cinsiyet algısını pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Bu bulgu, yüksek ebeveyn öz-yeterliğine sahip annelerin, çocuklarının gelişiminde daha eşitlikçi ve destekleyici bir yaklaşım benimsediklerini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, bireysel faktörlerin araştırma sonuçları, bireysel faktörler bağlamında önemli bulgular ortaya koymuştur. İlk olarak eğitim düzeyini ele alacak olursak, yüksek öğrenim mezunu annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeyleri, ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahip annelere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, eğitimin toplumsal cinsiyet eşitliği algısının gelişimindeki kritik rolünü vurgulamaktadır. İkinci olarak annelerin istihdam durumunun toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisi de araştırmanın önemli bulgularından biridir. Çalışan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin, çalışmayan annelere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, istihdamın kadınların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi bir bakış açısı geliştirmelerine katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, araştırma bazı demografik değişkenlerin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermiştir. Araştırma sonuçları, yaş grupları ve medeni durumun toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymuştur. Bu sonuç, toplumsal cinsiyet algısının yaş ve medeni durumdan ziyade, diğer bireysel faktörlerle daha güçlü bir ilişki içinde olduğunu

göstermektedir. Benzer şekilde baba eğitim düzeyi (eşlerin), annelerin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır.

İkinci olarak demografik değişkenlerin aile faktörlerini ele alırsak annelerin kendi ebeveynlerinden edindikleri ebeveynlik stillerinin toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Benzer şekilde, araştırma sonuçları, aile yapısı (çekirdek, geniş ve tek ebeveynli) ve gelir düzeyinin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını göstermiştir. Çocuğun cinsiyeti toplumsal cinsiyet algısını etkilemezken, doğum sırasının önemli bir faktör olduğu belirlenmiştir. Diğer bir deyişle, doğum sırası açısından değerlendirildiğinde, ilk çocuğu 3-6 yaş aralığında olan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin, ikinci veya daha sonraki çocukları bu yaş aralığında olan annelere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, ilk çocuk deneyiminin annelerin toplumsal cinsiyet algılarının şekillenmesindeki önemini ortaya koymaktadır. Diğer bir çarpıcı sonuç ise, sosyal desteğin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki olumlu etkisidir. Çocuk büyütme sürecinde sosyal destek alan annelerin, almayanlara kıyasla daha yüksek toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bulgu, sosyal desteğin annelerin toplumsal cinsiyet algılarının gelişimindeki rolünü göstermektedir.

Üçüncü ve demografik değişkenlerin son kategorisi olan sosyokültürel faktörlerde toplumsal cinsiyet algısına etkisi açısından önemli sonuçlar göze çarpmaktadır. Okul öncesi eğitimin etkisi incelendiğinde, çocukları okul öncesi eğitim alan annelerin toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin; çocukları eğitim almayan annelere kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, okul öncesi eğitimin sadece çocuklar üzerinde değil, aynı zamanda ebeveynler üzerinde de olumlu etkiler yarattığını göstermektedir. Bununla birlikte, annelerin yaşamlarının büyük bölümünü geçirdikleri yerleşim yerinin (köy, kasaba, küçük şehir, büyük şehir) toplumsal cinsiyet algıları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmaması ise dikkat edilmesi gereken bir diğer sonuçtur.

Araştırmanın genel sonuçları, ebeveynlik öz-yeterliği ile toplumsal cinsiyet algısı arasındaki pozitif ilişkinin, bireysel, ailesel ve sosyokültürel faktörlerle şekillendiğini göstermektedir. Özellikle eğitim düzeyi, istihdam durumu, sosyal destek ve okul öncesi eğitim gibi faktörlerin toplumsal cinsiyet algısının gelişiminde kritik rol oynadığı tespit

edilmiştir. Bu bulgular, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik müdahale programlarının planlanmasında ve uygulanmasında yol gösterici niteliktedir.

Bu araştırma sonuçları, ebeveynlik öz-yeterliğini güçlendirmeye yönelik müdahalelerin, toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifini de içerecek şekilde tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, annelerin eğitim düzeyinin yükseltilmesi, istihdama katılımlarının artırılması ve sosyal destek sistemlerinin güçlendirilmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında önemli stratejiler olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgular, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına yönelik politika ve uygulamaların geliştirilmesinde yol gösterici niteliktedir.

7. ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen bulgular ışığında, gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik çeşitli öneriler geliştirmek mümkündür. Özellikle ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin daha kapsamlı anlaşılabilmesi için yeni araştırma alanlarının belirlenmesi önem taşımaktadır.

Ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin daha derinlemesine anlaşılabilmesi için boylamsal çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bu tür araştırmalar, zaman içinde bu iki değişkenin nasıl etkileşime girdiğini ve birbirini nasıl etkilediğini anlamamıza yardımcı olacaktır. Özellikle annelerin ebeveynlik öz-yeterliğinin alt boyutlarının (ebeveynliğe özgü strateji ve çocuğa kazandırılacaklar) toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin uzun vadeli sonuçlarının incelenmesi, literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırmamızda, eğitim düzeyinin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisi göz önüne alındığında, farklı eğitim düzeylerindeki annelerin ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Bu araştırmalarda, eğitim düzeyinin yanı sıra eğitimin içeriği ve kalitesinin de toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Benzer şekilde, istihdam durumunun toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisi dikkate alınarak, çalışan ve çalışmayan annelerin ebeveyn öz-yeterliklerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Bu araştırmalarda, iş-yaşam dengesi, kariyer gelişimi ve ebeveynlik rollerinin etkileşiminin derinlemesine analiz edilmesi, literatüre yeni perspektifler kazandırabilir.

Bahsedildiği üzere, çalışmada özne olan annelerin öz yeterlik algısı üzerine yapılan analizler, annenin eğitim düzeyinin yüksek olması ve çalışıyor olma durumunun, kadının öz yeterlik algısını destekleyici nitelikte olduğunu ortaya koymuştur; fakat araştırmada kadınların bu durumlardan bağımsız olarak ve annelik vasfı dışında kendi öz yeterlik algıları üzerinde durulmamıştır. Her kadın belirli bir eğitim seviyesinde olamayacağı gibi, çalışmak zorunda da değildir. Bu bağlamda, kadının öz yeterlik düzeyini destekleyici başka mekanizmaları içeren ve araştıran çalışmalar yapılması, bir sonraki araştırmalara öneri olarak sunulabilir. Kadının kendisini çocuğundan bağımsız, kişisel ihtiyaçları olan bir birey olarak görebilmesi ve kendi ihtiyaçlarına odaklanabilmesi için çeşitli

destekleyici programlarla, öz yeterlik algısının geliştirilebilmesi üzerine çalışmalar yapılabilir ve öz yeterlik seviyelerinin yükselmesine bağlı olarak, kadının toplumsal cinsiyet algısının da olumlu yönde etkilenebileceği sonuçları hedeflemek literatüre ve uygulama sahasına katkı sağlayacaktır.

Sosyal desteğin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki olumlu etkisi göz önüne alınarak, farklı sosyal destek türlerinin (aile, arkadaş, profesyonel destek) ebeveynlik öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin ayrı ayrı incelenmesi önerilmektedir. Bu araştırmaların nitel yöntemlerle desteklenmesi, sosyal destek mekanizmalarının işleyişinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Ayrıca, okul öncesi eğitimin etkisi bağlamında, çocukları farklı okul öncesi eğitim programlarına devam eden annelerin ebeveyn öz-yeterlikleri ve toplumsal cinsiyet algılarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir. Bu araştırmalarda, okul-aile iş birliği programlarının etkililiğinin de değerlendirilmesi, uygulama alanına katkı sağlayacaktır.

Doğum sırası ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişki göz önüne alınarak, farklı doğum sırasına sahip çocukların annelerinin ebeveynlik deneyimlerinin ve toplumsal cinsiyet algılarının nitel yöntemlerle derinlemesine incelenmesi önerilmektedir. Bu araştırmalar, ilk çocuk deneyiminin ebeveynlik öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkisinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Benzer şekilde, kültürel faktörlerin etkisinin daha iyi anlaşılabilmesi için, farklı kültürel bağlamlarda ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen karşılaştırmalı çalışmaların yapılması önerilmektedir. Bu araştırmalar, kültürel değerlerin ve normların bu ilişki üzerindeki etkisinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Babaların da araştırmaya dahil edildiği çalışmaların yapılması, ebeveynlik öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayacaktır. Anne-baba etkileşiminin ve ortak ebeveynlik deneyimlerinin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi önerilmektedir. Buna ek olarak, dijital çağın getirdiği yeni dinamikler göz önünde bulundurularak, dijital ebeveynlik pratiklerinin toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin incelenmesi önerilmektedir. Sosyal medya kullanımı, çevrimiçi ebeveynlik toplulukları ve dijital ebeveynlik kaynaklarının ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı üzerindeki etkilerinin araştırılması, güncel literatüre önemli katkılar sağlayacaktır.

Son olarak, metodolojik açıdan, karma yöntem araştırmalarının yapılması önerilmektedir. Nicel verilerin nitel bulgularla desteklenmesi, ebeveyn öz-yeterliği ve toplumsal cinsiyet algısı arasındaki ilişkinin daha derinlemesine anlaşılmasını sağlayacaktır. Özellikle fenomenolojik çalışmalar ve derinlemesine görüşmeler, annelerin deneyimlerinin ve algılarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, farklı sosyoekonomik düzeylerdeki aileleri kapsayan örneklem gruplarının kullanılması ve araştırma sonuçlarının genellenebilirliğinin artırılması önerilmektedir. Ayrıca, müdahale programlarının etkililiğini değerlendiren deneysel çalışmaların yapılması, uygulama alanına katkı sağlayacaktır.

8. KAYNAKÇA

- Adams, A., & Golsch, K. (2022). Consequences of work-to-family conflicts for parental self-efficacy—the impact of gender and cultural background in Germany. *Journal of Family Issues*, 44(10), 2644–2664.
<https://doi.org/10.1177/0192513x221106729>
- Aguirre, E., Benzeval, M., & Murray, A. (2024). Parental gender attitudes and children's mental health: Evidence from the UK household longitudinal study. *Social Science & Medicine*, 344, 116632.
- Akgöz Aktaş, G. A., & Aydın, A. (2020). Babaların gözünden anne bekçiliği: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29 Ekim Özel Sayısı), 3565-3590. <https://doi.org/10.26466/opus.724644>
- Aksoy, V., & Diken, İ. H. (2009). Annelerin ebeveynlik öz yeterlik algıları ile gelişimi risk altında alan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 059–068. https://doi.org/10.1501/ozlegt_00000000133
- Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9–22.
- Amin, A. A., & Eliasa, E. I. (2023). Parenting skills as the closest teacher to early childhood at home. *JPUD - Jurnal Pendidikan Usia Dini*, 17(2), 312–330.
<https://doi.org/10.21009/jpud.172.09>
- Arseven, A. (2016). Öz yeterlilik: Bir kavram analizi. *Turkish Studies*, 11(19), 63-80.
<https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.10001>
- Ary, D., Jacobs, L. C., Sorensen, C. K., & Walker, D. A. (2014). *Introduction to research in education* (9th ed.). Wadsworth.

- Aryal, S. (2024). Parental awareness of gender stereotypes in early childhood development. *Journal of Multidisciplinary Research Advancements*, 2(1), 53-58.
- Astle, S., & Brasileiro, J. (2024). Whose job is it anyway? Parents' perspectives of responsibilities for educating their children about sex. *Sexuality Research and Social Policy*, 21(2), 759-773.
- Aydın, A., & Akgöz Aktaş, G. (2017). Anne bekçiliği üzerine bir derleme. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 24(3), 283-292.
- Aydınalp, E. B. (2020). Varoluşçu özgürlük bağlamında kadın: Simone de Beauvoir ve ikinci cinsiyet. *Litera Journal of Language Literature and Culture Studies / Litera Dil Edebiyat Ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 30(2), 465-488.
<https://doi.org/10.26650/litera2020-0066>
- Bağatarhan, T., & Nazli, S. (2013). Ebeveyn eğitim programının annelerin ebeveynlik öz-yeterliliklerine etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(31), 67-88.
<https://doi.org/10.21560/spcd.84068>
- Bakutyte, V. (2021). Contours of feminist consciousness in the musical and theatrical life of Vilnius: The second half of the nineteenth century and the early twentieth century. *Menotyra*, 28(1-2), 1-16. <https://doi.org/10.6001/menotyra.v28i1-2.4606>
- Balat, G. U., & Yılmaz, E. (2014). Okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveyn öz yeterlilik algılarının incelenmesi. *NWSA Academic Journals*, 9(4), 394-402.
<https://doi.org/10.12739/nwsa.2014.9.4.1c0626>
- Bandura, A. (1965). Influences of model's reinforcement contingencies on the acquisition of imitative responses. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1(6), 589-595. <https://doi.org/10.1037/h0022070>

- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.2.191>
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
- Barclay, K. J., Lyngstad, T. H., & Conley, D. C. (2021). The production of inequalities within families and across generations: The intergenerational effects of birth order on educational attainment. *European Sociological Review*, 37(4), 607–625. <https://doi.org/10.1093/esr/jcab005>
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354–364. <https://doi.org/10.1037/0033-295x.88.4.354>
- Bendickson, L. (2020). *Poverty, parental depression, parental self-efficacy, social support, and the home learning environment of toddlers : an application of the family stress model* (Doctoral dissertation, University of British Columbia). <https://open.library.ubc.ca/media/download/pdf/24/1.0392615/4>
- Boe, J. L., & Woods, R. J. (2018). Parents' influence on infants' gender-typed toy preferences. *Sex roles*, 79, 358-373.
- Bozkur, B. (2022). Varyans analizi: Tek yönlü ANOVA ve çift yönlü ANOVA. İçinde A. Haktanır, B. Dilmaç ve M. Otrar (Ed.), *Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji ve diğer sosyal bilimlerde temel istatistik* (ss. 273-298). Nobel Akademi.

- Brinkman, B. G., Rabenstein, K. L., Rosén, L. A., & Zimmerman, T. S. (2012). Children's gender identity development. *Youth & Society*, 46(6), 835–852. <https://doi.org/10.1177/0044118x12455025>
- Brown, C. S., & Bigler, R. S. (2004). Children's perceptions of gender discrimination. *Developmental Psychology*, 40(5), 714–726. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.5.714>
- Brown, G. L., Craig, A. B., & Halberstadt, A. G. (2015). Parent gender differences in emotion socialization behaviors vary by ethnicity and child gender. *Parenting*, 15(3), 135–157. <https://doi.org/10.1080/15295192.2015.1053312>
- Buchanan, T., & Selmon, N. (2008). Race and gender differences in self-efficacy: Assessing the role of gender role attitudes and family background. *Sex Roles*, 58(11–12), 822–836. <https://doi.org/10.1007/s11199-008-9389-3>
- Bundalevska, I. A. (2020). Transformations of family structures: perception of new family models in the Republic of North Macedonia. *Годишен Зборник На Филозофскиот Факултет/the Annual of the Faculty of Philosophy in Skopje*, 73, 461–472. <https://doi.org/10.37510/godzbo2073461ab>
- Burke, S., Sugawara, A. I., & Katsurada, E. (1996). Perceptions of childhood family of origin well-being, self-esteem, and attitudes toward the divorced single mother. *Early Child Development and Care*, 126(1), 83–99. <https://doi.org/10.1080/0300443961260106>
- Butler, J. (1990). Gender Trouble: Feminism and the subversion of identity. *Feminist Review*, 3(1), 3–17. <https://doi.org/10.2307/1395391>
- Cano, T., & Hofmeister, H. (2022). The intergenerational transmission of gender: Paternal influences on children's gender attitudes. *Journal of Marriage and Family*, 85(1), 193–214. <https://doi.org/10.1111/jomf.12863>

- Caro, P., Madrid, D., & Cárdenas, M. E. (2022). Work-parenthood conflicts at the operator and professional levels in Chile's mining industry: a gender analysis. *Journal of Family Studies*, 29(4), 1493–1522.
<https://doi.org/10.1080/13229400.2022.2053336>
- Cebeci, S., & Kansu, A. F. (2025). Anne bekçiliği davranışı ile çocuklarda duygu düzenleme becerileri ve sosyal uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erciyes Akademi*, 39(1), 254–274. <https://doi.org/10.48070/erciyesakademi.1543166>
- Chen, I., Wang, X., Sun, Z., Tang, P., & Chen, P. (2024). Intergenerational transmission of parental child-rearing gender-role attitudes and its influence on gender roles in single-parent families. *BMC Psychology*, 12(1), 96.
<https://doi.org/10.1186/s40359-024-01594-z>
- Cho, S., Crenshaw, K. W., & McCall, L. (2013). Toward a field of intersectionality studies: theory, applications, and praxis. *Signs*, 38(4), 785–810.
<https://doi.org/10.1086/669608>
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity. *Gender & Society*, 19(6), 829–859. <https://doi.org/10.1177/0891243205278639>
- Cook, R. D., (1977). Detection of influential observations in linear regression. *Technometrics*, 19, 15–18. <https://doi.org/10.1080/00401706.1977.10489493>
- Cook, R. D., & Weisberg, S. (1982). *Residuals and influence in regression*. Chapman & Hall.

- Coşkun, A. B., & Yiğit, R. (2020). Investigation of relationship between levels of self-efficacy and self-care in middle school adolescents in Turkey. *International Journal of Health and Life Sciences*, 6(2), e106130.
<https://doi.org/10.5812/ijhls.106130>
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory, and antiracist politics. In *Feminist legal theories* (pp. 23-51). Routledge.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Dinisman, T., Andresen, S., Montserrat, C., Strózik, D., & Strózik, T. (2017). Family structure and family relationship from the child well-being perspective: Findings from comparative analysis. *Children and Youth Services Review*, 80, 105–115.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.06.064>
- Dion, K. K., & Dion, K. L. (2001). Gender and cultural adaptation in immigrant families. *Journal of Social Issues*, 57(3), 511–521. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00226>
- Dökmen, Z. Y. (1999). Bem cinsiyet rolü rnvanteri kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri. *Kriz dergisi*, 7(1), 27-40.
- Dökmen, Z. Y. (2010). *Toplumsal Cinsiyet, sosyal psikolojik açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Durbin, J., & Watson, G. S. (1950). Testing for serial correlation in least squares regression: I. *Biometrika*, 37(3-4), 409–428. <https://doi.org/2332391>
- Ebeoğlu Duman, M., & Akgöz Aktaş, G. (2021). Anne bekçiliğini etkileyen anne özelliklerinin incelenmesi. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 9(22), 801–817.
<https://doi.org/10.7816/nesne-09-22-04>

- Eccles, J. S., Jacobs, J. E., & Harold, R. D. (1990). Gender role stereotypes, expectancy effects, and parents' socialization of gender differences. *Journal of Social Issues*, 46(2), 183–201. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1990.tb01929.x>
- Ekyana, L., Fauziddin, M., & Arifiyanti, N. (2021). Parents' perception: Early childhood social behaviour during physical distancing in the COVID-19 pandemic. *JPUD - Jurnal Pendidikan Usia Dini*, 15(2), 258–280. <https://doi.org/10.21009/jpud.152.04>
- Elbaş, T. D. (2024). Anaokuluna devam eden çocukların ebeveynlerinin ebeveyn öz yeterlik düzeyleri ile sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sosyal Gelişim Dergisi*, 2(2), 19-30.
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., & Mesman, J. (2018). The gendered family process model: an integrative framework of gender in the family. *Archives of Sexual Behavior*, 47(4), 877–904. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1185-8>
- Endendijk, J. J., Groeneveld, M. G., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Mesman, J. (2016). Gender-differentiated parenting revisited: Meta-analysis reveals very few differences in parental control of boys and girls. *PloS one*, 11(7), e0159193.
- Endrika, N., Sujarwo, N., & Achmad, S. S. (2020). Relationship between socio-economic status, interpersonal communication, and school climate with parental involvement in early childhood education. *JPUD - Jurnal Pendidikan Usia Dini*, 14(2), 361–378. <https://doi.org/10.21009/jpud.142.14>
- Erkan, Z., & Afşin, B. (2023). Bowen'in aile sistemleri teorisi'nde 'Üçgenleşme'. *Sosyal Bilimlerde Aktüel Araştırmalar: Etkiler-Sonuçlar*, 2, 106-133.
- Erzeybek, B. (2015). *Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları* (Master's thesis, Ankara Üniversitesi (Turkey)).

- Eser, M., & Çeliköz, N. (2009). Impacts of parental attitude towards sexual identity development on child's sexual identity development. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 1408-1413.
- Evans, A. (2019). How cities erode gender inequality: A new theory and evidence from Cambodia. *Gender & Society*, 33(6), 961–984.
<https://doi.org/10.1177/0891243219865510>
- Fang, Y., Boelens, M., Windhorst, D. A., Raat, H., & Van Grieken, A. (2021). Factors associated with parenting self-efficacy: A systematic review. *Journal of Advanced Nursing*, 77(6), 2641–2661. <https://doi.org/10.1111/jan.14767>
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics. (4th)*. London: Sage Publications Ltd.
- Fotez, L., & Brajša-Žganec, A. (2021). The connection between parental sense of competence and support in early and preschool children's upbringing / Povezanost doživljaja roditeljske kompetentnosti i podrške u odgoju djece rane i predškolske dobi. *Croatian Journal of Education - Hrvatski Časopis Za Odgoj I Obrazovanje*, 22(4). <https://doi.org/10.15516/cje.v22i4.3606>
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E., & Hyun, H.H. (2015). *How to design and evaluate research in education* (9th edition). New York: Mc Graw Hill Education.
- Fu, W., Pan, Q., Zhang, W., & Zhang, L. (2022). Understanding the relationship between parental psychological control and prosocial behavior in children in China: The role of self-efficacy and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(18), 11821.
<https://doi.org/10.3390/ijerph191811821>
- George, D. & Mallery, P. (2019). *IBM SPSS statistics 25 step by step: A simple guide and reference* (15th ed.). New York, NY: Routledge.

- Gershoff, E. T. (2002). Corporal punishment by parents and associated child behaviors and experiences: a meta-analytic and theoretical review. *Psychological bulletin*, 128(4), 539.
- Gessulat, J., Oppermann, E., Cohen, F., & Anders, Y. (2023). Parental self-efficacy in relation to family characteristics. *Journal of Early Childhood Research*, 21(2), 224–240. <https://doi.org/10.1177/1476718x231164133>
- Gil-Lacruz, A. I., Gil-Lacruz, M., Bernal, A. G., Flores-García, M., & Domingo-Torrecilla, P. (2023). Labour attitudes towards gender equity in Spain: the role of education throughout an economic cycle. *Gender in Management an International Journal*, 38(8), 1172–1190. <https://doi.org/10.1108/gm-04-2021-0097>
- Gist, M. E., & Mitchell, T. R. (1992). Self-efficacy: A theoretical analysis of its determinants and malleability. *Academy of Management Review*, 17(2), 183–211.
- Gravetter, F. J., & Forzano, L. B. (2018). *Research methods for the behavioral sciences* (6th ed.). Cengage.
- Guo, X., He, S., Du, Z., Bi, T., & Luo, L. (2020). Gender differences in the intergenerational transmission process of educational aspirations in late childhood. *Sex Roles*, 85(1–2), 100–112. <https://doi.org/10.1007/s11199-020-01206-1>
- Halim, M. L. D., Atwood, S., Osornio, A. C., Pauker, K., Dunham, Y., Olson, K. R., & Gaither, S. E. (2023). Parent and self-socialization of gender intergroup attitudes, perceptions, and behaviors among ethnically and geographically diverse young children. *Developmental Psychology*, 59(10), 1933–1950. <https://doi.org/10.1037/dev0001586>

- Halpern, H. P., & Perry-Jenkins, M. (2016). Parents' gender ideology and gendered behavior as predictors of children's gender-role attitudes: A longitudinal exploration. *Sex Roles*, 74(11–12), 527–542. <https://doi.org/10.1007/s11199-015-0539-0>
- Hansen, K. V. (1987). Feminist conceptions of public and private: A critical analysis. *Berkeley Journal of Sociology*, 32, 105–128.
- Hines, M. (2020). Human gender development. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 118, 89–96. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2020.07.018>
- Holloway, S. D., Suzuki, S., Kim, S., Nagase, A., Wang, Q., Campbell, E. J., Golshirazi, M., Iwatate, K., & Nishizaka, S. (2019). Development and cross-national validation of a revised version of the Berkeley parenting self-efficacy scale. *Early Childhood Research Quarterly*, 47, 309-320.
- Holloway, S. D., Suzuki, S., Yamamoto, Y., & Behrens, K. (2005). Parenting self-efficacy among Japanese mothers. *Journal of Comparative Family Studies*, 36(1), 61-76.
- Huang, H., Tang, H., Lu, G., Chen, C., Peng, Q., Zhang, Y., Liang, Y., Wan, X., & Ding, Y. (2022). Perceived parenting style and subjective well-being among chinese nursing undergraduates: The role of self-efficacy and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(19), 12654. <https://doi.org/10.3390/ijerph191912654>
- İnci Kuzu, Ç. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların cinsiyet önyargıları ile oyuncak seçimi ve ebeveynlerin buna etkisi. *Journal of International Social Research*, 8(39), 651-651.

- Jacobs, J. E., & Eccles, J. S. (1992). The impact of mothers' gender-role stereotypic beliefs on mothers' and children's ability perceptions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 63(6), 932–944. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.63.6.932>
- Jones, T. L., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341–363. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2004.12.004>
- Junttila, N., Aromaa, M., Rautava, P., Piha, J., & Räihä, H. (2015). Measuring multidimensional parental self-efficacy of mothers and fathers of children ages 1.5 and 3 years. *Family Relations*, 64(5), 665–680. <https://doi.org/10.1111/fare.12161>
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik uygulamaları* (4. Baskı). Ankara: Asil Yayınevi.
- Kara, D., & Sümer, N. (2022). The role of paternal parenting and co-parenting quality in children's academic self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 13, 772023. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.772023>
- Karabekmez, S., Yıldırım, R. G., Akamca, G. Ö., Ellez, A. M., & Üner, A. N. B. (2018). Okul öncesi dönemde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 469-512.
- Karadağ, A., & Akçınar, B. (2023). Babaların toplumsal cinsiyet rolleri ve çocuklarının uyumlu sosyal davranışı arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumunun rolü. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 3(6), 97–106. <https://doi.org/10.51503/gpd.1092754>
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (20. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Kilmen, S. (2015). *Eğitim araştırmacıları için SPSS uygulamalı istatistik*. Edge Akademi
- Klefaras, G., & Alexopoulos, D. A. (2015). Depressive symptomatology in greek preadolescents: The role of parenting style perceptions. *Marriage & Family Review, 51*(6), 564–585. <https://doi.org/10.1080/01494929.2015.1060286>
- Kocaman, M. (2024). *Spor merkezi üyelerinin serbest zaman doyumu, benlik saygısı ve fiziksel görünüş mükemmeliyetçiliği düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Rekreasyon Anabilim Dalı, Konya.
- Kokubo, A., Yoshikawa, K., & Wu, C. (2023). Facilitating transition from maternity leave to work for working mothers: A self-efficacy intervention study. *Cambridge Prisms Global Mental Health, 10*, e18. <https://doi.org/10.1017/gmh.2023.6>
- Kong, C., & Yasmin, F. (2022). Impact of Parenting style on Early Childhood learning: Mediating Role of Parental Self-Efficacy. *Frontiers in Psychology, 13*, 928629. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.928629>
- Korja, R., Piha, J., Otava, R., Scaiola, C. L., Ahlqvist-Björkroth, S., Junttila, N., Aromaa, M., Räihä, H., & Group, S. S. (2015). Parents' psychological well-being and parental self-efficacy in relation to the family's triadic interaction. *Infant Mental Health Journal, 36*(3), 298–307. <https://doi.org/10.1002/imhj.21512>
- Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Bökeoğlu, Ö. Ç. (2006). *Sosyal bilimler için istatistik, geliştirilmiş* (2. Baskı). Pegem A Yayıncılık.
- Kulik, L. (2002). The impact of social background on gender-role ideology: Parents' versus children's attitudes. *Journal of Family Issues, 23*(1), 53-73.

- Kung, K. T. F. (2021). Preschool gender-typed play behavior predicts adolescent gender-typed occupational interests: A 10-year longitudinal study. *Archives of Sexual Behavior*, 50(3), 843–851. <https://doi.org/10.1007/s10508-021-01976-z>
- Kurt, Ş. H., & Aslan, D. (2020). Okul öncesi dönem çocuğu olan annelerin öz-yeterlik, psikolojik sağlamlık ve ebeveyn tutumlarının incelenmesi. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 211–240. <https://doi.org/10.21798/kadem.2021266729>
- Lee, B., & Cochran, J. (2023). The influence of perceived parenting styles on Korean children's delinquent behaviors when accounting for gender differences. *Juvenile and Family Court Journal*, 74(4), 53–66. <https://doi.org/10.1111/jfcj.12250>
- Lefkovics, E., Rigó, J., Kovács, I., Talabér, J., Szita, B., Kecskeméti, A., Szabó, L., Somogyvári, Z., & Baji, I. (2018). Effect of maternal depression and anxiety on mother's perception of child and the protective role of social support. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 36(4), 434–448. <https://doi.org/10.1080/02646838.2018.1475726>
- Li, J. (2004). Gender inequality, family planning, and maternal and child care in a rural Chinese county. *Social Science & Medicine*, 59(4), 695–708. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2003.11.041>
- Lin, W., & Yi, C. (2018). Subjective well-being and family structure during early adolescence: a prospective study. *The Journal of Early Adolescence*, 39(3), 426–452. <https://doi.org/10.1177/0272431618770785>

- Lin, X., Su, X., Huang, S., Liu, Z., Yu, H., Wang, X., Lin, L., Cao, M., Li, X., & Jing, J. (2023). Association between maternal parenting styles and behavioral problems in children with ASD: Moderating effect of maternal autistic traits. *Frontiers in Psychiatry, 14*, 1107719. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1107719>
- Lindsey, L. L. (2020). *Gender: Sociological Perspectives* (7th ed.). Routledge.
- Lorber, J. (2000). Using gender to undo gender: A feminist degendering movement. *Feminist Theory, 1*(1), 79–95. <https://doi.org/10.1177/14647000022229074>
- Lu, Y., Chen, X., & Qi, C. (2023). Which is more predictive: Domain- or task-specific self-efficacy in teaching and outcomes? *British Journal of Educational Psychology, 93*(1), 123–140. <https://doi.org/10.1111/bjep.12554>
- Lunenburg, F. C. (2011). Self-efficacy in the workplace: Implications for motivation and performance. *International Journal of Management, Business, and Administration, 14*(1), 1–6.
- Luo, X., Wang, H., Xu, J., Liu, H., Suveg, C., & Han, Z. R. (2025). Dynamic processes of parent–adolescent conflict and warmth in chinese families: differences between mothers and fathers. *Journal of Youth and Adolescence*. <https://doi.org/10.1007/s10964-025-02160-5>
- Lutsenko, V. (2024). Gender education of preschool children as a pedagogical problem. *Continuing Professional Education Theory and Practice, 80*(3), 67–74. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.6>
- Machynska, N. (2024). Gender education of preschool children: theoretical and practical aspects. *Continuing Professional Education Theory and Practice, 80*(3), 45–56. <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2024.3.4>

- Maddux, J. E. (2000). Self-efficacy: The power of believing you can. In S. J. Lopez & C. R. Snyder (Eds.), *Oxford handbook of positive psychology* (2nd ed., pp. 335–343). Oxford University Press.
- Martin, C. L., & Ruble, D. N. (2009). Patterns of gender development. *Annual Review of Psychology*, 61(1), 353–381.
<https://doi.org/10.1146/annurev.psych.093008.100511>
- Martin, C. L., Ruble, D. N., & Szkrybalo, J. (2002). Cognitive theories of early gender development. *Psychological Bulletin*, 128(6), 903–933.
<https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.6.903>
- Marx, R. A., Peña, F. J., McCurdy, A. L., & Maier, A. (2024). “They won't push me away”: Transgender and gender-expansive youth of color's perceptions of parental gender-identity-specific support. *Family Relations*, 73(2), 993–1013.
- Mesman, J., & Groeneveld, M. G. (2018). Gendered parenting in early childhood: Subtle but unmistakable if you know where to look. *Child Development Perspectives*, 12(1), 22–27.
- Midgette, A. J., Ma, D., Stowe, L. M., & Chernyak, N. (2023). US and Chinese preschoolers normalize household labor inequality. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 120(38), e2301781120.
<https://doi.org/10.1073/pnas.2301781120>
- Miller, S. A. (1995). Parents' attributions for their children's behavior. *Child development*, 66(6), 1557–1584.
- Miyata, S., & Yamada, H. (2016). Do female gender role attitudes affect labour market participation in Egypt? *The Journal of Development Studies*, 52(6), 876–894.
<https://doi.org/10.1080/00220388.2015.1113262>

Mohajan, H. K. (2022). Four waves of feminism: a blessing for global humanity.

Studies in Social Science & Humanities, 1(2), 1-8.

<https://doi.org/10.56397/sssh.2022.09.01>

Money, J. (1955). Hermaphroditism, gender and precocity in hyperadrenocorticism: psychologic findings. *PubMed*, 96(6), 253–264.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/14378807>

Morawska, A. (2020). The effects of gendered parenting on child development outcomes: A systematic review. *Clinical child and family psychology review*, 23(4), 553-576.

Moreira, H., Fonseca, A., Caiado, B., & Canavarro, M. C. (2019). Work-family conflict and mindful parenting: The mediating role of parental psychopathology symptoms and parenting stress in a sample of Portuguese employed parents.

Frontiers in Psychology, 10, 635. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00635>

Mzidabi, J., Goudeau, S., Delès, R., Claes, N., Easterbrook, M. J., Alexopoulos, T., & Rouet, J. (2024). Unequal homework: The hidden forces of social class contexts and parental self-efficacy in shaping educational outcomes. *Journal of Social Issues*, 80(4), 1315–1344. <https://doi.org/10.1111/josi.12656>

Nafisah, N. a. D., Pranoto, N. Y. K. S., & Nuzulia, N. S. (2023). The impact of father involvement in the early childhood problematic behavior. *JPUD - Jurnal Pendidikan Usia Dini*, 17(1), 14–30. <https://doi.org/10.21009/jpud.171.02>

Neff, K. D., Cooper, C. E., & Woodruff, A. L. (2007). Children's and adolescents' developing perceptions of gender inequality. *Social Development*, 16(4), 682–699. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00411.x>

Oakley, A. (2016). *Sex, gender and society*. In Routledge eBooks.

<https://doi.org/10.4324/9781315243399>

- Özdoğru, A. A. (2018). Çocuk ve ergenlerin okul dışı zamanlarda spor aktivitelerine katılımı. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 9(2), 86-101.
- Özer, Ö., & Akgül, D. (2021). Oyuncak seçiminde ebeveynlerin cinsiyet algısının satın alma niyeti üzerindeki etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(38), 5332-5353.
- Pajares, F. (1996). Self-efficacy beliefs in academic settings. *Review of Educational Research*, 66(4), 543-578. <https://doi.org/10.3102/00346543066004543>
- Paunonen, S. V., & Hong, R. Y. (2010). Self-efficacy and the prediction of domain-specific cognitive abilities. *Journal of Personality*, 78(1), 339–360. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2009.00618.x>
- Pearse, R., & Connell, R. (2016). Gender norms and the economy: insights from social research. *Feminist Economics*, 22(1), 30–53. <https://doi.org/10.1080/13545701.2015.1078485>
- Petrica, E., & Pânișoară, G. (2024). The implications of parental self-efficacy, parental competence, and stress in educating and raising children. *Educatia* 21, 28, 258–266. <https://doi.org/10.24193/ed21.2024.28.29>
- Philip, M., Getachew, A., Shaka, N., & Begum, S. (2019). The congruence between adolescents and their parents' gender-role attitudes in urban slums of Allahabad, India. *Gender Issues*, 37(3), 223–240. <https://doi.org/10.1007/s12147-019-09244-0>
- Pryzgoda, J., & Chrisler, J. C. (2000). Definitions of gender and sex: The subtleties of meaning. *Sex Roles*, 43(7/8), 553-569.
- Ramanarayanan, V., & Rajeev, K. (2020). Sociodemographic profile of tobacco use and its predictors in Kerala, India. *Population Medicine*, 2(November), 1–6. <https://doi.org/10.18332/popmed/128324>

- Ramos, A. M. G., & García-De-Diego, J. M. (2022). Work–life balance and teleworking: lessons learned during the pandemic on gender role transformation and self-reported well-being. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(14), 8468. <https://doi.org/10.3390/ijerph19148468>
- Richards, C., Bouman, W. P., Barker, M., Nieder, T. O., & T’Sjoen, G. (2016). Non-binary or genderqueer genders. *International Review of Psychiatry*, 28(1), 95–102. <https://doi.org/10.3109/09540261.2015.1106446>
- Rikhusshuba, N., & Huda, M. (2020). Parental influence on children’s gender identity development in Laurie Frankel’s "This is how it always is". *Lingua*, 15(2), 215–216.
- Riley, L., & Dodson, B. (2016). ‘Genderhates men’: untangling gender and development discourses in food security fieldwork in urban Malawi. *Gender Place & Culture*, 23(7), 1047–1060.
<https://doi.org/10.1080/0966369x.2015.1090407>
- Risman, B. J., & Davis, G. (2013). From sex roles to gender structure. *Current Sociology*, 61(5–6), 733–755. <https://doi.org/10.1177/0011392113479315>
- Rubin, G. (1975). The traffic in women: Notes on the “political economy” of sex. In *Toward an Anthropology of Women* (pp. 157–210). Monthly Review Press New York and London. <https://philpapers.org/archive/RUBTTI.pdf>
- Sarkadi, A., Kristiansson, R., Oberklaid, F., & Bremberg, S. (2008). Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A systematic review of longitudinal studies. *Acta Paediatrica*, 97(2), 153–158.
- Saygan, B. B., & Uludağlı, N. P. (2021). Yaşam boyu toplumsal cinsiyet rollerinin gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(2), 354–382.

- Schihalejev, O., Geikina, L., & Dikšaitė, R. (2024). Intersections of religion and gender in public schools of baltic countries 1. In *Religion and Gender Equality around the Baltic Sea* (pp. 235-258). Routledge.
- Schunk, D. H. (1989). Self-efficacy and achievement behaviors. *Educational Psychology Review*, 1(3), 173–208. <https://doi.org/10.1007/bf01320134>
- Schunk, D. H. (1995). Self-efficacy, motivation, and performance. *Journal of Applied Sport Psychology*, 7(2), 112–137. <https://doi.org/10.1080/10413209508406961>
- Sen, S. (2000). *Toward a Feminist Politics? The Indian Women's Movement in Historical Perspective*. World Bank, Development Research Group/Poverty Reduction and Economic Management Network.
- Serbin, L. A., & Sprafkin, C. (1986). The salience of gender and the process of sex typing in three- to Seven-Year-Old children. *Child Development*, 57(5), 1188. <https://doi.org/10.2307/1130442>
- Sharrow, E. A., Rhodes, J. H., Nteta, T. M., & Greenlee, J. S. (2018). The first-daughter effect: The impact of fathering daughters on men's preferences for gender-equality policies. *Public Opinion Quarterly*, 82(3), 493–523. <https://doi.org/10.1093/poq/nfy037>
- Spencer, N. J., Ludvigsson, J., Bai, G., Gauvin, L., Clifford, S. A., Awad, Y. A., Goldhaber-Fiebert, J. D., Markham, W., Faresjö, Å., White, P. A., Raat, H., Jansen, P., Nikiema, B., Mensah, F. K., & McGrath, J. J. (2022). Social gradients in ADHD by household income and maternal education exposure during early childhood: Findings from birth cohort studies across six countries. *PLoS ONE*, 17(3), e0264709. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0264709>

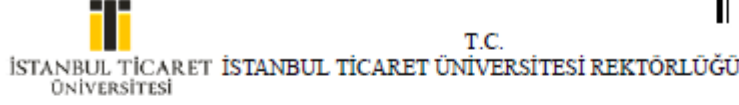
- Stangor, C., & Ruble, D. N. (1987). Development of gender role knowledge and gender constancy. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 1987(38), 5–22. <https://doi.org/10.1002/cd.23219873803>
- Stiévenart, M., & Perez, T. M. (2020). How can parental self-efficacy support children's early language development? Review of preliminary research and future perspectives. *European Journal of Developmental Psychology*, 18(2), 199–213. <https://doi.org/10.1080/17405629.2020.1776102>
- Stoller, R. J. (2000). *Sex and Gender: The Development of Masculinity and Femininity*. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA2522646X>
- Sümer, N., & Şendağ, M. A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Turkish Journal of Psychology/Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Şeker, P., Pehlivanlı, E., & Akyayla, A. (2024). Gösterişçi tüketim bağlamında “kirli sepeti” dizisinin göstergebilimsel analizi. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 3(1), 89-98.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics*. (6th). London: Pearson Education Limited.
- Threlfall, M. (1998). State feminism or party feminism? *European Journal of Women Studies*, 5(1), 69–93. <https://doi.org/10.1177/135050689800500105>
- Uzun, B. (2019). *Engelli çocukların annelerinde fiziksel aktivite düzeyi, bakım veren yükü, ebeveyn öz yeterliliği ve depresyon arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.

- Ünser, A. F., & Ören, M. (2024). Investigation of early childhood and primary school education teacher candidates' attitudes to gender roles in terms of gender, grade, mother's and father's education levels. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 755–777. <https://doi.org/10.34056/aujef.1355552>
- van Tubergen, F., & Molteni, F. (2024). Does parental origin-country culture affect the gender gap in sport participation? A study of immigrant youth in Italy. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 50(16), 4002–4020. <https://doi.org/10.1080/1369183x.2024.2333875>
- Vargas-Rubilar, J., Richaud, M. C., Balabanian, C., & Lemos, V. (2023). Parenting, gender, and perception of changes in children's behavior during the COVID-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(15), 6452. <https://doi.org/10.3390/ijerph20156452>
- West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender & Society*, 1(2), 125–151. <https://doi.org/10.1177/0891243287001002002>
- Woolgar, M., Humayun, S., Scott, S., & Dadds, M. R. (2023). I know what to do; I can do it; it will work: The Brief Parental Self Efficacy Scale (BPSES) for parenting interventions. *Child Psychiatry & Human Development*. <https://doi.org/10.1007/s10578-023-01583-0>
- World Health Organization: WHO (2022). *Gender*. Retrieved February 15, 2025, from <https://www.who.int/health-topics/gender>
- Yagan Güder, S., & Ata, S. (2018). Father involvement, gender perception and children's gender stereotypes. *Universal Journal of Educational Research*, 6(8), 1637-1646.

- Yıldız, T. G., Sahin, F., Haktanır, G., & Holloway, S. (2021). Turkish adaptation of the Berkeley Parenting Self-Efficacy Scale Revised (BPSE-R). *Journal of Education and Future*, (19), 13-23.
- Yorulmaz, Ö. (2023). Are the determinants of attitudes toward abortion changing in Türkiye? *Sexuality Research and Social Policy*, 20(4), 1610–1622.
<https://doi.org/10.1007/s13178-023-00806-2>
- Zembat, R., Uyanık Balat, G., Çinko, M., Şengül, L., & Acar, M. (2008). Anasınıfındaki çocukların ailelerinin özyeterlilik düzeylerinin incelenmesi. [Investigation of self-efficacy levels of families of kindergarten children]. Paper presented at the *International Conference of Educational Science*, (ICES'08), Kıbrıs.
- Zheng, J., & Chen, B. (2025). Parent-adolescent discrepancies in perceiving parental psychological control and autonomy support predict adolescents' psychological adjustment: Does adolescent gender make a difference? *Journal of Youth and Adolescence*. <https://doi.org/10.1007/s10964-025-02144-5>

9.EKLER

Ek.1 Etik Kurul Onay Belgesi

Tarih: 31.12.2024 09:28
Sayı: E-65836846-044-341686
REKT RL  

Sayı : E-65836846-044-341686
Konu : Etik Onay

31.12.2024

Sayın Beyza BEKTAŞ

 lgi : 24.12.2024 tarihli dilekçeniz.

 lgi yazınız ile "Erken  ocukluk Dönemi Annelerinde Ebeveyn  z-Yeterlik Algısının Toplumsal Cinsiyet Algısı ile  l kisinin öncelenmesi" isimli çalışmanın anket sorularına Etik Kurul onayı talep edilmektedir.

Adı geçen ve ekte yer alan anket soruları,  niversitemiz Etik Kurulunca incelenerek etik tanım, değer ve ilkelere aykırı bir düzenleme tespit edilmediği, önerilen anket sorularının etik kurallara uygun olduğu ve etik onayının verildiği ifade edilmiştir.

Konuya  li kin bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Hanifi PARLAR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Etik Onaylı Anket Soruları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:
FB4A5A52-887F-45AA-BF16-076DA2D5A111
Adres:  rnektepe Mah.  mrakor Cad. No: 88/2 Beyoğlu/ stanbul
Telefon No: 444 04 13 / 4583 Faks No: 0212 320 70 11
E-Posta: box@ticaret.edu.tr  nternet Adresi: www.ticaret.edu.tr
KEP Adresi: ticaretuniversitesi@hs02.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi:
<https://www.turkiye.gov.tr/istanbul-ticaret-universitesi-ebys>
Ayrıntılı Bilgi  in: Bahadır  Z

Büro Personeli
Telefon No:

Ek.2 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli Katılımcı,

Bu çalışma, Dr. Öğr. Üyesi Melike İlerisoy danışmanlığında İstanbul Ticaret Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Beyza Bektaş tarafından yürütülen, “Erken Çocukluk Dönemi Annelerinde Ebeveyn Öz-Yeterlik Algısının Toplumsal Cinsiyet Algısı ile İlişkisinin İncelenmesi” isimli bir tez çalışmasıdır. Çalışmanın amacı, erken çocukluk dönemi annelerinin öz-yeterlik algısının; toplumsal cinsiyet algısı ve çeşitli demografik değişkenler ile arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışma, 20 yaş ve üzeri, 3-6 yaş aralığında çocuğu olan Anne katılımcıları kapsamaktadır. Araştırmaya katılımınız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Araştırma sırasında sizden alınan bilgiler grup halinde değerlendirileceğinden, sizden kimlik belirleyici bilgiler istenmeyecektir. Cevaplarınız gizli tutulacak ve sadece araştırmacı tarafından bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır. Bu anlamda, araştırma sonuçlarından sağlıklı bilgiler edinilebilmesi için soruların samimi bir şekilde doldurulması ve soruların boş bırakılmaması oldukça önemlidir. Bu çalışma genel olarak kişisel rahatsızlık teşkil edecek soruları içermemektedir. Ancak araştırma sırasında herhangi bir nedenden dolayı rahatsızlık hissederseniz, katılımınızı sonlandırabilirsiniz. Çalışma sırasında sizden istenilen, çalışmada yer alan maddeleri ve soruları boş bırakmamaya özen göstererek samimi bir şekilde doldurmanızdır. Çalışmaya katılım yaklaşık 10 dakika sürecektir. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için Beyza Bektaş’a, beyzaadilek1@gmail.com e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Katılımınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman katılımımı sonlandırabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı kullanımını kabul ediyorum.

Evet () Hayır ()

Araştırmacının Adı Soyadı

Beyza Bektaş

Ek.3 Demografik Bilgi Formu

1. Yaşınız?

20-30 ()

31-40 ()

41 yaş ve üstü ()

2. Ebeveynlik ile İlgili Durumunuz?

Anne-Baba Birlikte Evli Anne ()

Evli ve Eşinden Ayrı Yaşayan Anne ()

Bekar Anne (Boşanmış veya Dul) ()

Yeniden Evlenmiş Anne (Üvey Baba) ()

3. Eğitim Durumunuz?

İlköğretim ve altı ()

Lise ()

Ön Lisans

Lisans ()

Yüksek Lisans ve üstü ()

4. Çalışma Durumunuz?

Çalışıyorum ()

Çalışmıyorum (bir süredir) ()

Hiç çalışmadım ()

5. Baba Eğitim Durumu?

İlköğretim ve altı ()

Lise ()

Ön Lisans

Lisans ()

Yüksek Lisans ve üstü ()

6. 3-6 Yaş Aralığında Olan Çocuğunuzun Cinsiyeti Nedir?

Kız ()

Erkek ()

7. 3-6 Yaş Aralığında Olan Çocuğunuzun Doğum Sırası Nedir?

İlk Çocuk ()

2. Çocuk ()

3.veya Daha Sonraki Çocuk ()

8. 3-6 Yaş Aralığında Olan Çocuğunuz Okul Öncesi Eğitim Alıyor mu?

Alıyor ()

Almıyor ()

9. Aylık Aile Gelir Düzeyinizi Nasıl Tanımlarsınız?

Düşük ()

Orta ()

Yüksek ()

10. Aile Tipinizi Nasıl Tanımlarsınız?

Çekirdek Aile ()

Geniş Aile ()

Tek Ebeveynli Aile ()

11. Çocuğunuzu Büyütürken Sosyal Destek Aldınız mı?

(Anneanne, babaanne, bakıcı, komşu, arkadaş vs. desteği)

Aldım ()

Almadım ()

12. Hayatınızın En Uzun Süresi Nerede Geçti?

Köy ()

Kasaba ()

Küçük şehir ()

Büyük şehir ()

13. Kendi Ebeveyninizin Sizi Yetiştirirken Sergilediği Tutumu Nasıl Değerlendirirsiniz?

Demokratik (sağlıklı sınırlar, saygı ve hoşgörü hakim) ()

Otoriter – Baskıcı ()

Aşırı Koruyucu ()

İlgisiz veya İhmalkar ()

Aşırı Hoşgörölü - İzin Verici ()

Dengesiz veya Kararsız ()

Ek.4 Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği

Aşağıda yer alan ifadelere ne derece katıldığınızı “Kesinlikle katılmıyorum”, “Kısmen katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Kısmen katılıyorum”, “Kesinlikle katılıyorum” seçeneklerinden birini (x) işareti ile belirtiniz. Lütfen hiçbir soruyu cevapsız bırakmayınız.

		1) Tamamen katılmıyorum	2) Katılmıyorum	3) Kararsızım	4) Katılıyorum	5) Tamamen katılıyorum
1.	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	()	()	()	()	()
2.	Kadın sadece ailesinin ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır	()	()	()	()	()
3.	Çalışan kadın da çocuklarına yeterince zaman ayırabilir.	()	()	()	()	()
4.	Kadınlar anne olduktan sonra çalışmamalıdır.	()	()	()	()	()
5.	Kadın siyasetçiler de başarılı olabilir.	()	()	()	()	()
6.	Kadınlar evlendikten sonra çalışmamalıdır.	()	()	()	()	()
7.	Çalışma hayatı kadının ev işlerini aksatmasına neden olmaz.	()	()	()	()	()
8.	Çalışan bir kadın hayattan daha çok zevk alır.	()	()	()	()	()
9.	Kadınlar erkekler tarafından her zaman korunmalıdır.	()	()	()	()	()
10.	Kocasını izin vermiyorsa kadın çalışmamalıdır.	()	()	()	()	()
11.	Kadınlar yönetici olabilir.	()	()	()	()	()
12.	Çalışan bir kadın kazandığı geliri eşine vermelidir.	()	()	()	()	()
13.	Çalışan bir kadın çocuklarına daha iyi anne olur.	()	()	()	()	()
14.	Erkekler de çamaşır bulaşık gibi ev işlerini yapmalıdır.	()	()	()	()	()

		1) Tamamen katılmıyorum	2) Katılmıyorum	3) Kararsızım	4) Katılıyorum	5) Tamamen katılıyorum
15.	Kocasız kadın sahipsiz eve benzer.	()	()	()	()	()
16.	Bir ailenin gelirini erkekler sağlamalıdır.	()	()	()	()	()
17.	Kadınlar kendi başına ticarethane gibi yerler (kafe, market, emlakçı gibi) açmamalıdır.	()	()	()	()	()
18.	Kadınların birinci görevi ev işlerini üstlenmektir.	()	()	()	()	()
19.	Bir kadın kocasından fazla para kazanmamalıdır.	()	()	()	()	()
20.	Erkek her zaman evin reisi olmalıdır.	()	()	()	()	()
21.	Toplumsal liderliği genellikle erkeklerin elinde olmalıdır.	()	()	()	()	()
22.	Kız çocuklarına da erkek çocuklar kadar özgürlük verilmelidir.	()	()	()	()	()
23.	Bir kadın kendi haklarına sahip olabilmesi için gerekirse kocasına karşı çıkabilmelidir.	()	()	()	()	()
24.	Kadın kocasından yaş olarak daha küçük olmalıdır.	()	()	()	()	()
25.	Ailedeki önemli kararları erkekler vermelidir.	()	()	()	()	()

Ek.5 Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği

(Berkeley Parenting Self Efficacy Scale Revised Version BPSE-R)

Ebeveynliğe Özgü Strateji Alt Boyutu

Lütfen çocuğunuzla aşağıdaki stratejileri kullanırken kendinize ne derece güvendiğinizi belirtiniz.

	(1) Hiç güvenmiyorum	(2) Biraz güveniyorum	(3) Oldukça güveniyorum	(4)Güveniyorum	(5) Çok güveniyorum	(6) Tamamen güveniyorum
1 Çocuğumu dinleme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2 Çocuğumun duygularını anlama	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3 Çocuğumun önünde duygularımı kontrol etme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4 Çocuğum yanlış davrandığında aşırı tepki vermekten kaçınma	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5 Çocuğuma onun anlayacağı şekilde açıklamalarda bulunma	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6 Çocuğum doğru davrandığında onu övme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7 Çocuğum yanlış davrandığında uyguladığım disiplin yönteminde tutarlı olma	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Çocuğa Kazandırılabilirler Alt Boyutu

Lütfen çocuğunuzun aşağıdaki davranışları öğrenmesine yardımcı olurken kendinize ne kadar güvendiğini belirtiniz.

	(1) Hiç güvenmiyorum	(2) Biraz güvenmiyorum	(3) Oldukça güvenmiyorum	(4) Güveniyorum	(5) Çok güveniyorum	(6) Tamamen güveniyorum
8. Çeşitli besleyici/sağlıklı yiyecekler yeme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Yeterli uyuma	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Kibar olma (örn. lütfen ve teşekkür ederim deme)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Düşüncelerini açık bir biçimde ifade etme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. İhtiyaç duyduklarında diğer çocuklara yardım etme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Diğer çocuklarla iyi geçinme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Diğer insanların duygularını önemseme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Resimli çocuk kitabı okumaktan hoşlanma	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Kendi kendine birşeyler yapmaya çalışma	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Kavramları (renk, şekil, sayı gibi) öğrenme	☐	☐	☐	☐	☐	☐
18. Bir yetişkin tarafından söylenmeden uygun/doğru davranma	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ek.6 Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Kullanım İzni

TY

TÜLİN GÜLER YILDIZ
Ynt: Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlilik Ölçeğinin Kullanım İzni
Kime: Beyza Bektaş

27 Kasım 2024 03:59

Sayın Beyza Bektaş,

Tez çalışmanızda BPSE-R ölçeğini kullanabilirsiniz. Size ölçeği ve ölçeğin geliştirilme ve uyarlanma makalelerini gönderiyorum.

Çalışmanızda başarılar dilerim

Prof. Dr. Tülin GÜLER YILDIZ

Ek.7 Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği Kullanım İzni

VD

Veli Duyan
Ynt: Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Araştırmamda Kullanımı İçin İzin Talebi
Kime: Beyza Bektaş

1 Aralık 2024 09:09

Sayın Beyza Bektaş

Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyar başarılar dilerim. Sağlıcakla esenlikle kalın